

๐
๐๒๕.๕๒๐๒๘
ล ๗๖๓๓

การใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง
(พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๒๗ ก.ย. ๒๕๕๔

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
พฤษภาคม ๒๕๕๔
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง
(พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

บทคัดย่อ
ของ
สุชีรา ทับทิมขาว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

พฤษภาคม 2554

สุชีรา ทับทิมขาว. (2553). การใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย วรรณญาณุไกร.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้บทเรียน สำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกจาก นักเรียนที่มีคะแนนการทดสอบเรื่องหนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 50

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและ สารานุกรม) และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและ สารานุกรม) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าสถิติ One-Sample T-test กับเกณฑ์ร้อยละ 75

ผลการวิจัยพบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 75

THE USE OF PROGRAMMED INSTRUCTION LESSON TO IMPROVE
LEARNING ACHIEVEMENT IN REFERENCE BOOKS
(DICTIONARIES AND ENCYCLOPEDIAS) OF STUDENTS
IN MATHAYOMSUKSA 1

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Library and Information Science
at Srinakharinwirot University

May 2011

Sucheera Thaptimkhaw. (2011). *The Use of Programmed Instruction Lesson to Improve Learning Achievement in Reference Books (Dictionaries and Encyclopedias) of Students In Mathayomsuksa 1*. Master's Project, M.A. (Library and Information Science). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Somchai Warunyanugrai.

The purpose of this research was to study the Learning Achievement by using of programmed Instruction lesson In Reference Books (Dictionaries and Encyclopedias).

The sample were 30 Mathayomsuksa I Students in the second semester of the 2010 academic year, Bodindecha (Sing Singhaseni) School. One classroom was selected by choosing the students's scores were lower than 50 percent in reference books (Dictionaries and Encyclopedias).

The instruments used in this research were: the programmed Instruction lesson in reference books (Dictionaries and Encyclopedias) and learning achievement tests in reference books (Dictionaries and Encyclopedias). The data analysis included mean, standard deviation and statistically analyzed by One – Sample T-Test

The results of the study indicated that: The students learning achievement after the studying in reference books (Dictionaries and Encyclopedias) by using programmed instruction lesson was higher than 75 percent.

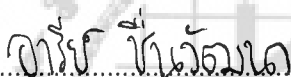
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง
หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของ
สุชีรา ทับทิมขาว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย วรรณญาณุไกร)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

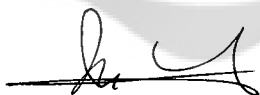
.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารีย์ ชื่นวัฒนา)

คณะกรรมการสอบ

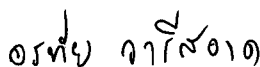
..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย วรรณญาณุไกร)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์อรทัย วารีสอาด)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(อาจารย์ ดร. วาณี อรรถนัสชาติ)

วันที่ 4 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย วรรณญาณุโกร อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข จนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ เสนอแนะสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ตลอดจนเสียสละเวลา ในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และกรุณามาร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่า จนสารนิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์อรทัย วารีสอาด ที่ให้ความกรุณามาร่วมเป็นกรรมการสอบ ปากเปล่า รวมทั้งให้คำแนะนำที่ดีทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดิ์ศเรศ ประกอบผล อาจารย์พรเพชร เจริญสิทธิ์ อาจารย์จรรยา หวังเชิดชูเกียรติ อาจารย์ดีเรก อัครชาติ และ อาจารย์จรรยา ทศพร ที่ได้กรุณาสละเวลาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือพร้อมให้คำแนะนำ ในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณคณาจารย์ บุคลากรและนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทดลอง เก็บข้อมูล จนทำให้ผู้วิจัย สามารถค้นคว้าข้อมูลและจัดทำสารนิพนธ์ได้ประสบผลสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและญาติพี่น้อง ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ด้วยความรักและความห่วงใย ทำให้ผู้วิจัยมีจิตใจที่มั่นคง มานะ บากบั่น เข้มแข็ง อดทนและ มีกำลังใจในการเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ทุกคนที่มีส่วน ในการแนะนำและให้กำลังใจเสมอมา

ขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือในการจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้
คุณประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา และบูรพคณาจารย์
ทุกท่านด้วยความเคารพ

สุชีรา ทับทิมขาว

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ห้องสมุดโรงเรียน.....	8
ความหมายและความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน.....	8
วัตถุประสงค์ของการจัดห้องสมุดโรงเรียน.....	9
บทบาทของห้องสมุดโรงเรียนด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน.....	12
การสอนการใช้ห้องสมุด.....	16
การเรียนการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดในสภาพปัจจุบัน.....	18
การสอนการใช้ห้องสมุดของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี).....	19
ห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี).....	22
บทเรียนสำเร็จรูป.....	25
ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป.....	25
ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป.....	26
ประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป.....	28
หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป.....	30
หลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป.....	32
ขั้นตอนการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป.....	33
ข้อดีและข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป.....	36
การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องหนังสืออ้างอิง.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	42
งานวิจัยในประเทศ.....	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	45
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	61
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	61
สมมติฐานของการวิจัย.....	61
วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
สรุปผลการวิจัย.....	63
อภิปรายผลการวิจัย.....	63
ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	72
ภาคผนวก ก	73
ภาคผนวก ข	75
ภาคผนวก ค	86
ภาคผนวก ง	99
ภาคผนวก จ	108
ภาคผนวก ฉ	110
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	165

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา.....	48
2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรม และสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ การเรียน.....	50
3 ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชั้นการทดลองแบบรายบุคคล.....	51
4 ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชั้นการทดลองกลุ่มเล็ก.....	52
5 ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชั้นการทดลองภาคสนาม.....	53
6 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ.....	55
7 เปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม.....	60
8 ค่าดัชนีความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับรายละเอียดของเนื้อหา.....	83
9 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม).....	109

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 วัตถุประสงค์ของการจัดห้องสมุดโรงเรียน.....	11
2 ความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนต่อการศึกษา.....	13
3 วงจรความสัมพันธ์ประโยชน์ของห้องสมุด.....	14
4 โครงสร้างบริหารงานห้องสมุด.....	23
5 แผนผังแสดงบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง.....	28
6 แผนผังแสดงบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา.....	29

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาหล่อหลอมทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นไปในทิศทางที่มุ่งหวัง การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริงและผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการหรือผู้ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการสอน โดยจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ (สุวิทย์ มูลคำ. 2544: 1)

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นปัจจัยที่สำคัญ คือ กระบวนการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มิใช่การสอนที่เป็นการถ่ายทอดความรู้จากครูเพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและมีการฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง พร้อมทั้งปรับปรุงเนื้อหาสาระวิชาและกระบวนการเรียนรู้ ควบคู่กับการจัดให้มีสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอ สามารถเลือกสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนเข้ามาใช้ กระบวนการเรียนจะต้องมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รู้จักค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และเป็นจุดปรับเปลี่ยนในการปฏิรูปการเรียนรู้ ถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนมีชีวิต ที่เก่ง ดีและมีความสุข ตามวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 3)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 23) การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญและสนองต่อการปฏิรูปการศึกษา เพราะห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและส่วนหนึ่งของการศึกษา ที่มีการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ตามการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ห้องสมุดโรงเรียนจึงมีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้ประโยชน์จากห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ห้องสมุดจึงมีความจำเป็นสำหรับนักเรียน ครู

ผู้ปกครองและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและมีทักษะในการใช้ห้องสมุดที่ดีขึ้น ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะเป็นผู้เชื่อมโยงและจัดการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์กับนักเรียน

หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) (โรงเรียนบดินทรเดชา สิงห์ สิงหเสนี. 2545: 53) กำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องศึกษาวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ รหัส ง 30281 ซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอนวิชาดังกล่าวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญและสามารถใช้ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อการศึกษาค้นคว้าและใช้ทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ ในห้องสมุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนในวิชาอื่น ๆ ได้ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในการสอนวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่านักเรียนบางส่วนสอบไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในบางจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเฉพาะเรื่องหนังสืออ้างอิง หัวข้อเรื่องหนังสือพจนานุกรมและหนังสือสารานุกรม แต่การที่จะสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินดังกล่าว ไม่สามารถทำได้เพราะชั่วโมงต่าง ๆ บังคับอยู่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) เพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองและมีความรู้ที่ติดเกี่ยวกับนักเรียนที่สอบผ่านในหัวข้อดังกล่าวและเพื่อใช้ประกอบการสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างทางสติปัญญา ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในเรื่องการเรียนรู้ของบุคคล ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนช้าหรือเรียนอ่อน ให้สามารถเรียนได้ทันหรือมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีโอกาสบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และช่วยลดอัตราการเรียนตกซ้ำชั้นของนักเรียน ซึ่งทำให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา ดังนั้นการนำบทเรียนสำเร็จรูปมาใช้ในการสอนซ่อมเสริม จึงมีความเหมาะสมมาก เพราะบทเรียนสำเร็จรูปเป็นบทเรียนที่นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าต่างกัน ตามความแตกต่างของบุคคลและนักเรียนมีโอกาสได้ศึกษาตามลำดับขั้น และปฏิบัติตามคำแนะนำที่กำหนดไว้ในบทเรียนจนประสบความสำเร็จ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักหนังสืออ้างอิงและวิธีการใช้ โดยเฉพาะหนังสืออ้างอิงประเภทพจนานุกรมและสารานุกรมให้ดีขึ้น มีทักษะการใช้หนังสืออ้างอิงในการค้นหาข้อมูลและข้อเท็จจริงประกอบการเรียนได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)

ความสำคัญของการวิจัย

บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนในชั้นเรียนปกติและได้คะแนนต่ำอยู่ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนซ่อมเสริมได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 236 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกจากนักเรียนที่มีคะแนนการทดสอบเรื่องหนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 มีนักเรียนที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 49 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจำนวน 30 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)

4. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

เนื้อหาที่นำมาสร้างบทเรียนสำเร็จรูป คือ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ซึ่งเป็น 1 หน่วยการเรียนรู้ ในจำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ของวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ 30281 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้แบ่งเล่มและเนื้อหาดังนี้

เล่มที่ 1 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง
- ลักษณะของหนังสืออ้างอิง
- ประเภทของหนังสืออ้างอิง

เล่มที่ 2 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเรื่องพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

- วิธีใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
- บัญชีอักษรย่อที่ใช้ในพจนานุกรมที่นักเรียนควรรู้จัก
- การใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ในพจนานุกรม
- ประโยชน์ของพจนานุกรม

เล่มที่ 3 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเรื่องสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- ลักษณะของสารานุกรมไทย
- ประโยชน์ของสารานุกรมไทย
- ลักษณะทั่วไปของสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- เครื่องมือช่วยค้นหาคำตอบสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

5. ระยะเวลาในการศึกษา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ใช้เวลาเรียน 6 คาบ คาบละ 50 นาที

6. นิชยามศัพท์เฉพาะ

1. บทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง หนังสืออ้างอิง หมายถึง สื่อการเรียนการสอน

เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎีของการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสำหรับนักเรียน คำชี้แจงการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสำหรับครู กรอบความรู้ กรอบคำถามและเฉลยคำตอบของแต่ละกรอบ โดยเรียงลำดับเนื้อหาแต่ละกรอบไปตามที่ควรเรียนรู้ก่อนหลังไปที่ละกรอบ มีการนำเสนอสาระการเรียนรู้และคำถามต่อเนื่องกันไป เมื่อนักเรียนทำแบบฝึกหัดในแต่ละกรอบเสร็จแล้วก็สามารถตรวจคำตอบได้ทันที โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 เล่ม คือ

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง
2. ความรู้ทั่วไปเรื่องพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
3. ความรู้ทั่วไปเรื่องสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบทางการเรียน เรื่องหนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเที่ยงตรงแล้ว จำนวน 40 ข้อ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะถือเกณฑ์ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านร้อยละ 75

4. ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง ผลของการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่องหนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพได้ตามเกณฑ์ 75/75

75 ตัวแรก หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของจำนวนคำตอบที่ผู้เรียนตอบถูกต้องจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยคิดเป็นร้อยละ

75 ตัวหลัง หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของจำนวนคำตอบที่ผู้เรียนตอบถูกต้องจากการทำแบบทดสอบรวมเมื่อสิ้นสุดบทเรียนทั้งหมด โดยคิดเป็นร้อยละ

5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีผลคะแนนการทำแบบทดสอบต่ำกว่าร้อยละ 50

6. หนังสืออ้างอิง หมายถึง หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ใช้สำหรับค้นคว้าเฉพาะเรื่องเท่านั้น มีรูปแบบที่ง่ายสะดวกแก่การใช้ค้นคว้า โดยที่ผู้ใช้ไม่ต้องอ่านทั้งเล่ม ในการวิจัยครั้งนี้จะเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้หนังสือพจนานุกรมและหนังสือสารานุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

6.1 การใช้หนังสือพจนานุกรม หมายถึง การให้นักเรียนฝึกค้นหาความหมายของคำศัพท์ การเขียนสะกด การออกเสียง ชนิดของคำในไวยากรณ์ที่อยู่ในหนังสือพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

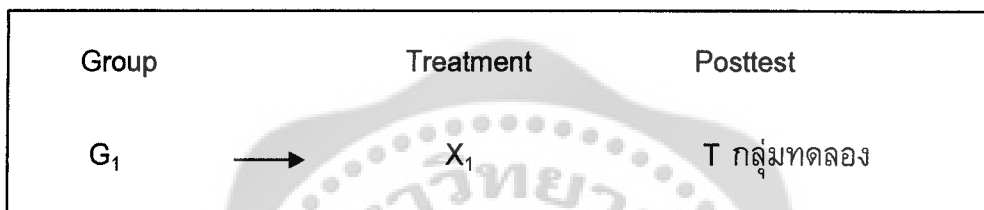
6.2 การใช้หนังสือสารานุกรม หมายถึง การให้นักเรียนฝึกหาเนื้อหา เรื่องราวที่ปรากฏในหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยใช้เครื่องมือช่วยค้นเพื่อหาหัวข้อเรื่องที่ต้องการ เช่น ดรรชนี อักษรกำกับเล่มและคำกำกับหน้า เป็นต้น

7. พจนานุกรม หมายถึง หนังสือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

8. สารานุกรม หมายถึง หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นหนังสือที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดทำโดยบรรจสุทธพิชชาการอันเป็นสาระไว้ครบทุกแขนงวิชา ซึ่งขณะนี้มี 35 เล่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-experimental design) โดยใช้รูปแบบศึกษากลุ่มเดียววัดหลังการทดลอง (One short design) ตามผังดังนี้ (นิภา ศรีไพโรจน์. 2544: 120)

G₁ คือ การทดสอบก่อนการกระทำ

X₁ คือ ตัวแปรกระทำที่ให้นักเรียนปฏิบัติ ได้แก่ การเรียนเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) จากบทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

T คือ กลุ่มทดลอง

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) โดยบทเรียนสำเร็จรูปไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัย ทฤษฎี และเอกสารต่าง ๆ เสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ห้องสมุดโรงเรียน

- 1.1 ความหมายและความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน
- 1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดห้องสมุดโรงเรียน
- 1.3 บทบาทของห้องสมุดโรงเรียนด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน
- 1.4 การสอนการใช้ห้องสมุด
- 1.5 การเรียนการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดในสภาพปัจจุบัน
- 1.6 การสอนการใช้ห้องสมุดของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

2. ห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

3. บทเรียนสำเร็จรูป

- 3.1 ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป
- 3.2 ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป
- 3.3 ประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป
- 3.4 หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป
- 3.5 หลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป
- 3.6 ขั้นตอนการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป
- 3.7 ข้อดีและข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป
- 3.8 การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป

4. บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องหนังสืออ้างอิง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
- 5.2 งานวิจัยในประเทศ

ห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดเก็บและจัดระบบเผยแพร่สารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ห้องสมุดโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่เน้นให้นักเรียนช่วยตนเองและรู้คุณค่าของการศึกษารู้จักนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและสังคม รวมทั้งการมีนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้า ไปตลอดชีวิต ในการสอนให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเองนั้นต้องอาศัยห้องสมุดเป็นแหล่งฝึกฝน โดยเฉพาะหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักหาวิธีเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการค้นคว้า แสวงหาความรู้ เพื่อนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ ตามหลักเกณฑ์และจุดมุ่งหมายที่สร้างขึ้น จากการปรับสภาพให้เข้ากับความเป็นไปของสังคมที่เปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากอิทธิพลของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามามีผลกระทบต่อสภาวะสังคมในปัจจุบัน ห้องสมุดจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนของครู อาจารย์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2536: 9) ห้องสมุดยังมีบทบาทสำคัญในการจัดความไม่รู้ของครู นักเรียนและเป็นแหล่งป้องกันการสูญเปล่าทางการศึกษา เป็นแหล่งฝึกอบรมให้เด็กอ่านหนังสือ แหล่งฝึกฝนนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญา เพิ่มพูนความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นอกจากนี้ครูยังใช้ห้องสมุดวางแผนการสอนและกำหนดโปรแกรมการเรียนร่วมกับครูบรรณารักษ์

ความหมายและความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษาและบรรณารักษ์ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนไว้ดังนี้

เฉลิมว พันธุ์สีดา (2539: 10) กล่าวว่า ห้องสมุดโรงเรียน คือ สถาบันทางการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนจัดขึ้นเป็นแหล่งรวมทรัพยากรเพื่อการศึกษ ซึ่งมีทั้งวัสดุตีพิมพ์ (Printed materials) และวัสดุไม่ตีพิมพ์ (Non-print materials) เป็นศูนย์วิชาการสำหรับครูและนักเรียน ใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เพื่อประกอบการเรียนการสอน อาจจัดเป็นอาคารเอกเทศหรือห้องใดห้องหนึ่งในอาคารเรียน ก็ได้ มีครูบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์หรือครูที่ทางโรงเรียนคิดว่าเหมาะสม เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงาน เช่น จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จัดหมู่หนังสือตามระบบสากลและมีการจัดทำเครื่องมือช่วยค้นหาเรื่องราว ข่าวสาร ข้อมูล เช่น บัตรรายการ บรรณานุกรมเฉพาะเรื่อง ดรรชนีวารสาร เป็นต้น สำหรับให้ครู อาจารย์และนักเรียนได้มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรทางการเรียนการสอนทุกชนิดได้อย่างรวดเร็ว สะดวกสบายโดยไม่ต้องเสียเวลามาก

สมจิต พรหมเทพ (2542: 2) กล่าวว่า ห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง แหล่งรวบรวมทรัพยากรความรู้ที่มีคุณค่าต่อความคิดและพัฒนาการของนักเรียน ครู เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ประกอบการเรียนการสอนด้วยตนเองและเป็นแหล่งสร้างเสริมสติปัญญา ความเจริญงอกงามทุกด้านของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 5) ให้นิยามห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า ห้องสมุดที่จัดขึ้นในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการสารสนเทศของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเองให้แก่ นักเรียน

แมนมาส ซวลิต (2544: 2) กล่าวว่า ห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง หน่วยรวบรวมจัดการ และให้บริการสารสนเทศในทุกรูปแบบไม่ว่าจะเรียกชื่อหรือมีสถานภาพของหน่วยงานอย่างไร เช่น หอสมุด ห้องสมุด สถาบันวิทยบริการ สถาบันบรรณสาร หอจดหมายเหตุ ศูนย์เอกสาร ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์สนเทศ ศูนย์การเรียนการสอนและอื่น ๆ เป็นต้น

วัลลภ สวัสดิวัลลภ และคนอื่น ๆ (2544: 4) กล่าวว่า ห้องสมุดโรงเรียนเป็นสถาบันที่ตั้งขึ้นในโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อสนองความต้องการสารสนเทศของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน นอกจากนี้ยังช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้แก่ นักเรียน เพื่อเป็นรากฐานในการใช้ห้องสมุดอื่น ๆ ต่อไป

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง สถานที่รวบรวมจัดการ และให้บริการสารสนเทศในทุกรูปแบบ เพื่อใช้ประกอบหลักสูตรการศึกษาและส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียน ตลอดจนเพื่อสนองความต้องการของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน นอกจากนี้ยังช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้แก่ นักเรียน เพื่อเป็นรากฐานในการใช้ห้องสมุดอื่น ๆ โดยมีครูบรรณารักษ์หรือครูผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดเป็นผู้ดำเนินการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด

วัตถุประสงค์ของการจัดห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนจัดเป็นแหล่งรวมความรู้สำหรับนักเรียน เพื่อการศึกษาค้นคว้า ประกอบการเรียนและเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนและส่งเสริมให้แนวความคิดของนักเรียนกว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมของครูอีกด้วย ห้องสมุดโรงเรียนจึงสามารถส่งผลให้การศึกษานักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ของการจัดการห้องสมุดโรงเรียนตามความคิดเห็นของนักศึกษามีดังต่อไปนี้

เฉลิม พันธ์สุตตา (2539: 16-17) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการจัดห้องสมุดโรงเรียนที่สำคัญมีดังนี้

1. เพื่อการอ่าน เป็นจุดประสงค์หลักของการจัดห้องสมุดทุกระดับ เพราะการอ่านมากจะทำให้ผู้อ่านมีความรู้แตกฉาน เฉลียวฉลาดและแหลมคม ครูบรรณารักษ์ควรจัดห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่ดี เพื่อเป็นการกระตุ้นเร้าให้ครูและนักเรียนสนใจที่จะเข้าไปอ่านได้อย่างเสรีและควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก

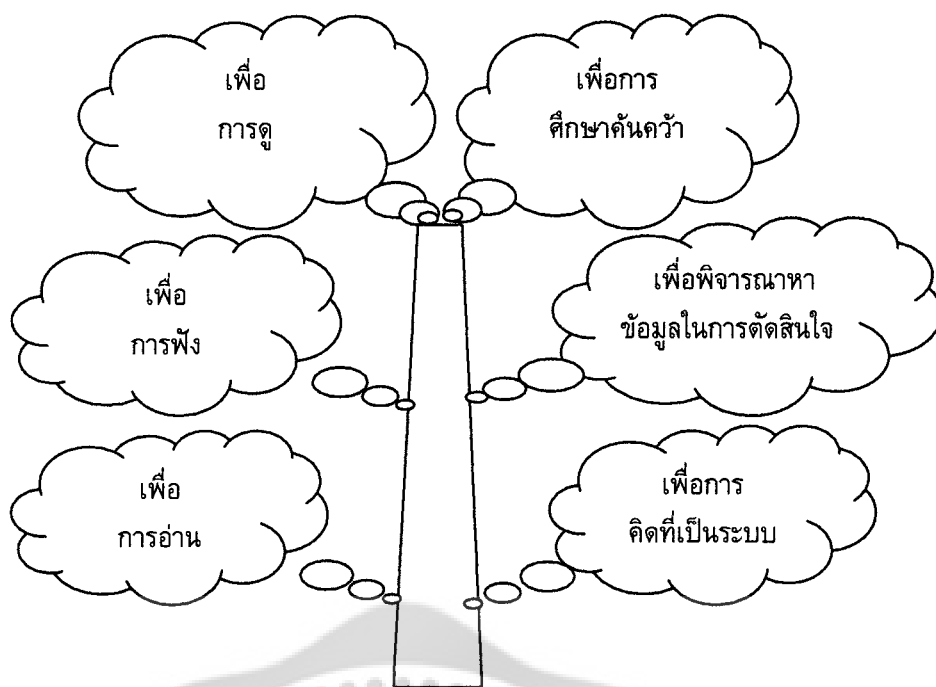
2. เพื่อการฟัง การฟังหรือการได้ยินเป็นวิธีการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ห้องสมุดสามารถจัดบริการนี้ได้โดยไม่ต้องลงทุนมาก เช่น มีชั่วโมงเล่านิทาน เล่าเรื่องจากหนังสือ ฟังวิทยุ ฟังปาฐกถา ฟังเพลง ฟังเทปการอ่านทำนองเสนาะ เป็นต้น

3. เพื่อการดู การดูเป็นอีกวิธีหนึ่งของการเรียนการสอน การสั่งสมความรู้ กิจกรรมที่ห้องสมุดนิยมปฏิบัติกันในเรื่องนี้ คือ การจัดนิทรรศการเรื่องที่น่าสนใจตามเวลาและโอกาสที่เหมาะสม เช่น วันแม่ วันเข้าพรรษา วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น หรืออาจจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น แสดงหนังสือใหม่ ฉายสไลด์ ฉายวีดิทัศน์ เป็นต้น นับเป็นกิจกรรมที่เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการแก่ผู้ดูและยังให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

4. เพื่อการศึกษาค้นคว้า การศึกษาค้นคว้าเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่หลักสูตรสมัยใหม่ กำหนดให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในห้องสมุด โดยลดบทบาทจากครูผู้สอนหรือผู้บอกเนื้อหามาเป็นผู้ชี้แนะและป้อนคำถามให้เด็กไปค้นคว้าจากห้องสมุด โดยห้องสมุดต้องเตรียมทรัพยากรการศึกษาค้นคว้าไว้หลาย ๆ ประเภทและให้มีจำนวนมากพอตามความสนใจของผู้เรียนและต้องจัดทำดรชนี้ช่วยค้น ต้องมีการจัดบริการตอบคำถามเพื่อช่วยเหลือแก่ผู้มีปัญหาในการใช้ห้องสมุดด้วย

5. เพื่อพิจารณาหาข้อมูลในการตัดสินใจ กระบวนการข้อนี้จะโยงความสัมพันธ์มาตั้งแต่ข้อแรกถึงข้อ 4 ที่ได้กล่าวมาแล้ว นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อคัดเลือกข้อมูลที่ดีที่สุดสำหรับการตอบปัญหาหรือข้อสงสัยทั้งหมด ในแต่ละประเด็นหรือในแต่ละเรื่อง ซึ่งผู้พิจารณาจะต้องมีข้อมูลมากพอสำหรับการวินิจฉัย

6. เพื่อการคิดที่เป็นระบบ กระบวนการคิดที่เป็นระบบเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เด็กคิดเป็นตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรใหม่ ครู อาจารย์หรือครูบรรณารักษ์ควรฝึกให้นักเรียนมีประสบการณ์ตามขั้นตอนดังกล่าวและสามารถถ่ายทอดความคิดที่ได้ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร วัตถุประสงค์ดังกล่าวที่เป็นนามธรรมทั้ง 6 ข้อเขียนเป็นแผนภูมิเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 วัตถุประสงค์ของการจัดห้องสมุดโรงเรียน

ที่มา: เฉลียว พันธุ์สีดา. (2539). *คู่มือการบริหารงานห้องสมุด*. หน้า 17.

กระทรวงศึกษาธิการ (2543: 14) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เตรียมหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุ เพื่อส่งเสริมหลักสูตร นโยบายและโครงการของโรงเรียนให้บรรลุหลักการและจุดมุ่งหมายที่วางไว้
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกศึกษาค้นคว้าตามความสนใจ ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อความเจริญงอกงามของสติปัญญาและจิตใจ
3. ส่งเสริมและแนะนำการอ่านแก่นักเรียนให้นักเรียนสามารถหาความสุข ความเพลิดเพลินจากการอ่าน รวมทั้งมีวิจรรณญาณในการอ่าน
4. เตรียมนักเรียนให้มีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุด เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้า เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต
5. ให้นักเรียนเกิดทักษะในการใช้ห้องสมุดและวัสดุทัศนวัสดุ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า
6. ให้บริการและความสะดวกแก่ครูในการเลือกใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการสอน
7. ให้ความร่วมมือกับครูและผู้บริหารในทุกวิถีทาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด
8. ให้ความร่วมมือกับบรรณารักษ์ห้องสมุดอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกัน เพื่อสร้างสรรค้งานห้องสมุดของชุมชนให้เจริญก้าวหน้า

พว พันธ์เมฆา (2525: 10 -11) สรุปวัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สามารถสนองตอบต่อความต้องการของนักเรียนและครูแม่กระทั่งผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนในท้องถิ่นได้
2. เพื่อจัดหาวัสดุการศึกษาทุกชนิดที่เข้ามาและจัดระบบบริการอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล
3. เพื่อกระตุ้นหรือชี้แนะนักเรียนให้เกิดความสนใจในการอ่านและเกิดความสนุกสนานในการอ่าน จนอาจพัฒนาการอ่านของตนจนถึงขั้นสามารถอ่านได้อย่างซาบซึ้งในวรรณคดีต่าง ๆ และอ่านวิเคราะห์วิจารณ์สารคดีและบทความข่าวสารต่าง ๆ ได้
4. เพื่อจัดประสบการณ์การใช้ห้องสมุดให้นักเรียน อันจะเป็นการพัฒนาความสนใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมเป็นอย่างดี
5. เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีทักษะในการใช้วัสดุห้องสมุดประเภทต่าง ๆ
6. เพื่อนำนักเรียนให้รู้จักกับการใช้ห้องสมุดเป็นเบื้องต้น ก่อนจะก้าวไปสู่การใช้ห้องสมุดอื่น ๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เป็นต้น หรือมหาวิทยาลัยในการศึกษาขั้นสูงต่อไป ทั้งนี้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ เพื่อการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของมนุษยชาติ
7. เพื่อทำงานร่วมกันกับครูในการเลือกและใช้วัสดุประกอบการสอน ให้วัสดุทุกชนิดทุกชิ้นในห้องสมุดเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง
8. เพื่อร่วมมือกับครูและผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาอาชีพของผู้ร่วมงาน คือ ห้องสมุดต้องบริการแก่ครูด้วย
9. เพื่อร่วมมือกับบรรณารักษ์ห้องสมุดอื่น ๆ ร่วมกับผู้นำในสังคมในการวางแผน เพื่อดำเนินงานในห้องสมุดเป็นประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนดังกล่าว สรุปได้ดังนี้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อเป็นแหล่งความรู้ของครูและนักเรียน เพื่อฝึกฝนนิสัยรักการอ่าน และการค้นคว้าด้วยตนเอง ตลอดจนฝึกความมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบต่อส่วนร่วม

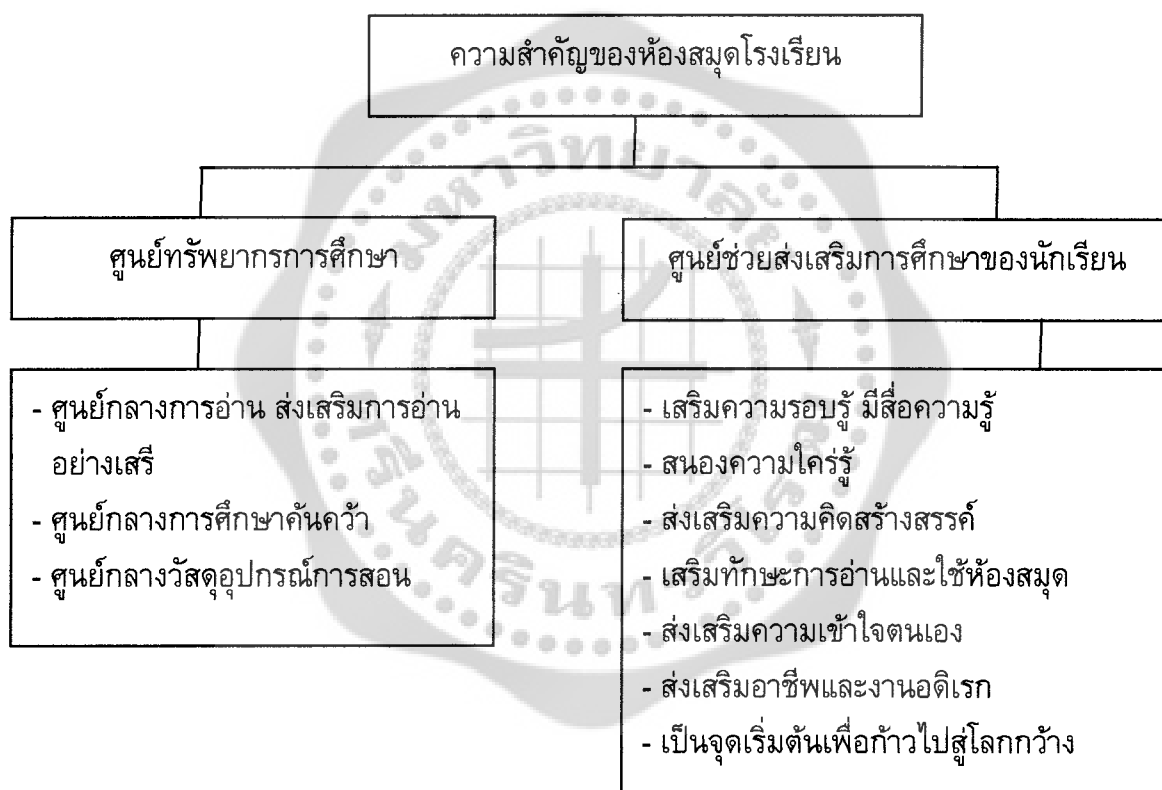
บทบาทของห้องสมุดโรงเรียนด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน

บทบาทของห้องสมุดโรงเรียนในด้านนี้เป็นการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างครู ครูบรรณารักษ์และนักเรียน ซึ่งแต่ละฝ่ายต่างมีหน้าที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรใหม่ คือ ครูผู้สอนนั้นควรสอนโดยวิธีบรรยายให้น้อยลง แล้วหันมาเน้นที่วิธีการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน คือ ใช้สื่อการสอนให้มากขึ้น หาวิธีการกระตุ้นหรือตั้งคำถามให้นักเรียนไปค้นคว้าหาคำตอบในห้องสมุดด้วยตนเองให้มากขึ้น โดยครูผู้สอนร่วมมือกับ

ครูบรรณารักษ์วางแผนสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนนั้นสอดคล้องกับความถนัด ความสามารถของแต่ละบุคคลด้วยการใช้สื่อและบริการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

ห้องสมุดโรงเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ศึกษาหลักสูตรในแต่ละระดับที่สอนอยู่ในโรงเรียนและร่วมมือกันดำเนินการสอน จัดหาสื่อการศึกษามาให้ให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนของตน โดยครูกำหนดคำถาม ครูบรรณารักษ์จัดหาสื่อที่เหมาะสม นักเรียนเข้าห้องสมุดศึกษาค้นคว้า ทั้งครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ร่วมกันดูแลอย่างใกล้ชิด ถ้าทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนครบถ้วนและสม่ำเสมอแล้ว ประเทศชาติจะได้บุคคลที่มีคุณภาพดีในอนาคต (เจเลียว พันธุ์สีดา. 2539: 16 -17)

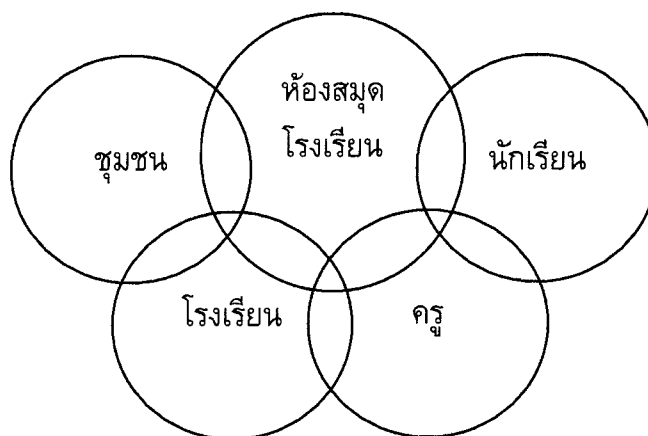
ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนต่อการศึกษา

ที่มา: เจเลียว พันธุ์สีดา. (2539). *คู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน*. หน้า 18.

สมจิต พรหมเทพ (2542: 9-13) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของห้องสมุดว่ามีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ต่อโรงเรียน ครูและนักเรียน รวมทั้งชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 วงจรความสัมพันธ์ประโยชน์ของห้องสมุด

ที่มา: สมจิต พรหมเทพ. (2542). ห้องสมุดโรงเรียน. หน้า 9.

1. ห้องสมุดโรงเรียนมีประโยชน์ต่อโรงเรียน ดังนี้

1.1 ช่วยสนับสนุนส่งเสริมหลักสูตรการเรียนการสอน นโยบายของโรงเรียน รวมทั้งโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้บรรลุผลดังจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้โดยสมบูรณ์

1.2 ห้องสมุดโรงเรียนเป็นสถานที่ทดลอง เพื่อการศึกษา ค้นคว้า เสริมสร้างแนวคิด หลักการใหม่ ๆ ในอันที่จะทำให้บุคลากรในโรงเรียนและโรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสมถูกต้อง

1.3 ห้องสมุดโรงเรียนช่วยในการบริหารบุคลากรเชิงวิชาการ ช่วยสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ครูและนักเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และสติปัญญา

1.4 ห้องสมุดโรงเรียนเป็นสถานที่สร้างบรรยากาศในการต้อนรับบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาเยี่ยมเยียน ให้เกิดความประทับใจในบรรยากาศทางวิชาการ

2. ห้องสมุดโรงเรียนมีประโยชน์ต่อครูในโรงเรียน ดังนี้

2.1 เป็นแหล่งบริการการสอนของครู ให้ความสะดวกแก่ครูในการเลือกใช้นั่งสื่อ เอกสารและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการสอน

2.2 ช่วยส่งเสริมสนับสนุน ความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาการของครูในอันที่จะผลิต อุปกรณ์การสอน สื่อการสอนที่ใหม่และแปลก

2.3 ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการสอนให้แก่ครู เนื่องจากการรวบรวมทรัพยากรความรู้ทุกรูปแบบที่ช่วยให้ครูมีความสะดวกในการพัฒนาการสอนให้เป็นไปตามแนวทางที่ครูวางจุดมุ่งหมายไว้

2.4 เป็นแหล่งส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของครู ในอันที่จะพัฒนางานวิชาการ เช่น การผลิตเอกสารประกอบการสอน การค้นคว้าวิจัย งานสอนและงานในวิชาชีพได้

3. ห้องสมุดโรงเรียนมีประโยชน์ต่อนักเรียน ดังนี้

3.1 เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เพื่อประกอบการเรียนของนักเรียน

3.2 เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ เพื่อความเจริญงอกงามทางสติปัญญา อารมณ์ สังคมของนักเรียน เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

3.3 เป็นแหล่งปลูกฝังและส่งเสริมวินัยรักการอ่านแก่นักเรียน เพื่อเสริมสร้างความสนใจ ความสามารถและวิจารณ์ญาณในการอ่าน

3.4 เป็นสถานที่ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการรู้จักเลือกหนังสือตามความสนใจ

3.5 ช่วยฝึกฝนให้นักเรียนมีวัฒนธรรม ความเป็นประชาธิปไตย สร้างความเป็นระเบียบวินัยแก่นักเรียน ด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ของห้องสมุด

3.6 ช่วยเสริมสร้างทักษะการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพแก่นักเรียน

4. ห้องสมุดโรงเรียนมีประโยชน์ต่อชุมชน ดังนี้

4.1 เป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญแห่งหนึ่งของชุมชน

4.2 ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4.3 ช่วยจัดข้อขัดแย้งระหว่างนักเรียน ครูและผู้ปกครองให้มีความเข้าใจตรงกัน เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ

4.4 เสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการแก่ชุมชน

4.5 ช่วยเสริมสร้างแนวการปฏิบัติในวิถีชีวิตและศีลธรรมอันดีแก่ชุมชน ก่อให้เกิดความผาสุกและความสงบเรียบร้อยของชุมชน

4.6 เป็นแหล่งศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน

4.7 ก่อให้เกิดการประสานงานและความสามัคคีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

ของชุมชน

สรุปได้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการอ่าน การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียนตลอดชีวิต ห้องสมุดทำหน้าที่ให้การศึกษแก่นักเรียนทุกรูปแบบ เป็นบันไดขั้นแรกของการสร้างทักษะของการเรียนรู้ที่ดี เพื่อความเจริญก้าวหน้าของแต่ละบุคคล ห้องสมุดจึงได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ต่อโรงเรียน ครูและนักเรียนรวมทั้งชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นแหล่งส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญา ให้นักเรียนเกิดทักษะในการใช้หนังสือ เอกสารสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รวมทั้งโสตทัศนวัสดุ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแหล่งบริการเลือกและใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสมุดเพื่อประโยชน์ต่อการสอนของครู

การสอนการใช้ห้องสมุด

การสอนการใช้ห้องสมุดมีคำที่ใช้ในภาษาอังกฤษหลายคำ เช่น Library instruction, Bibliographic instruction, Library user instruction, Library user education และ Library orientation เป็นต้น แต่คำที่ใช้กันแพร่หลาย คือคำว่า Bibliographic instruction การสอนการใช้ห้องสมุด คือ กิจกรรมทุกอย่างที่สอนให้ผู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับบริการของห้องสมุด ทรัพยากรห้องสมุด วิธีการค้นข้อมูล ตลอดจนสอนให้ผู้รู้จักการใช้เครื่องมือช่วยค้นและการสอนแหล่งข้อมูลทางบรรณานุกรม (ALA Glossary of library and information science. 1983: 237) สำหรับไรซ์ (Rice. 1981: 6) ได้อธิบายการสอนการใช้ห้องสมุดไว้ว่า คือ การสอนเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศที่อยู่ในห้องสมุด สอนเทคนิคการใช้เครื่องมือ เพื่อช่วยในการค้นหาข้อมูลและการเขียนบรรณานุกรม ส่วนเมลลอน (Mellon. 1988: 137) ได้ให้ความหมายการสอนการใช้ห้องสมุดไว้ว่า การสอนให้ผู้รู้จักวิธีการใช้ห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับคีแนน และจอห์นสตัน (Keenan & Johnston. 2000: 248) กล่าวว่า การสอนการใช้ห้องสมุด คือ หลักสูตรหรือกิจกรรมการสอนที่แสดงให้ผู้ใช้ทราบถึงทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศที่มีอยู่ในห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศ เพื่อให้ผู้ใช้จะสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ไพรเธอร์ช (Prytherch. 2000: 69) ได้ให้ความหมายของการสอนการใช้ห้องสมุด คือ กระบวนการที่บรรณารักษ์ช่วยเหลือผู้ใช้ให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้โดยวิธีการสอนเป็นทางการหรือการฝึกอบรมเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งและการใช้เทคนิคต่างๆ รวมทั้งมีสื่อมีเดียช่วยในการสอน

พวา พันธุ์เมฆา (2525: 58) อธิบายว่า การสอนการใช้ห้องสมุด หมายถึง กระบวนการสอนที่ครูบรรณารักษ์ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการเตรียมการสอนโดยศึกษาจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ขอบเขตของวิชาแล้วจัดเตรียมกิจกรรมห้องสมุดด้านต่าง ๆ ให้นักเรียนมาร่วม ครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้แนะแนว บรรยายให้ความรู้พื้นฐานเป็นแนวทางแล้ว จึงให้นักเรียนไปค้นคว้าอ่านหรือร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นนักเรียนจะได้ความรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยผ่านกิจกรรมและเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัยของแต่ละคน

ดังนั้นการสอนการใช้ห้องสมุด หมายถึง กระบวนการสอนที่ช่วยเหลือผู้ใช้ให้รู้จักทรัพยากรสารสนเทศและบริการต่าง ๆ ของห้องสมุด ตลอดจนวิธีการที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศโดยผ่านรูปแบบการสอนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยผู้สอนอาจเป็นอาจารย์หรือบรรณารักษ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ได้ตรงกับความต้องการและสามารถใช้ห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เฉลิม พันธุ์สีดา (2539: 65) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสอนวิธีใช้ห้องสมุดไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียน ครู อาจารย์เห็นความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุด
2. เพื่อสร้างทักษะในการใช้ห้องสมุดให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ครู อาจารย์
3. เพื่อปลูกฝังนิสัยในการรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
4. เพื่อให้นักเรียน ครู อาจารย์รู้วิธีศึกษาหาความรู้อย่างมีหลักเกณฑ์และถูกวิธี

5. เพื่อปูพื้นฐานในการใช้ห้องสมุดในโอกาสต่อไปจนตลอดชีวิต

จะเห็นได้ว่าการสอนการใช้ห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียน เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและฝึกการใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ ตลอดจนใช้ประโยชน์ของห้องสมุดให้เต็มที่ตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด นอกจากนี้การสอนการใช้ห้องสมุดยังเป็นสิ่งจำเป็น เพราะนอกจากจะฝึกนักเรียนให้รู้จักใช้บริการต่าง ๆ ของห้องสมุดเพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้า และเพื่อทำรายงาน แล้วยังกระตุ้นให้รู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเฉพาะสาขาวิชาอีกด้วย

ลักษณะการสอนการใช้ห้องสมุด

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดในระดับโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อสอนให้นักเรียนมีทักษะการใช้ห้องสมุดได้ถูกวิธี โดยลักษณะการสอนสามารถจำแนกเป็น 2 รูปแบบ คือ (เจลิยว พันธุ์สีดา. 2539: 65-66)

1. การสอนแบบเป็นทางการ (Formal library instruction)

การสอนวิธีนี้ คือ การสอนที่สถาบันกำหนดให้สอนตามหลักสูตร มีลักษณะการสอนดังนี้

1.1 สอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นวิชาบังคับพื้นฐาน ซึ่งระบุไว้ในหลักสูตรและการสอนเป็นวิชาเลือก การสอนในข้อนี้เป็นการสอนที่ถูกต้องและสอนได้ครบถ้วนทุกกระบวนการของการดำเนินงานห้องสมุด ซึ่งนักเรียนจะมีความรู้และใช้ห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนแบบอื่น ๆ

1.2 การสอนวิธีใช้ห้องสมุดสอดแทรกไปเป็นส่วนหนึ่งของวิชาต่าง ๆ มักเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้สอนวิชาต่าง ๆ กับครูบรรณารักษ์โดยครูประจำวิชานั้น ๆ สอนเองหรือไม่ก็เชิญครูบรรณารักษ์ไปสอนหรือส่งนักเรียนมาเรียนที่ห้องสมุดเป็นครั้งคราว

1.3 การปฐมนิเทศและการนำชมห้องสมุด ปกติห้องสมุดจะจัดปฐมนิเทศและนำชมห้องสมุดแก่นักเรียนใหม่หรือนิสิตใหม่ เป็นการแนะนำให้รู้จักและคุ้นเคยกับครูบรรณารักษ์และห้องสมุด การปฐมนิเทศอาจใช้วิธีบรรยายหรืออาจใช้สื่อช่วย เช่น สไลด์หรือวีดิทัศน์ เป็นต้น

2. การสอนแบบไม่เป็นทางการ (Informal library instruction)

การสอนวิธีนี้ คือ การสอนแทรกไปกับกระบวนการทำงานห้องสมุด เช่น งานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า สอนนักเรียนให้รู้จักบัตรรายการและตราชนิดประเภทต่าง ๆ ในการค้นคว้าหาความรู้หรือสอนในโอกาสที่ผู้ใช้ห้องสมุดมีปัญหาในเรื่องต่าง ๆ แล้วมาหาครูบรรณารักษ์ อาจเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มแล้วครูบรรณารักษ์ก็หาโอกาสนี้สอนและแนะนำให้รู้จักวิธีใช้ห้องสมุดเป็นวิธีสอนโดยทางอ้อมซึ่งผู้เรียนจะได้สาระไม่มาก

การเรียนการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดในสภาพปัจจุบัน

การสอนวิชาการใช้ห้องสมุดเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุดและมีทักษะการใช้ห้องสมุด แสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาตลอดชีวิต ปัจจุบันโรงเรียนหลายแห่งเห็นความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษากำหนดให้มีวิชาการใช้ห้องสมุดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยกำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนั้นผู้เรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การสอนการใช้ห้องสมุดในรูปแบบเดิมจะเน้นทักษะในการค้นหาและการใช้เครื่องมือต่าง ๆ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถกำหนดขอบเขตความต้องการของตนเองในการค้นหาสารสนเทศในห้องสมุด สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ตรงกับความต้องการ แต่ในปัจจุบันการสอนการใช้ห้องสมุดได้เปลี่ยนไป โดยสอนเน้นในการค้นหาสารสนเทศโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ การประเมินสารสนเทศ การใช้สารสนเทศและเทคนิคการคิดวิเคราะห์ โดยที่การสอนการใช้ห้องสมุดถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอนการรู้สารสนเทศ ซึ่งมีความครอบคลุมมากกว่าทั้งในด้านการสอน การใช้ทรัพยากรทั้งในรูปสิ่งพิมพ์และดิจิทัล การประเมินสารสนเทศที่ได้จากการสืบค้น ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ตลอดจนการนำสารสนเทศไปใช้ (Tenopir, 2002: 36-38)

จากการศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของ มุจลินทร์ สิงห์รักษ์ (2530: 65-66) ปรากฏว่ามีปัญหาต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านผู้สอน

เนื่องจากครูบรรณารักษ์ จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานห้องสมุดและงานสอน จึงทำให้ภาระงานที่ต้องรับผิดชอบทั้งงานในหน้าที่และงานที่นอกเหนือจากหน้าที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกาหลง บุตรีไสว (2530: 62) ที่พบว่าผู้สอนมีเวลาเตรียมการสอนน้อยเพราะต้องรับผิดชอบงานหลายด้านและในการเตรียมการสอน ผู้สอนจะกำหนดเนื้อหาและแนวทางการสอนขึ้นเองตามที่เห็นสมควร เนื่องจากครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์มาโดยตรง

2. ด้านห้องเรียน

ห้องสมุดไม่พร้อมทั้งสถานที่และทรัพยากรสารสนเทศที่จะใช้เป็นห้องปฏิบัติการ เช่น บางแห่งมีจำนวนทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอ หนังสืออ้างอิงที่เป็นชุด บางชุดก็มีครบทุกเล่ม บางชุดก็มีไม่ครบ เป็นต้น

3. ด้านผู้เรียนมีความสนใจน้อย

นักเรียนมีความสนใจน้อยเนื่องจากนักเรียนไม่ได้เลือกเรียนวิชานี้ ตามความต้องการและความสนใจ นักเรียนแต่ละกลุ่มมีจำนวนมากเกินไป ทำให้ไม่คล่องตัวในการฝึกปฏิบัติ ทำให้ผู้สอนดูแลไม่ทั่วถึงและนักเรียนไม่เข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการเรียนวิชานี้ ดังนั้น

ผู้สอนควรชี้แจงให้นักเรียนเห็นว่าการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดนั้นเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ได้ตลอดชีวิตและสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์สำหรับตนเองและสำหรับการเรียนในวิชาอื่น ๆ (ชาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. 2528: 14-15; กาหลง บุตรไสว. 2530: 61-63)

4. ด้านเนื้อหาวิชา

เนื่องจากวิชาการใช้ห้องสมุดยังไม่มีหนังสือที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษา ทำให้ผู้สอนต้องทำเอกสารขึ้นมาเอง บางครั้งทำให้เนื้อหาและรายละเอียดมากเกินไปในบางบท จัดเวลาให้น้อยไปไม่เพียงพอ ไม่ตรงกับความต้องการของนักเรียน ดังนั้นผู้สอนต้องมีการศึกษาเนื้อหาวิชาอย่างดี จัดระเบียบเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กันและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วย เพื่อให้การสอนนั้นเป็นการสอนที่สอนเนื้อหาได้ครบถ้วน นักเรียนสามารถเข้าใจชัดเจนในเวลาที่กำหนด (ชาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. 2528: 14-15; กาหลง บุตรไสว. 2530: 61-63)

5. สื่อการเรียน

สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นเอกสารประกอบการเรียนที่ครูจัดทำขึ้นใช้เอง สื่อการสอนที่ขอยืมจากห้องสมุดโรงเรียนหรือสื่ออื่น ๆ ที่จัดซื้อจัดหาจากแหล่งผลิตสื่อการศึกษาซึ่งมีเนื้อหาใกล้เคียงกับเรื่องที่สอน ผู้สอนนำของจริงมาใช้ประกอบการสอนน้อย ใช้อุปกรณ์การสอนน้อยและไม่น่าสนใจและขาดหนังสือค้นคว้าทางบรรณารักษศาสตร์ (ชาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. 2528: 14-15; กาหลง บุตรไสว. 2530: 61-63)

6. การจัดตารางสอน

เวลาที่กำหนดไว้ในตารางสอนไม่เหมาะสม กล่าวคือ จัดให้วิชาที่อยู่ท้าย ๆ เนื้อหาบางบทมากเกินไปและคาบเวลาที่กำหนดไว้บางหัวข้อน้อยเกินไป ทำให้สอนไม่ทัน ทำให้ความสนใจของผู้เรียนน้อย

7. ปัญหาอื่น ๆ

ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุด ขาดความสัมพันธ์ระหว่างบรรณารักษ์และผู้สอนประจำวิชาอื่น ๆ ผู้สอนวิชาอื่นไม่จัดกิจกรรมฝึกการค้นคว้าหาความรู้ การจัดพิมพ์อัดสำเนาแบบฝึกหัดและข้อสอบไม่สะดวก

การสอนการใช้ห้องสมุดของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทั้งระบบที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปลูกฝังและส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เนื่องจากห้องสมุดเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา ดังนั้นงานห้องสมุดจึงได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นวิชากิจกรรมอยู่ในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและสอนวิชาการใช้ห้องสมุด (หส.011) ซึ่งเป็นวิชาเลือกอื่น ๆ ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย ปี พ.ศ. 2518 ต่อมาในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปี พ.ศ. 2524 ได้บรรจุหลักสูตรวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท.081) ไว้ในหมวดวิชาภาษาไทย ผู้สอนอาจเป็นครูบรรณารักษ์หรือครูภาษาไทยขึ้นอยู่กับกรมอบหมายของผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้แล้วการสอนการใช้ห้องสมุด ยังรวมถึงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ในแต่ละปีการศึกษาอีกด้วย (กนกวรรณ ศุภกิจ: 2527)

ต่อมาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดวิชางานห้องสมุด 1 และงานห้องสมุด 2 เป็นวิชาเลือกเสรีในกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพใช้รหัส ช 0245 และ ช 0246 สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและ ช 0247 และ ช 0248 สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายมุ่งเน้นผู้เรียนให้สามารถไปประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้

ปัจจุบันการเรียนการสอนวิชาห้องสมุดได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาตามโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่าการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตร พ.ศ. 2518 และในปัจจุบันก็ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ คือ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนสถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 : การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1: เข้าใจมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการทำงานเพื่อดำรงชีวิตและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

มาตรฐาน ง 1.2: มีทักษะกระบวนการทำงานและการจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน

สาระที่ 2 : การอาชีพ

มาตรฐาน ง 2.1: เข้าใจมีทักษะ มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

สาระที่ 3 : การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 3.1: เข้าใจธรรมชาติและกระบวนการของเทคโนโลยี ใช้ความรู้ภูมิปัญญา
จินตนาการและความคิดอย่างมีระบบในการออกแบบสร้างสิ่งของ
เครื่องใช้วิธีการเชิงกลยุทธ์ตามกระบวนการเทคโนโลยี สามารถตัดสินใจ
เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม โลก
ของงานและอาชีพ

สาระที่ 4 : เทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐาน ง 4.1: เข้าใจเห็นคุณค่าและใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้น
ข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหาการทำงานและอาชีพ
อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีคุณธรรม

มาตรฐาน ง 5.1: ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน การผลิต การออกแบบ การแก้ปัญหา
การสร้างงาน การสร้างอาชีพสุจริตอย่างมีความเข้าใจ มีการวางแผน
เชิงกลยุทธ์และมีความคิดสร้างสรรค์

จากหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนบดินทรเดชา
(สิงห์ สิงหเสนี) จึงได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนและกำหนดให้รายวิชา ง 30281 ห้องสมุด
และแหล่งการเรียนรู้เป็นวิชาสาระเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีคำอธิบายรายวิชาดังนี้

ศึกษา ปฏิบัติเกี่ยวกับห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ ระเบียบและมารยาทในการใช้
ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ บริการและกิจกรรมห้องสมุด รู้จักเลือกใช้วัสดุสารสนเทศ หนังสือและ
ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ ระบบการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ หนังสืออ้างอิงและวิธีใช้ เรียนรู้
การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต การอ่านหนังสือ การเขียนบันทึกข้อมูลจากการอ่าน การเขียน
รายงานจากการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้
ทำให้รักการค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง ใช้เป็นพื้นฐานการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ใช้ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ
2. ใช้บริการของห้องสมุดและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อการเรียนได้
3. มีมารยาทในการใช้ห้องสมุดและใช้ห้องสมุดได้ถูกต้องตามระเบียบ
4. ใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดในการศึกษาค้นคว้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. อธิบายระบบการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ

S 398968

๐
๐๑๕.๕๒๐๒๘
ส ๗๖๓๗

6. บอกความหมายของหนังสือและส่วนต่าง ๆ ของหนังสือและเลือกใช้ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือในการค้นหาข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. มีนิสัยรักและถนอมหนังสือ ดูแลรักษาหนังสือได้อย่างถูกวิธี
8. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นหนังสือและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อค้นหาข้อมูลประกอบการเรียนได้
9. มีนิสัยรักการศึกษาค้นคว้า ใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ
10. ใช้หนังสืออ้างอิงในการค้นหาข้อมูลได้
11. อ่านหนังสือและบันทึกข้อมูลจากการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
12. เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้าได้อย่างถูกต้อง

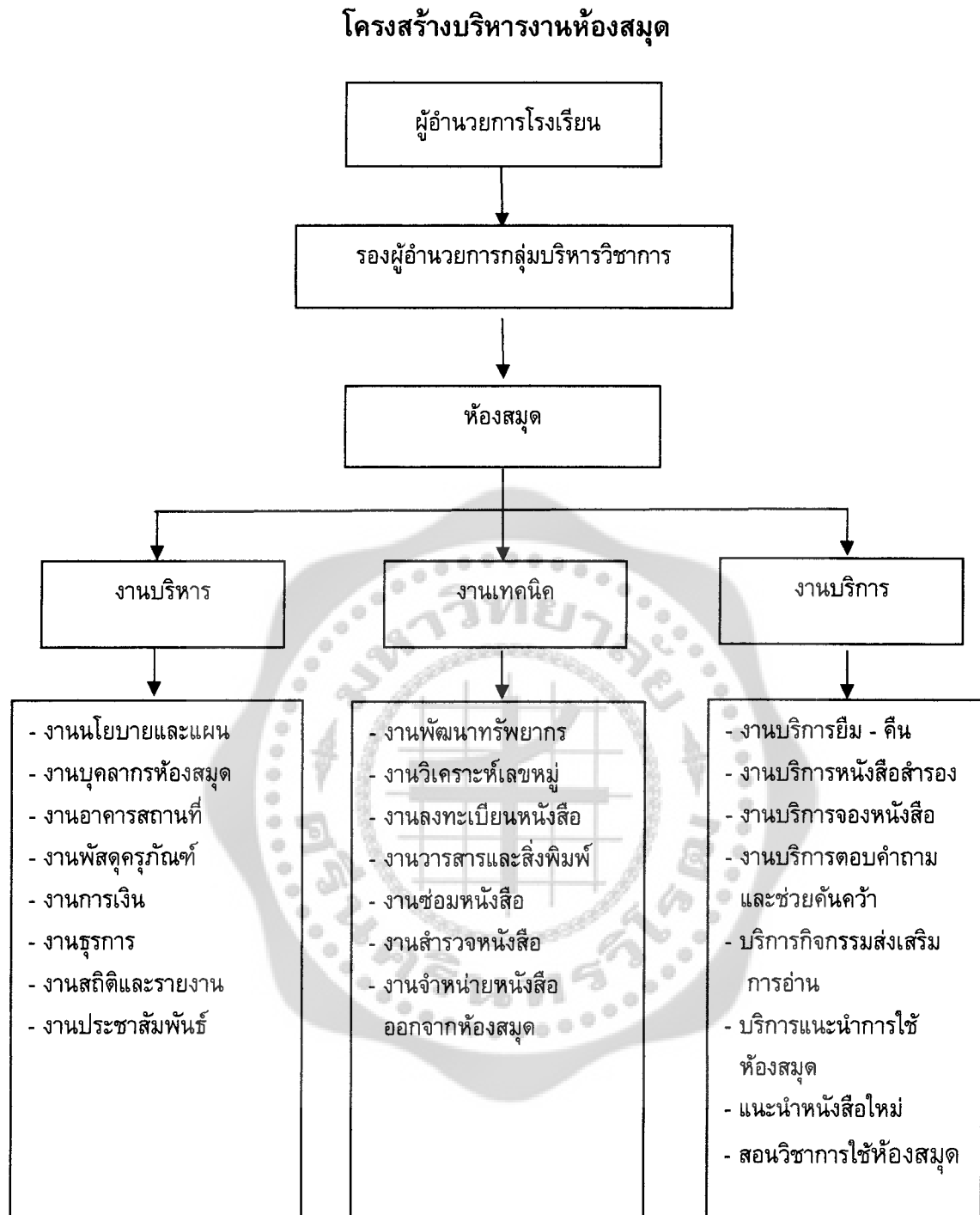
ห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

ห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เป็นศูนย์การเรียนรู้ (Learning resource center) และเป็นองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2516 โดยเป็นส่วนหนึ่งของห้องวิชาการ เพราะขณะนั้นหนังสือยังมีจำนวนน้อยอยู่ สถานที่ค่อนข้างคับแคบ ไม่สะดวกในการเข้ามาอ่านหนังสือและยืมหนังสือ ต่อมา พ.ศ. 2528 ห้องสมุดได้ย้ายจากห้องวิชาการไปอยู่ชั้นล่างของหอประชุม โดยใช้ชื่อว่า “หอสมุดคุณหญิงนครราชสีมา (เจือ สิงหเสนี) และจัดซื้อจัดหาหนังสือประเภทต่าง ๆ เข้ามาเพิ่มมากขึ้นจนถึงปัจจุบันและจัดบรรยากาศในห้องสมุดให้อีกแก่การเรียนรู้ ในปี พ.ศ. 2539 ห้องสมุดได้นำโปรแกรม CDS/ISIS มาใช้บันทึกข้อมูลหนังสือ บริการสืบค้นข้อมูลหนังสือจากคอมพิวเตอร์และให้บริการยืม-คืนหนังสือด้วยระบบบาร์โค้ด ห้องสมุดเปิดทำการวันจันทร์ – วันศุกร์ เปิดบริการเวลา 06.30 -16.30 น. และวันเสาร์ให้บริการเฉพาะวันที่มีการเรียนซ่อมเสริมโดยเปิดบริการเวลา 07.00 -12.30 น.

ห้องสมุดมีคณะกรรมการห้องสมุด จำนวน 11 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 4 คน หัวหน้างานห้องสมุด 1 คนและครูบรรณารักษ์ 4 คน ผู้ช่วยบรรณารักษ์ 1 คน ทำหน้าที่บริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ตามมาตรฐานพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546

การบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

ห้องสมุดเป็นแหล่งรวมสารสนเทศให้ผู้ใช้บริการได้รับประโยชน์ตามความต้องการของแต่ละบุคคล ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด จึงกำหนดโครงสร้างบริหารงานห้องสมุด ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างบริหารงานห้องสมุด

ที่มา: โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี). (2545). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)*. หน้า 20.

ขอข่างานห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

วิสัยทัศน์ห้องสมุด คือ ห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) มุ่งบริการ
 คำนึงว่าด้วยตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นโยบายห้องสมุด คือ จัดห้องสมุดเป็นศูนย์กลางทางวิชาการของโรงเรียนสนับสนุน
 และส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน พัฒนาห้องสมุดให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและ
 พัฒนาระบบการบริการในห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้และบริการชุมชน

เป้าหมายห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) คือ ครู นักเรียนและ
 ผู้ปกครอง มีแหล่งค้นคว้าหาความรู้ในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีวัสดุสารสนเทศเพียงพอ
 และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุดและให้นักเรียน
 สามารถค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

1. เพื่อส่งเสริมหลักสูตร นโยบายและโครงการของโรงเรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย
2. เพื่อปรับปรุงห้องสมุดให้เป็นแหล่งค้นคว้าที่ทันสมัย
3. เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของครู นักเรียนและผู้ปกครอง
4. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ห้องสมุดและวัสดุสารสนเทศต่าง ๆ

บริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

ห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ให้บริการและอำนวยความสะดวก
 แก่ผู้ใช้ห้องสมุด เพื่อช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ห้องสมุดและวัสดุสารสนเทศต่าง ๆ โดย
 มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. กิจกรรมของห้องสมุด ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมความรู้เรื่องการใช้ห้องสมุด แนะนำ
 การใช้ห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การจัดตั้งชมรมห้องสมุดหรือกิจกรรมห้องสมุด เพื่อให้
 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมห้องสมุดและเพื่อช่วยเหลืองานห้องสมุดบ้างเป็นบางโอกาส
 จัดนิทรรศการสัปดาห์รักการอ่าน เข้าร่วมโครงการเล่มโปรด Book club กับบริษัทนานมีบุ๊คส์
 ทำบรรณนิทัศน์หนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หนังสือที่ได้รับรางวัลและจัดนิทรรศการวันสำคัญประจำเดือน

2. บริการห้องสมุด ได้แก่ การบริการให้อ่านอย่างเสรี บริการค้นหาหนังสือและบริการ
 ยืม – คืนหนังสือด้วยระบบคอมพิวเตอร์ บริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้า บริการแนะนำการใช้
 ห้องสมุด จัดปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดให้กับนักเรียน บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา บริการ
 จัดแสดงหนังสือใหม่พร้อมบรรณนิทัศน์ หนังสือที่ได้รับรางวัล บริการห้องมัลติมีเดีย สอนวิชาการใช้
 ห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐาน รู้จักวิธีการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง รู้จักค้นคว้าหาความรู้
 ด้วยตนเอง บริหารให้ครูและนักเรียนมาใช้บริการเป็นชั้นเรียน บริการความรู้สู่ชุมชน ขอรับและ
 บริจาคหนังสือสู่ชุมชนและบริการของห้องสมุดเพื่อใช้ในการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) มีวิสัยทัศน์มุ่งบริการ เพื่อ
 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีนโยบายจัดห้องสมุด เป็น
 ศูนย์กลางทางวิชาการและเป็นแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัย

รกรการอ่านโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งพัฒนาระบบการบริการในห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้และตั้งเป้าหมายให้คณะครูและนักเรียนมีแหล่งค้นคว้าหาความรู้ในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีวัสดุสารสนเทศเพียงพอตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ทั้งให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด เพื่อช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ห้องสมุดและวัสดุสารสนเทศต่าง ๆ โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้ คือ ปรับปรุงด้านการบริการของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ ให้ใช้การสืบค้นและยืมคืนด้วยระบบคอมพิวเตอร์และขอรับบริจาคหนังสือ เพื่อส่งเสริมการอ่านอย่างเสรี จัดซื้อวัสดุสารสนเทศให้เพียงพอ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ยังจัดนิทรรศการกับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมห้องสมุดอันที่จะเกื้อกูลให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนการสอนของโรงเรียน

บทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูปนับเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษา มีชื่อเรียกแทนได้หลายชื่อ เช่น บทเรียนด้วยตนเอง บทเรียนสำเร็จรูป การสอนแบบโปรแกรม บทเรียนแบบโปรแกรม การสอนแบบกำหนดการหรือการเรียนแบบกำหนดการ เป็นต้น สำหรับในต่างประเทศมีการใช้แทนกันหลายคำ เช่น Programmed instruction, Programmed lessons, Programmed text, Self-teaching, Self instruction programme เป็นต้น

ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป

นักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทเรียนสำเร็จรูปไว้หลายท่าน ดังนี้ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545: 35) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนโดยใช้บทเรียนโปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูป เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างบทเรียนโปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูปไว้ล่วงหน้าที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล บทเรียนดังกล่าวจะเป็นบทเรียนที่นำเนื้อหาสาระที่จะให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้มาแบ่งเป็นหน่วยย่อยหลาย ๆ กรอบ (Frames) เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ในแต่ละกรอบจะมีเนื้อหาคำอธิบายและคำถามที่เรียงเรียงไว้ต่อเนื่องกัน โดยเริ่มจากง่ายไปหายาก เพื่อมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตามลำดับ บทเรียนโปรแกรมที่สมบูรณ์จะมีแบบทดสอบความก้าวหน้าของการเรียน โดยผู้เรียนสามารถทำการทดสอบก่อนและหลังเรียน เพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้ทันที

บุญชม ศรีสะอาด (2546: 92-93) ได้กล่าวไว้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปหรือบทเรียนโปรแกรม คือ สื่อการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองจะเร็วหรือช้าตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหลาย ๆ กรอบ แต่ละกรอบจะมีเนื้อหาที่เรียงเรียงไว้ มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตามลำดับ โดยมีส่วนที่นักเรียนจะต้องตอบสนองด้วยการเขียนคำตอบซึ่งอาจอยู่ใน

รูปเติมคำในช่องว่าง เลือกตอบ ฯลฯ และมีส่วนที่เป็นเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง ซึ่งอาจอยู่ข้างหน้าของกรอบนั้นหรือกรอบถัดไปหรืออยู่ที่ส่วนอื่นของบทเรียนก็ได้ บทเรียนโปรแกรมที่สมบูรณ์จะมีแบบทดสอบวัดความก้าวหน้าของการเรียน โดยทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แล้วพิจารณาว่าหลังเรียนนักเรียนแต่ละคนมีคะแนนมากกว่าก่อนเรียนมากน้อยเพียงใด

ถวัลย์ มาตจรัส และจิราภรณ์ จงเกษกรณ์ (2548: 16) อธิบายว่า บทเรียนแบบโปรแกรม คือ บทเรียนที่ผู้สอนจัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ในแต่ละสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในบทเรียนแต่ละบทเรียนด้วยตนเอง โดยเริ่มจากเนื้อหาสาระที่ง่าย ๆ ไปสู่เนื้อหาที่ยากขึ้นไปตามลำดับ เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นโดยกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธีการและสื่อการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและประเมินผลการเรียนด้วยตนเองตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

เอลเลียท และคนอื่น ๆ (Elliott; et al. 2000: 538) ชี้ให้เห็น บทเรียนสำเร็จรูปเป็นวิธีการสอนที่นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งในการเรียนรู้นั้นได้อาศัยพื้นฐานมาจากทฤษฎีการวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ มีการแบ่งเนื้อหาเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ตามลำดับความยากง่ายและในการเรียนของนักเรียนจะมีการเสริมแรงสำหรับคำตอบที่ถูกต้อง ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

มาร์กเคิล (เตือนใจ มีสุข. 2549: 8; อ้างอิงจาก Markle. 2001: Online) ได้กล่าวไว้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปเป็นหนังสือที่ถูกสร้างขึ้นโดยใช้กระบวนการแก้ไข เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอนและจบลงด้วยการทดสอบว่าผลลัพธ์ที่ทำได้และจัดขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพหรืออีกนัยหนึ่งเป็นกระบวนการเรียน ซึ่งนำนักเรียนไปยังจุดมุ่งหมายหรือพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่ตั้งไว้ด้วยตนเอง

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่าบทเรียนสำเร็จรูปหรือบทเรียนโปรแกรมเป็นบทเรียนที่สร้างขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามกำลังความสามารถและความสนใจของตนเอง ซึ่งอาศัยหลักทางจิตวิทยา เช่น หลักการเสริมแรง หลักการสนองตอบ หลักแห่งการพอใจ โดยยึดหลักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมเป็นหลัก เนื้อหาที่เสนอให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้นั้นจะเสนอเป็นขั้น ๆ ที่เรียกว่า กรอบ โดยที่เนื้อหาจะเริ่มจากสิ่งที้ง่ายไปหาสิ่งที่ยาก ชัดเจนและเข้าใจง่ายจนทำให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นักเรียนสามารถตรวจสอบคำตอบของตนได้ว่าถูกหรือผิด โดยบทเรียนจะมีค่าเฉลยคำตอบไว้ เพื่อให้นักเรียนสามารถประเมินผลได้ด้วยตนเอง

ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยที่เนื้อหาจะเรียงจากง่ายไปหายาก มีคำถามและคำตอบโดยอาศัยหลักจิตวิทยาเป็นแรงจูงใจเกี่ยวกับบทเรียนสำเร็จรูปได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะสำคัญ ๆ ไว้หลายท่าน ดังนี้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545: 114-115) กล่าวว่า ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป คือ เนื้อหาจากบทเรียนถูกแบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ เรียกว่า กรอบและลำดับกรอบของเนื้อหาจากกรอบแรกไปจนถึงกรอบสุดท้าย เนื้อหาจะถูกลำดับจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยาก แต่ละกรอบจะมีคำอธิบายและมีคำถามกระตุ้นความสนใจต่อเนื่องกันไป นักเรียนตอบคำถามแล้วจะสามารถตรวจสอบคำตอบได้ทันที ในแต่ละกรอบจะมีเนื้อหาไม่มากนัก แต่ละกรอบจะทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด คำตอบของนักเรียนอาจจะถูกหรือผิด จะมีการศึกษาไปตามลำดับขั้นและปฏิบัติตามคำแนะนำที่ปรากฏไว้

ถวัลย์ มาศจรัส และจิราภรณ์ จงเกษกรณ์ (2548: 20) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะสำคัญของบทเรียนโปรแกรม ได้แก่ การออกแบบบรรจุเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ออกเป็นกรอบ ซึ่งเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ดังกล่าวนั้นจะนำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ แล้วบรรจุเนื้อหาสาระการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ ดังกล่าวลงไปในการอบแต่ละกรอบให้มีความสัมพันธ์และเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก

วิชิตชและซูลเลอร์ (เดือนใจ มีสุข. 2549: 10; อ้างอิงจาก Wittich; & Schuller. 2004: Online) กล่าวว่า ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ ดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน สามารถวัดได้จริงหรือที่เรียกว่า จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. เนื้อหาวิชาจะถูกแบ่งออกเป็นหน่วยเล็ก ๆ หรือย่อย ๆ แล้วนำมาจัดลำดับแต่ละชั้นตอนย่อย ๆ แต่ละกรอบอาจมีความสั้นยาวแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม
3. จัดเรียงลำดับกรอบของบทเรียนให้ต่อเนื่องกันจากง่ายไปหายากและเหมาะสมกับความสามารถทบทวนและให้ผู้เรียนได้ทดสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา
4. ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองหรือมีส่วนร่วมในการเรียนกิจกรรมต่าง ๆ กำหนดไว้ในกรอบเพื่อความเข้าใจในเนื้อหาและมีทักษะในเรื่องที่จะเรียน
5. มีการให้ข้อมูลย้อนกลับทันที ผู้เรียนสามารถตรวจสอบคำตอบด้วยตนเองได้ทันทีจากคำเฉลยและอธิบายเพิ่มเติมให้ด้วย
6. มีการเสริมแรงทุกระยะในชั้นตอนที่สำคัญ ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและต้องการเรียนแต่อาจอยู่ในรูปของคำชมหรือการที่ผู้เรียนว่าตนเองทำได้ถูกต้องแล้ว
7. ไม่จำกัดเวลาในการเรียน ผู้เรียนสามารถใช้เวลาเรียนได้ตามความสามารถของแต่ละคน คนอ่อน คนเก่ง แต่ก็สามารถเรียนสำเร็จได้เช่นกัน
8. มีการวัดผลที่แน่นอน คือ มีทั้งการทดสอบย่อยในระหว่างเรียนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในการเรียนให้เห็นอย่างชัดเจนด้วย

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปจะแบ่งเนื้อหาเป็นย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ ซึ่งแต่ละกรอบจะมีขนาดต่าง ๆ กันเรียงลำดับต่อเนื่องกันไป โดยเริ่มจากสิ่งที่ย่างไปยังสิ่งที่ยากขึ้น นักเรียนจะต้องศึกษาไปตามขั้นตอน ในแต่ละขั้นซึ่งมีคำถาม คำตอบไว้ เพื่อให้ นักเรียนได้ตรวจสอบความรู้

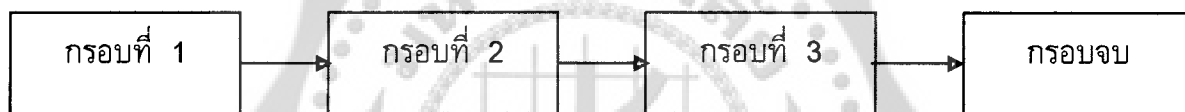
ความเข้าใจ มีการเสริมแรง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้มากยิ่งขึ้นในขั้นต่อไป เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

ประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูปมีหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทมีลักษณะที่แตกต่างกัน นักการศึกษา ได้แบ่งประเภทของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ ดังนี้

จีราร์ตน์ ซิรเวทย์ (2542: 71-95) ได้แบ่งบทเรียนสำเร็จรูปออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

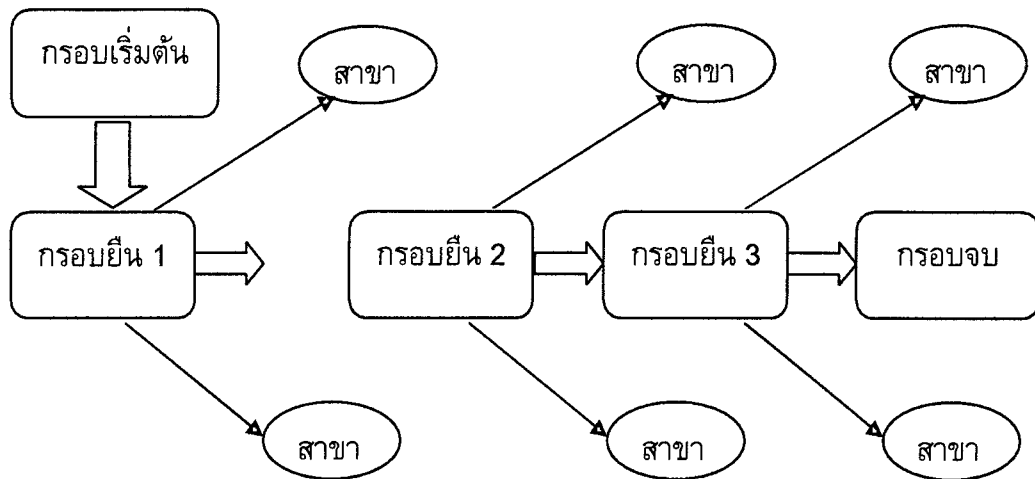
1. บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง (Linear programmed) ประกอบไปด้วยกรอบ ซึ่งเป็นหน่วยเล็ก ๆ เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะต้องเรียนจากกรอบแรกจนถึงกรอบสุดท้าย จะข้ามกรอบใดกรอบหนึ่งไม่ได้ สิ่งที่เรียนในกรอบแรก ๆ จะเป็นพื้นฐานในการเรียนในกรอบต่อ ๆ ไป บทเรียนแบบนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนตอบสนองต่อบทเรียนให้ถูกต้องมากที่สุด ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แผนผังแสดงบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง

ที่มา: จีราร์ตน์ ซิรเวทย์. (2542). *บทเรียนสำเร็จรูป*. หน้า 71.

2. บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา (Branching programmed) ประกอบด้วยกรอบหลักซึ่งเรียกว่า กรอบยี่น (Home pages) หมายถึง กรอบที่เป็นลำดับที่แท้จริงของบทเรียน แต่ละกรอบ ถ้านักเรียนทำถูกต้องก็จะเรียนตามกรอบยี่นไปตลอด ในแต่ละกรอบยี่นจะบรรจุเนื้อหาที่เป็นหลักของเรื่อง แล้วต่อด้วยปัญหาให้นักเรียนตอบ ลักษณะของปัญหาเป็นแบบให้เลือกตอบ เมื่อนักเรียนเลือกตอบแล้วก็มีคำสั่งท้ายตัวเลือกให้อ่านที่กรอบสาขา ซึ่งจะเป็นกรอบที่บอกกว่านักเรียนทำผิดหรือทำถูก ถ้านักเรียนทำถูกก็จะทำกรอบยี่นต่อไป ถ้านักเรียนทำผิดก็จะอ่านคำอธิบายเพิ่มเติมที่กรอบสาขาแล้วย้อนมาทำที่กรอบยี่นใหม่จนกว่าจะทำถูกต้อง ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 แผนผังแสดงบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา

ที่มา: จีรารัตน์ ชีรเวทย์. (2542). *บทเรียนสำเร็จรูป*. หน้า 77.

3. บทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ (Mathetic programmed) เป็นบทเรียนที่เสนอเนื้อหาเป็นตอน ๆ ตามลำดับขั้น มีคำถามและเฉลยไว้เพื่อให้ตรวจสอบได้ทันที ไม่เป็นลักษณะกรอบแต่จะเป็นเนื้อหาที่มีลำดับขั้นต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการเขียนตำราหรือบทความต่างกันตรงมีคำตอบหรือแนวการตอบไว้ให้ หลักของการเขียนบทเรียนประเภทนี้ ประกอบด้วย จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แนวคิด กิจกรรม สื่อการเรียนการสอนและการประเมิน เช่น เอกสารการสอนชุดต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

จากประเภทของบทเรียนสำเร็จรูปที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปแบบแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้ 1. บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง

2. บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา 3. บทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ

บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง นักเรียนต้องเรียนไปตามลำดับจะข้ามกรอบไม่ได้ สิ่งที่เรียนในกรอบแรกจะเป็นพื้นฐานในการเรียนกรอบต่อ ๆ ไป

บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา จะมีกรอบยี่นและกรอบสาขา ซึ่งเป็นส่วนประกอบของบทเรียนประเภทนี้และกรอบยี่นจะบรรจุไปด้วยเนื้อหาหลักของเรื่องที่สอน ส่วนกรอบสาขาจะบรรจุเนื้อหาที่อธิบายเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิด บทเรียนแบบนี้จะตอบสนองนักเรียนได้ดีมาก ในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้ที่เรียนก็สามารถใช้เวลาในการทำบทเรียนสั้น จบเร็ว ส่วนผู้ที่เรียนช้าหรือยังไม่เข้าใจก็กลับไปกรอบสาขา เพื่อศึกษาเพิ่มเติมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมในกรอบต่อไป

บทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ คือ บทเรียนที่เป็นลักษณะเหมือนการเขียนเอกสารหรือบทความ จะไม่มีการแยกกรอบย่อย จะมีเนื้อหาทั้งหมดต่อเนื่องกันไป ประกอบด้วยจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แนวคิด กิจกรรม สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูปได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากการอ้างอิงทฤษฎีทางการเรียนรู้และทางการศึกษา ดังนี้ (จิรรัตน์ ชिरเวทย์. 2542: 41-47)

1. ทฤษฎีของธอร์นไดค์

เอ็ดเวิร์ด แอล ธอร์นไดค์ (Edward L. Thorndike) นักการศึกษาและนักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งได้เป็นผู้ให้กำเนิดทฤษฎีแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์มีชื่อว่า ทฤษฎีสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Connectionism theory) หรือ S-R Bond Theory

จากการที่ธอร์นไดค์ได้ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ของสัตว์และต่อมาได้กลายมาเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ทั่วไป โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้น เป็นที่รู้จักกันดีในนามทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยง นอกจากธอร์นไดค์จะได้ย้ำในเรื่องการฝึกหัดหรือการกระทำซ้ำแล้ว ยังให้ความสำคัญของการให้รางวัลหรือการลงโทษ ความสำเร็จหรือความผิดหวังและความพอใจหรือความไม่พอใจแก่นักเรียนอย่างทัดเทียมกันด้วย

ทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไดค์ ได้เน้นที่ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง (Response) เขาเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่มนุษย์หรือสัตว์ได้เลือกเอาปฏิกิริยาตอบสนองที่ถูกต้องนั้นมาเชื่อมต่อ (Connect) เข้ากับสิ่งเร้าอย่างเหมาะสมหรือการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็โดยการสร้างสิ่งเชื่อมโยง (Bond) ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองให้เกิดขึ้น ดังนั้นเราจึงเรียกทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ว่า ทฤษฎีเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (S-R Bond Theory) หรือทฤษฎีสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Connectionism theory)

นอกจากนี้ธอร์นไดค์ ได้ตั้งกฎการเรียนรู้ขึ้น 3 กฎ ซึ่งนำมาใช้ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ได้แก่

1. กฎแห่งผล (Law of effect) กฎนี้ได้กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทั้งสองสิ่งนี้จะเชื่อมโยงกันได้ถ้าสามารถสร้างภาพอันพึงพอใจให้แก่ผู้เรียนได้ ซึ่งอาจจะได้จากการเสริมแรง เช่น การรู้ว่าตนเองตอบคำถามได้ถูกต้องหรือการให้รางวัล

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of exercise) การที่ผู้เรียนได้กระทำซ้ำหรือทำบ่อยครั้ง จะเป็นการช่วยเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคงขึ้น ฉะนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นมากน้อยจึงขึ้นอยู่กับทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกหัดในเรื่องที่เรียนนั้นตามความเหมาะสมด้วย

3. กฎแห่งความพร้อม (Law of readiness) เมื่อร่างกายพร้อมที่จะกระทำแล้ว ถ้ามีโอกาสที่จะกระทำย่อมเป็นที่พึงพอใจ แต่ถ้าไม่มีโอกาสที่จะกระทำย่อมไม่พอใจในทางตรงกันข้าม ถ้าร่างกายไม่พร้อมที่จะกระทำแต่ถูกบังคับให้ต้องกระทำก็จะเกิดความไม่พอใจเช่นกัน

ทฤษฎีความต่อเนื่องอาศัยหลักการทางจิตวิทยาในเรื่องของพฤติกรรม ซึ่งธอร์นไดค์ได้นำมาใช้เป็นแนวทางการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปโดยวางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. กำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือเป็นสิ่งที่เร้าให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนแสดงอาการตอบสนองหรือพฤติกรรมออกมา
2. ผู้เรียนจะแสดงอาการตอบสนองหลายอย่าง เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
3. การตอบสนองที่ไม่ทำให้เกิดความพอใจจะถูกตัดทิ้ง การตอบสนองที่ใช้ได้ผลที่สุดจะถูกเลือกไว้ใช้ในคราวต่อไป

ทฤษฎีของสกินเนอร์

หลักจิตวิทยา S-R Bond Theory ที่อยู่เบื้องหลังการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปอีกทฤษฎีได้แก่ ทฤษฎี Operant conditioning ของสกินเนอร์ (B.F. Skinner) มีสาระสำคัญดังนี้

1. เงื่อนไขการตอบสนอง พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์ประกอบด้วย การตอบสนองที่แสดงออกมา การเรียนรู้จะเป็นตัวนำในการเกิดการตอบสนองและอัตรา การตอบสนองจะเปลี่ยนแปลงไปตามอัตราการเสริมแรงหรือการไม่เสริมแรง
2. การเสริมแรง เป็นสิ่งเร้าให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลงไปสิ่งเร้าหรือตัวเสริมแรงอาจมีหลายชนิดแล้วแต่สถานการณ์ เป็นต้นว่า การชมเชย การให้รางวัล การให้สิทธิพิเศษ ฯลฯ ในบทเรียนสำเร็จรูปตัวเสริมแรง ได้แก่ การให้นักเรียนรู้ผลการเรียนของตน คือ การเฉลยคำตอบของคำถามแต่ละข้อว่าถูกหรือผิด

สกินเนอร์ ได้กล่าวถึง การเสริมแรงและการตัดรูปพฤติกรรม (Shaping) ในบทเรียนสำเร็จรูป โดยกล่าวว่าเมื่อนักเรียนแสดงอาการตอบสนอง ผู้ฝึกสามารถใช้สิ่งเร้าบางอย่างที่อาจจะเปลี่ยนอัตราการตอบสนองหรือไม่เปลี่ยนก็ได้ ถ้าการตอบสนองนั้นเป็นสิ่งที่ต้องการฝึกก็ให้สิ่งเร้าใหม่ที่เรียกว่า “ตัวเสริมแรง” ในขณะที่นักเรียนมีโอกาสทราบว่าคำตอบของตนถูกหรือผิดอย่างไรจะเป็นตัวเสริมกำลังใจในอันที่จะค้นหาคำตอบในกรอบต่อไป

2.1 การเสริมแรงทันทีทันใด เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบแล้ว จะต้องให้นักเรียนทราบคำตอบโดยเร็วที่สุด สกินเนอร์ กล่าวว่าควรให้นักเรียนทราบคำตอบอย่างช้าไม่ควรเกินห้าหรือสิบนาที คำตอบนั้นจึงจะมีหลักการเสริมกำลังใจ

2.2 การหยุดยั้ง ถ้านักเรียนตอบสนองต่อสิ่งเร้าผิดไปจากที่ผู้สอนต้องการ ผู้สอนจะต้องกำจัดหรือลบพฤติกรรมการตอบสนองนั้น โดยไม่เสริมแรงตอบสนองการตอบสนองนั้นจะค่อย ๆ ลดความสำคัญจนกระทั่งในที่สุดจะไม่มีค่าและไม่มีการเรียนรู้ต่อไปในบทเรียนสำเร็จรูป การตอบสนองที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนจะลบเลือนไปเพราะไม่ได้รับการเสริมแรง

2.3 การตัดรูปพฤติกรรม การที่นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้จะต้องอาศัยความรู้พื้นฐานหลาย ๆ อย่างประกอบกัน พฤติกรรมของนักเรียนจะเปลี่ยนแปลงเพราะเกิด

การเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวประกอบที่ยู่งยากและซับซ้อนในบทเรียนสำเร็จรูปจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น ส่วนย่อยแล้วให้นักเรียน เรียนไปที่ละชั้น ทีละกรอบ โดยค่อย ๆ เสริมแรงทีละชั้น ๆ จนจบบทเรียน

2.4 รางวัล เป็นการเสริมแรงทางบวก รางวัลสามารถตอบสนองความต้องการ ของนักเรียนได้ รางวัลอาจเป็นสิ่งของที่จับต้องได้หรืออาจจับต้องไม่ได้ เช่น คำชมเชย การให้ คะแนน เป็นต้น

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนและการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปของครู จึงจำเป็นต้อง อย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยาต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม กับวัย ความสนใจ ระดับวุฒิภาวะ ความต้องการของนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ

หลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

การผลิตบทเรียนสำเร็จรูป ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอนเพื่อให้ได้ บทเรียนสำเร็จรูปที่ดีมีคุณค่าและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน รวมถึงนักเรียนเกิด การเรียนรู้ที่ดีด้วย ซึ่งนักการศึกษาและนักเทคโนโลยีได้กล่าวถึงหลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ไว้ดังนี้

ธีรชัย ปุณณโชติ (2539: 25-26) ได้กล่าวถึงหลักการสร้างบทเรียนสำเร็จไว้ดังนี้

1. คำนึงถึงตัวผู้เรียน ได้แก่ อายุ พื้นฐานความรู้หรือประสบการณ์เดิม ทักษะ ความสามารถในการเรียนและความต้องการของผู้เรียน
2. คำนึงถึงผลที่ต้องการหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนว่าต้องการให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้อะไร
3. คำนึงถึงแบบของบทเรียนว่าควรเสนอในรูปแบบใด คือ แบบเส้นตรง แบบ สาขาหรือแบบไม่แยกกรอบ เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ผู้เรียนและวัตถุประสงค์ เช่น เนื้อหา เป็นประเภทความรู้ความจำหรือความคิดเห็น ผู้เรียนเป็นนักเรียนเก่งหรืออ่อน
4. ไม่มีการจำกัดเวลาของผู้เรียน การเรียนจะดำเนินไปตามอัตราความสามารถ ของแต่ละบุคคล โดยไม่ต้องคำนึงถึงการทำให้เสร็จก่อนหรือเสร็จหลังผู้อื่น
5. เนื้อหาวิชาจะต้องจัดแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ก่อนแล้วแบ่งเป็นหัวข้อเรื่องย่อย ๆ เขียนเนื้อหาเป็นหน่วยย่อยเล็ก ๆ แต่ละหน่วยย่อยจะต้องทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหน่วยย่อย ถัดไป เพื่อให้การเรียนรู้ดำเนินไปที่ละน้อย ๆ ทีละชั้น พยายามอย่าให้มีการกระโดดข้ามลำดับของ เนื้อเรื่อง จัดลำดับเรียงจากเนื้อหาง่าย ๆ ไปหาเนื้อหาที่ยากขึ้น
6. ให้มีเนื้อหาและคำอธิบายที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน
7. ให้มีเนื้อหาของแต่ละกรอบควรเขียนด้วยภาษาที่ชัดเจน ถูกต้องตามหลักภาษา และเหมาะสมกับเนื้อหาความรู้และอายุของผู้เรียน เนื้อเรื่องถูกต้องตามหลักวิชาและ มีความต่อเนื่องกันในแต่ละแบบ

8. แต่ละกรอบจะต้องนำเสนอเนื้อหาเฉพาะเรื่องชัดเจนและมีคำถามหรือคำสั่งให้ผู้เรียนตอบสนองต่อเรื่องนั้นโดยตรงและไม่ควรมีความรู้ใหม่เกินกว่า 1 เรื่อง
9. ให้มีการย้ำทบทวนและทดสอบตนเอง
10. จะต้องให้ผู้เรียนรู้ผลของคำตอบว่าถูกหรือผิดทันที เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นและเป็นการให้การเสริมแรงในทันทีด้วย
11. มีการชี้แนะคู่กันไปกับการตอบสนอง
12. ลดการชี้แนะและการนำทางออกไปที่ละน้อยจนกว่าจะหมดโดยสิ้นเชิง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถตอบสนองด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องที่สุด

บุญชม ศรีสะอาด (2546: 93) กล่าวว่า การสร้างบทเรียนโปรแกรมจะยึดหลักที่สำคัญของการสอน 4 ประการดังนี้

1. หลักการเรียนรู้เพิ่มเติมทีละน้อย (Gradual approximation) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้ามีการจัดแบ่งชั้นของกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นขั้นตอนสั้น ๆ พอสมควร เพื่อให้การเรียนรู้เป็นขั้น ๆ ชั้นแรกเป็นพื้นฐานเสริมหรือเชื่อมโยงหรือเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในขั้นต่อ ๆ ไป
2. หลักของการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Active participation) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนทำกิจกรรม เช่น คิดแก้ปัญหา ค้นหาความสัมพันธ์ ระลึกถึงความรู้เดิม บทเรียนจึงต้องตอบสนองออกมา เช่น เต็มข้อความลงในช่องว่างหรือเลือกคำตอบที่เหมาะสม โดยต้องตอบสนองบ่อย ๆ แทบทุกกรอบ
3. หลักของการรู้ผล (Feedback) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนได้รู้ผลของการกระทำของตนรู้ว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกหรือผิด ถ้าผิดที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร
4. หลักของความสำเร็จ (Success experience) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนรู้สึกว่าได้ประสบความสำเร็จ ทำได้ถูกต้อง ในทางกลับกันถ้าผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จทำไม่ได้บ่อย ๆ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ท้อถอยไม่อยากทำ

จากหลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปเป็นการดำเนินการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยให้นักเรียนศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปในเรื่องนั้น ๆ ด้วยตนเอง บทเรียนแบบนี้นำเสนอเนื้อหาสาระทีละขั้นตอนย่อย ๆ ที่มีความต่อเนื่องไปตามลำดับ ซึ่งเรียกว่า กรอบและมีการถามให้นักเรียนตอบสนองและตรวจสอบผลการตอบสนองของตนได้ทันทีว่าถูกหรือผิด เมื่อเรียนจบบทเรียนนักเรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและทราบผลการเรียนรู้ของตนเองได้ทันที นักเรียนสามารถศึกษาบทเรียนโดยใช้เวลาตามความสามารถหรือตามความต้องการของตน

ขั้นตอนการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปนั้นเป็นสิ่งที่ต้องเสียเวลามากทั้งในการสร้างบทเรียนและการทดสอบคุณภาพ ดังนั้นก่อนที่จะลงมือสร้างบทเรียนสำเร็จรูป จึงควรพิจารณาความเหมาะสม

ในด้านต่าง ๆ เสียก่อน บุญเกิด คอรวาเวช (2543: 51-55) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปสรุปได้ดังนี้

1. ชั้นศึกษาหลักสูตรต้องศึกษาหลักสูตรโดยละเอียด เพื่อให้ทราบว่ามีเนื้อหาอะไรบ้างที่จะนำมาสร้างเป็นบทเรียนสำเร็จรูป แนวทางการคัดเลือกเรื่องใด วิชาใดมาสร้างจึงจะเหมาะสมโดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1.1 เนื้อหาวิชานั้นควรจะเป็นเรื่องที่คงตัวหรือเป็นหลักในการสอนได้ตลอดไป

1.2 เนื้อหาดังกล่าวมีผู้อื่นเคยสร้างมาก่อนหรือไม่ ถ้าเคยมีคนทำมาแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาทำ

1.3 สามารถสร้างเสร็จได้ภายในเวลาที่กำหนด

1.4 ผลที่ได้จะคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ อาจพิจารณาถึงผลการเรียนที่จะได้รับและจำนวนนักเรียนที่จะใช้ด้วย

1.5 ช่วยลดภาระของครูในการสอนและลดเวลาในการเรียนของนักเรียนได้หรือไม่

2. ชั้นกำหนดจุดประสงค์หรือตั้งจุดมุ่งหมาย เมื่อได้กำหนดเนื้อหาแล้วต่อไปจะต้องวางจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนกรอบต่าง ๆ ในบทเรียนและการสร้างแบบทดสอบซึ่งจะใช้ทดสอบนักเรียนก่อนเรียนบทเรียนและหลังเรียนบทเรียนแล้วด้วย จุดมุ่งหมายที่จะเขียนแบ่งได้ 2 พวก คือ

2.1 จุดมุ่งหมายทั่วไป เป็นจุดมุ่งหมายกว้าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการจากเนื้อหาที่จะเขียน เช่น เพื่อให้นักเรียนได้เกิดทักษะในการบวกเลขสองหลัก เป็นต้น

2.2 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญมากเพราะจะทำให้ผู้เขียนดำเนินเรื่องได้ตรงเป้าประสงค์ เนื่องจากจุดมุ่งหมายประเภทนี้เป็นจุดหมายที่กระจ่างชัดที่สุดซึ่งทุก ๆ คนจะเข้าใจตรงกันและสามารถวัดผลได้ในสิ่งที่ต้องการจะวัดได้ ลักษณะของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม มีดังนี้

2.2.1 การกระทำที่สังเกตได้

2.2.2 การกระทำของนักเรียน

2.2.3 กล่าวถึงเงื่อนไขสิ่งที่กำหนดให้หรือสถานการณ์ในสภาวะที่การกระทำนั้นเกิดขึ้น

2.2.4 กำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่ยอมรับไว้ด้วย

3. ชั้นวิเคราะห์เนื้อหาหรือวิเคราะห์ภารกิจ เป็นขั้นตอนที่นำเนื้อหาทั้งหมดที่จะสร้างมาแตกเป็นหัวข้อย่อย ๆ อย่างละเอียดแล้วนำมาเรียงลำดับจากง่ายไปหายากและแต่ละตอนจะต้องต่อเนื่องสัมพันธ์กันก่อนที่ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมขั้นสุดท้าย

4. ชั้นสร้างแบบทดสอบ การสร้างแบบทดสอบในเนื้อหาที่จะเขียนบทเรียนสำเร็จรูปนั้นจะต้องสร้างให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เพื่อนำมาใช้ทดสอบนักเรียนทั้งก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน แบบทดสอบนี้นับว่าเป็นเครื่องมือที่จะบอกให้ทราบว่าบทเรียน

ที่เขียนขึ้นมานั้นใช้ได้หรือไม่ ซึ่งแบบทดสอบนี้จะต้องวัดได้ครบตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้และมีค่าความเชื่อมั่นเป็นที่เชื่อถือได้ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนอาจจะเป็นฉบับเดียวกันก็ได้หรือจะใช้คนละแบบโดยเปลี่ยนวิธีทดสอบก็ได้ แต่เนื้อหาที่ต้องการทดสอบต้องวัดในเนื้อหาเดิมเหมือนการทดสอบก่อนเรียน ผิดกันตรงที่ข้อความหรือวิธีอาจพลิกผันไปจากเดิมเท่านั้น

5. ชั้นลงมือเขียนบทเรียนสำเร็จรูป เพื่อความสะดวกในการเรียนรู้ ผู้เขียนควรจะแบ่งบทเรียนออกเป็นตอน ๆ หรือบท เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและจดจำได้ง่ายแล้วจึงดำเนินการเขียนกรอบต่าง ๆ ในบทเรียนตามหลักการเขียนบทเรียนสำเร็จรูป ตั้งแต่กรอบแรกจนถึงกรอบสุดท้าย โดยสามารถเลือกเขียนแบบใดแบบหนึ่ง การเขียนกรอบในบทเรียนจะเริ่มด้วยกรอบให้ความรู้แล้วติดตามด้วยกรอบฝึกหัดและกรอบทดสอบเป็นตอน ๆ ไป ลักษณะของกรอบควรเป็นดังนี้

5.1 เนื้อหาในแต่ละกรอบจะต้องแบ่งเป็นขั้นที่เล็กมาก่อนและไม่ควรให้ความรู้เกินกว่า 1 เรื่อง

5.2 จะต้องเรียงลำดับกรอบอย่างระมัดระวังจากง่ายไปหายากและให้มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันไม่ขาดตอนหรือกระโดดข้าม

5.3 ให้การแนะนำอย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่แนะแนวทางมากจนเกินไป

5.4 ไม่บรรยายอย่างเพ้อเจ้อ ใช้ภาษาถ้อยคำชัดเจนเหมาะสมกับพื้นความรู้เดิมของนักเรียน

5.5 มีการย้ำซ้ำทวนบ่อย ๆ

5.6 มีการตั้งคำถามและการกระตุ้นให้นักเรียนหาคำตอบที่เหมาะสม

5.7 มีการเฉลยคำตอบทันที เพื่อให้นักเรียนทราบผลว่าคำตอบของตน

ถูกหรือผิด

6. ชั้นแก้ไขปรับปรุงบทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนสำเร็จรูปที่ดีนั้นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข

6.1 ปรับปรุงความถูกต้องของเนื้อหา การปรับปรุงในด้านนี้จะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในเนื้อหาวิชานั้นเป็นผู้ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

6.2 การแก้ไขทางเทคนิคการเขียน เช่น แก้ไม่ให้ออกแบบกระโดดข้ามขั้นจนนักเรียนเรียนไม่เข้าใจ เนื้อหาหรือกรอบที่เกินไปจนน่าเบื่อหรือกรอบฝึกฝนน้อยจนนักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหา

6.3 การแก้ไขทางภาษา ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา เช่น การแบ่งวรรคตอน เพราะภาษาผิดพลาดอาจจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจยากหรือเกิดความสับสน ซึ่งต้องยึดนักเรียนเป็นหลัก

7. ทดลองใช้เป็นรายบุคคล นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมี 3 ขั้นตอน

7.1 ทดลองใช้เป็นรายบุคคล นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนหนึ่งคน โดยเลือกนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเกือบปานกลาง เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลในการแก้ไขจุดบกพร่องดีกว่าเลือกนักเรียนเก่ง ถ้าข้อความตอนที่นักเรียนไม่เข้าใจ ไม่แน่ใจในการตอบหรือมีความคิดเห็นใด ๆ จากการเรียนบทเรียนนั้น ผู้เขียนจะบันทึกและอภิปรายกับนักเรียนเพื่อที่จะทราบจุดที่ต้องปรับปรุงแล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาปรับปรุงบทเรียน

7.2 ทดลองใช้กับกลุ่มเล็ก นำบทเรียนที่ผ่านการปรับปรุงจากข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้เป็นรายบุคคลมาทดลองใช้กับนักเรียนประมาณ 5 - 10 คน ก่อนเริ่มเรียนจะทำการทดสอบครั้งแรก เพื่อดูพื้นฐานความรู้ของนักเรียนและหลังจากที่เรียนบทเรียนนั้นจบแล้วก็จะนำแบบทดสอบชุดเดิมมาทดสอบอีกครั้ง แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ ในขณะที่นักเรียนทำบทเรียนนั้น ให้นักเรียนทำเครื่องหมายในตอนที่ยากหรือมีปัญหาและอภิปรายปัญหาดังกล่าวหลังจากเรียนจบ เพื่อหาจุดบกพร่องอันจะได้แนวทางการแก้ไขปรับปรุงบทเรียนต่อไป

7.3 การทดลองภาคสนาม โดยนำบทเรียนสำเร็จรูปที่ผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มเล็กและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ในขั้นนี้เหมือนกับขั้นทดลองในกลุ่มเล็กทุกอย่างจะต่างกันที่วัตถุประสงค์ของการทำบทเรียนเท่านั้น ซึ่งจากการทดลองในสองครั้งที่ผ่านมามีถือว่าเป็นการทดลองเพื่อหาข้อบกพร่องในบทเรียนที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ในการทดลองภาคสนามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้ทราบว่าบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างเสร็จนี้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปหรือไม่

ข้อดีและข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป

ข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูปมีข้อดีต่อการเรียนการสอนมาก มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ดังนี้

ยุพิน พิพิธกุล (2530: 55) ได้กล่าวถึงข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

1. ใช้สอนผู้เรียนเป็นจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน
2. อธิบายเนื้อหาได้กว้างในระยะเวลาอันสั้น
3. ใช้อธิบายเรื่องที่ยากให้แกผู้เรียน
4. ให้ความรู้และหลักการสำคัญ
5. ประหยัดเวลา

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 118) ได้อธิบายถึงข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

1. เรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล การสอนแบบโปรแกรมจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเองตามเวลาและสถานที่ที่ตนเลือก
2. การปฏิบัติตนและผลย้อนกลับ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมอย่างกระฉับกระเฉงในกระบวนการเรียนและจะได้ผลย้อนกลับในทันทีสำหรับการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน

3. ความเชื่อถือได้ การสอนแบบโปรแกรมจะให้รูปแบบของการเรียนรู้ที่เชื่อถือได้ บทเรียนส่วนมากจะอยู่ในลักษณะของสิ่งพิมพ์ ซึ่งมีการพิมพ์เป็นจำนวนมากและผู้เรียนจะสามารถใช้สิ่งพิมพ์นั้นได้เหมือนกันทั้งหมด

4. ประสิทธิภาพการวิจัยจำนวนมากที่เปรียบเทียบการสอนบทเรียนโปรแกรมกับการสอนธรรมดาตั้งเดิมได้ชี้ให้เห็นว่าการสอนด้วยบทเรียนโปรแกรมจะให้ประสิทธิภาพสูงกว่า การสอนธรรมดาอยู่เล็กน้อย โดยที่นักเรียนธรรมดาได้คะแนนร้อยละ 50 ของการเรียนแต่นักเรียนโดยบทเรียนโปรแกรมจะได้คะแนนระหว่างร้อยละ 54-60

บุญแก้ว คอรวาเวช (2543: 56-57) ได้กล่าวถึงข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูปดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองหรือเรียนตามลำพังคล้าย ๆ กับ ได้มีโอกาสเรียนกับครูแบบตัวต่อตัว
2. สามารถเรียนได้ตามอัตราความสามารถของตนเองหรือเรียนตามลำพังคล้ายกับได้มีโอกาสเรียนกับครูตัวต่อตัว
3. ช่วยแบ่งเบาภาระในการสอน ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทำให้ครูมีเวลาเตรียมบทเรียนที่ต้องการสร้างสรรค์หรือยุ่งยากลึกซึ้งมากขึ้นและมีเวลาเอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. อาจช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้บ้าง โดยการลดอัตราสอนและเพิ่มเวลาในการเรียนตามลำพังของนักเรียน
5. เมื่อนักเรียนตอบผิดไม่อายเพื่อน เพราะไม่มีผู้อื่นรู้เห็นและสามารถแก้ความเข้าใจผิดได้ทันที
6. การเรียนไม่จำกัดเวลาและสถานที่
7. ส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน
8. สนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล
9. เมื่อผู้เรียนขาดเรียนก็มีโอกาสช่วยตนเองให้ตามผู้อื่นทันได้
10. ครูมีโอกาสให้ความสนใจดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้มากขึ้น

จากการศึกษาข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูป สามารถสรุปได้ดังนี้ บทเรียนสำเร็จรูปเป็นบทเรียนที่สร้างขึ้น โดยอาศัยหลักทฤษฎีหลักจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้นักเรียนที่เรียนบทเรียนสำเร็จรูปมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เนื่องจากบทเรียนสำเร็จรูปเป็นบทเรียนที่มีข้อดีหลายประการ เช่น นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเอง โดยไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ นักเรียนสามารถแก้ไขความเข้าใจผิดในเนื้อหาที่เรียนได้และที่สำคัญครูสามารถเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า ทำให้ครูมีเวลาในการเตรียมการสอนในสาระอื่น ๆ และสนใจนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ เป็นต้น

ข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป

นักการศึกษาได้กล่าวถึงข้อจำกัดของบทเรียนรูปไว้หลายท่าน ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2532: 155-156) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ดังนี้

1. การใช้บทเรียนสำเร็จรูปอย่างเดียวยตลอด ทำให้ผู้เรียนขาดการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
2. บทเรียนสำเร็จรูปเหมาะสมสำหรับเนื้อหาที่เป็นความจริงหรือความรู้พื้นฐานมากกว่าต้องการความคิดเห็นหรือความริเริ่ม
3. ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในการเขียนหนังสือเพราะผู้เรียนจะเขียนเฉพาะคำตอบเท่านั้น
4. การใช้บทเรียนสำเร็จรูปในชั้นเรียนจะมีลักษณะเป็นผู้ช่วยครู
5. ภาษาที่ใช้ อาจเป็นภาษาในท้องถิ่น
6. มีส่วนทำให้เด็กที่เรียนเก่งเบื่อหน่าย
7. การใช้บทเรียนสำเร็จรูปในชั้นเรียน ผู้ที่เรียนได้รวดเร็วจะเสร็จก่อนและมีเวลาเหลืออาจมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ส่วนผู้ที่เรียนช้าอาจทำกิจกรรมไม่เสร็จต้องให้นอกเวลาหรือให้ไปทำต่อที่บ้านซึ่งยากแก่การควบคุม

จีราร์ตน์ ซิรเวทย์ (2542: 23) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ดังนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูปเหมาะสำหรับเนื้อหาบางวิชาที่เป็นข้อเท็จจริงหรือความรู้พื้นฐานมากกว่าเนื้อหาวิชาที่ต้องการแสดงความคิดเห็นหรือความคิดสร้างสรรค์
2. บทเรียนสำเร็จรูปไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพราะนักเรียนทำตามเนื้อหาที่กำหนดให้เท่านั้น
3. ผู้ที่เรียนเก่งอาจเกิดความเบื่อหน่าย เพราะไม่มีสิ่งท้าทายภายนอก
4. นักเรียนขาดการติดต่อซึ่งกันและกัน เพราะต้องการทำงานด้วยตนเองขาดการปรึกษาและอภิปรายร่วมกัน
5. บทเรียนสำเร็จรูปไม่อาจใช้แทนครูได้อย่างสิ้นเชิง เพราะนักเรียนยังต้องการคำชี้แจง แนะนำจากครูอยู่จึงเป็นได้เพียงผู้ช่วยครูเท่านั้น
6. นักเรียนขาดทักษะในการเขียนหนังสือ เพราะเขียนแต่คำตอบเฉพาะบางคำถามเท่านั้น

7. การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปต้องใช้ผู้ที่มีความสามารถและต้องการเวลาในการสร้างและการทดสอบภาคสนามบางแห่งอาจทำไม่ได้เพราะขาดบุคลากรและเวลาไม่อำนวย
 สุกนธ์ สินธพานนท์ และคนอื่น ๆ (2545: 93) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปไว้ดังนี้

1. ผู้สอนต้องระวังอย่าใช้บทเรียนสำเร็จรูปตลอดภาคเรียน เพราะนักเรียนจะเบื่อหน่าย
2. การสอนด้วยการใช้บทเรียนสำเร็จรูปนั้น ผู้สอนจะต้องออกแบบบทเรียนสำเร็จรูป เพื่อให้ให้นักเรียนสนใจบทเรียนและเรียนรู้ด้วยตนเองเท่านั้น จึงควรใช้สลับกับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ หรือนำเทคนิคการสอนอื่นมาผสมผสานเพื่อให้ให้นักเรียนสนใจมากขึ้น

3. นักเรียนต้องมีความตั้งใจสูงและมุ่งมั่นที่จะศึกษาตามคำแนะนำในบทเรียนสำเร็จรูป

4. เนื้อหาที่จะใช้สร้างบทเรียนสำเร็จรูปต้องไม่เป็นหัวข้อใหญ่เกินไป ดังนั้นผู้สอนต้องเลือกเนื้อหาให้เหมาะสม

สรุปข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป คือ บทเรียนต้องมีประสิทธิภาพ เนื้อหา ภาษาต้องชัดเจนเพราะนักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและถ้าเรียนเพียงบทเรียนสำเร็จรูปอย่างเดียว นักเรียนอาจเกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนจะขาดการสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ขาดทักษะทางการเขียนและส่วนมากบทเรียนสำเร็จรูปใช้สอนเฉพาะเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำมากกว่าการให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์

การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป

การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เป็นการนำบทเรียนสำเร็จรูปไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและนำมาทดลองจริง เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2528: 290-291) กล่าวว่า ก่อนที่จะนำสื่อที่สร้างไปใช้ควรทดลองแก้ไขปรับปรุงให้ได้มาตรฐานเสียก่อน เพื่อให้ทราบว่าสื่อนั้นมีคุณภาพเพียงใดมีสิ่งใดที่ยังบกพร่องอยู่ ซึ่งการประเมินนี้ไม่ใช่ประเมินผลนักเรียนแต่เป็นการประเมินผลสื่อโดยการนำสื่อไปทดลองใช้กับหลาย ๆ คน หลาย ๆ กลุ่มแล้วจึงเผยแพร่ให้ออกใช้จริง

การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง การกำหนดเกณฑ์เป็นระดับที่ผู้สอนคาดหวังว่านักเรียนจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมและเกิดการเรียนรู้เป็นที่น่าพึงพอใจหากบทเรียนสำเร็จรูปนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็ถือว่ามีความคุณภาพที่จะนำไปใช้สอนนักเรียนได้การที่จะกำหนดเกณฑ์มาตรฐานให้มีค่าเท่าใดนั้น ผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจของตน โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติอาจจะตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 หรือ 70/70 เป็นต้น (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2538: 121)

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540: 525) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องนำบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นมาหาประสิทธิภาพดังนี้

1. สำหรับหน่วยงานการผลิตสื่อการสอน การหาประสิทธิภาพเป็นการประกันคุณภาพของสื่อนั้นว่าอยู่ในขั้นสูงเหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก หากไม่มีการหาประสิทธิภาพเสียก่อนหากผลิตออกมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ก็ต้องทำใหม่เป็นการสิ้นเปลืองทั้งเวลาแรงงานและเงินทอง

2. สำหรับผู้ใช้สื่อการสอน สื่อการสอนจะทำหน้าที่ช่วยสร้างสภาพการเรียนรู้ให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่มุ่งหวังตั้งนั้นก่อนนำไปใช้ ครูจึงควรมั่นใจว่าสื่อการสอนนั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้จริง การหาประสิทธิภาพตามลำดับขั้นจะช่วยให้

เราได้สื่อการสอนที่ดีมีคุณค่าทางการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. สำหรับผู้ผลิตสื่อการสอน การทดสอบประสิทธิภาพทำให้ผู้ผลิตมั่นใจว่าเนื้อหาสาระที่บรรจุลงในสื่อการสอนเหมาะสมต่อการเข้าใจ อันจะช่วยให้ผู้ผลิตมีความชำนาญสูงขึ้น เป็นการประหยัดแรงสมอง เวลาและเงินทองในการเตรียมต้นฉบับ

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมของนักเรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์) ดังนี้

1. ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง คือ ประเมินต่อเนื่องซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลาย ๆ พฤติกรรมซึ่งเรียกว่า “กระบวนการ” ของนักเรียนที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมกลุ่ม (รายงานกลุ่ม) และรายงานบุคคล ได้แก่ งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้

2. ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย คือ ประเมินผลลัพธ์ของนักเรียนโดยพิจารณาจากผลสอบหลังเรียนและการสอบปลายภาค

ประสิทธิภาพของสื่อการสอนจะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ครูผู้สอนคาดหวังว่านักเรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พอใจโดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ของผลสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด E_1 / E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ การที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1 / E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำจะตั้งไว้ 80/80 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น

ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพ

การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปโดยการนำบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างไปทดลองใช้ตามขั้นตอนดังนี้

1. แบบเดี่ยว (1 : 1) คือ ทดลองกับนักเรียน เก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน คำนวณประสิทธิภาพ เสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวนี้จะได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก แต่ไม่ต้องวิตกเพราะเมื่อปรับปรุงแล้วคะแนนจะสูงขึ้น ก่อนนำไปทดลองแบบกลุ่มในขั้นนี้คะแนน E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 60/60

2. แบบกลุ่ม (1 : 10) คือ ทดลองกับนักเรียน 6-10 คน (ละนักเรียนเก่งกับอ่อน) คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ในขั้นนี้คะแนนของนักเรียนจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าเกณฑ์ โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณร้อยละ 10 นั่นเอง คือ E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 70/70

3. แบบภาคสนาม (1 : 100) เป็นการทดลองกับนักเรียนทั้งชั้น 40-100 คน ทำการหาประสิทธิภาพแล้วนำมาปรับปรุงผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกินร้อยละ 2.5 ก็ยอมรับ หากแตกต่างกันมากผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปใหม่ โดยยึดสภาพความเป็นจริงเป็นเกณฑ์ สมมติว่าเมื่อทดสอบหาประสิทธิภาพ

ของบทเรียนแล้วได้ 83.50/58.40 แสดงว่าบทเรียนสำเร็จรูปนั้นมีประสิทธิภาพ 83.5/85.4 ใกล้เคียงกับเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้ แต่ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 75/75 เมื่อผลการทดลองเป็น 83.50/85.40 ก็อาจเลื่อนเกณฑ์ขึ้นมาเป็น 85/85 ได้

บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องหนังสืออ้างอิง

การสอนวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ครูผู้สอนมักใช้วิธีการสอนตามตำราเรียนอธิบายไปตามหัวข้อและตัวอย่างที่กำหนดมาให้ บางครั้งตัวอย่างที่กำหนดมาให้ขาดความชัดเจนสำหรับครูที่ไม่มีความถนัด เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ดังนั้นถ้าผู้สอนยังไม่เข้าใจอย่างแจ่มชัดก็จะสอนให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนไม่ได้ ด้วยเหตุนี้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ช่วยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ซึ่งเป็น 1 หน่วยการเรียนรู้ ในจำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ของวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ รหัส ง 30281 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้แบ่งเล่มและเนื้อหาดังนี้

เล่มที่ 1 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง
- ลักษณะของหนังสืออ้างอิง
- ประเภทของหนังสืออ้างอิง

เล่มที่ 2 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเรื่องพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

- วิธีใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
- บัญชีอักษรย่อที่ใช้ในพจนานุกรมที่นักเรียนควรรู้จัก
- การใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ในพจนานุกรม
- ประโยชน์ของพจนานุกรม

เล่มที่ 3 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเรื่องสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- ลักษณะของสารานุกรมไทย
 - ประโยชน์ของสารานุกรมไทย
 - ลักษณะทั่วไปของสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- เครื่องมือช่วยค้นหาคำตอบสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

บาร์ด (Bard. 1980: 1990-A) ได้วิจัยเปรียบเทียบการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนตามปกติ สำหรับการสอนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพที่ Southern Colorado State College กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 70 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป และกลุ่มควบคุมสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ลิสติ (Listi. 1998: 1891-A) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและทัศนคติของนักเรียนเกรด 3 ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองที่มีต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปอย่างต่อเนื่องกับวิธีปกติ การทดลองครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและทัศนคติของนักเรียนเกรด 3 ที่อาศัยอยู่ในเมือง จากการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนตามวิธีปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนเกรด 3 โรงเรียนประถมศึกษาในเขตเมืองโรงเรียนหนึ่ง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ การสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปอย่างต่อเนื่องกับการสอนวิธีปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบต่อเนื่องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าการเรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ ผลการเปรียบเทียบการใช้วิธีการสอนทั้งสองแบบ พบว่า มีความสัมพันธ์กันด้านความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ด้านรูปแบบการเรียนรู้ทั้งสองแบบไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติและผลการทดลองครั้งนี้ยังพบอีกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบต่อเนื่องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา

โบเดน และแม็คฟาร์แลนด์ (Boden; Archwamety; & McFarland. 2000: Online) ได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบหลากหลาย เพื่อทำการรวบรวมผลการวิจัยจากรายงานการค้นคว้าอิสระ 30 เล่ม ซึ่งได้เปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบปกติในระดับชั้นมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบปกติ นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพเหนือกว่าวิธีการสอนแบบปกติโดยไม่เกี่ยวกับปัจจัยด้านขนาดของชั้นเรียนแต่อย่างใด

ฮิบส์แมน (Hibsmen. 2000: 104-A) ได้ศึกษาการพัฒนาและประเมินผลการใช้บทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และหลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลสำหรับนักเรียนและครู เพื่อศึกษาว่าบทเรียนสำเร็จรูปที่ใช้ในการทดลองจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วยเนื้อหาบทเรียนที่มีความชัดเจนและเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีอายุระหว่าง 6 ปีถึง 12 ปีจริงหรือไม่ โปรแกรมสำเร็จรูปชุดนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นด้วยโปรแกรม Macromedia's Director 7 ผลการวิจัย

พบว่าบทเรียนสำเร็จรูปเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ครูได้ประโยชน์จากบทเรียนสำเร็จรูปในการสอนเกี่ยวกับหลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลและหลักคุณธรรมในกลุ่มนักเรียน นักเรียนแสดงความคิดเห็นพวกเขาชอบเนื้อหาของบทเรียนที่มีอยู่ในรูปแบบของการ์ตูนทำให้เกิดความสนใจในเรื่อง รูปภาพที่เป็นภาพเคลื่อนไหวและการใช้เสียงประกอบเรื่องราว รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ ของโปรแกรมชุดสำเร็จรูปด้วย นักเรียนทุกคนต่างก็ได้รับความสนุกสนานในเกมและเป็นการดึงดูดความสนใจจากนักเรียนได้ตลอดเวลา พวกเขายังสามารถจดจำเนื้อหาสำคัญ ๆ จากเกมและวิดีโอโปรแกรมชุดสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ได้อย่างง่าย

งานวิจัยในประเทศ

จุฬารัตน์ มีสูงเนิน (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำราชาศัพท์ สาระการเรียนรู้ หลักการใช้ภาษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำราชาศัพท์ สาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ได้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำราชาศัพท์ สาระการเรียนรู้ หลักการใช้ภาษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับดีมากและมีประสิทธิภาพ 96.40/94.30 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 85/85

เปรมฤดี พิมพ์เวิน (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป ประกอบภาพการ์ตูน เพื่อฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนเมืองเดาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูน เพื่อฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูนเพื่อฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.60 / 76.76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสูงกว่าก่อนใช้บทเรียนสำเร็จรูปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปิยธิดา สังฆะโณ (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป การ์ตูนเรื่องสำนวน สุภาษิตและคำพังเพยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปการ์ตูนเรื่อง สำนวน สุภาษิตและคำพังเพยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าได้บทเรียนสำเร็จรูปการ์ตูนเรื่อง สำนวน สุภาษิตและคำพังเพยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิตยา ผูกเกสร (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป วิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านตีความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสเซเวียร์ นนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป วิชาภาษาไทย เรื่อง

การอ่านตีความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสเซเวียร์ นนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านตีความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสเซเวียร์ นนทบุรี มีประสิทธิภาพ 92.00/92.40 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านตีความมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กัลยา หวังปัญญา (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาโคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนสำเร็จรูป มีประสิทธิภาพ 80.48/81.78 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรชร มิ่งส่วน (2552: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขาและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศ สรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปนั้น เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ บทเรียนสำเร็จรูป ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และบทเรียนสำเร็จรูปสามารถนำมาใช้ได้เกือบทุกวิชาและทุกระดับชั้น จึงเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สมควรนำมาเป็นสื่อ เพื่อประกอบการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 236 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกจากนักเรียนที่มีคะแนนการทดสอบเรื่องหนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 มีนักเรียนที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 49 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจำนวน 30 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) มีวิธีการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และเอกสารประกอบการสอนวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของบทเรียน

1.2 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบทเรียนสำเร็จรูปและการหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปจากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)

1.3 ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ รหัส ง 30281 หัวข้อเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) นำเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์แล้วมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เพื่อหาค่าความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับรายละเอียดของเนื้อหา

1.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับเนื้อหา ซึ่งมีข้อย่อยจำนวน 26 ข้อ

1.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา มีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ดี

1.6 ดำเนินการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 เล่ม ดังนี้

เล่มที่ 1 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

- ลักษณะของหนังสืออ้างอิงที่ดี
- ลักษณะพิเศษของหนังสืออ้างอิง
- ประเภทของหนังสืออ้างอิงที่นักเรียนควรรู้จัก
- พจนานุกรม
- สารานุกรม
- หนังสือรายปี
- อักษรานุกรมชีวประวัติ
- นามานุกรม
- หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์

เล่มที่ 2 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเรื่องพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. 2542

- วิธีใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
- การใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ในพจนานุกรมฯ

เล่มที่ 3 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเรื่องสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดย
พระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- ลักษณะพิเศษของสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ
- เครื่องมือช่วยค้นหาเรื่องสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ
- หนังสือดัชนี เล่ม 1-25 สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ

1.7 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อ
ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา ความชัดเจนในข้อความถามและความครอบคลุม
ในสิ่งที่ต้องการศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

1.8 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
สารนิพนธ์แล้ว พร้อมทั้งแบบประเมินบทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ
ด้านเนื้อหาจำนวน 3 คนและด้านสื่อการเรียนจำนวน 3 คน เพื่อประเมินคุณภาพของบทเรียน
สำเร็จรูปกับความถูกต้องของเนื้อหา ลักษณะรูปเล่ม ภาพประกอบ การใช้ภาษา กิจกรรมการสอน
และการประเมินผล โดยใช้แบบประเมินตามแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ
ดีมาก ดี พอใช้ ต้องปรับปรุงและใช้ไม่ได้ ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1.8.1 นางจิราภรณ์ หนูสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วุฒิกการศึกษา ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.8.2 นางพรเพชร เจริญสิทธิ์ ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) วุฒิกการศึกษา ศศ.บ.
(บรรณารักษ์) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.8.3 นางจริยา หวังเชิดชูเกียรติ ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) วุฒิกการศึกษา ศศ.บ.
(บรรณารักษ์) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.8.4 นายศักดิ์เศรษฐ ประกอบผล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วุฒิกการศึกษา กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา)
เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียน

1.8.5 นายดิเรก อัดฮาด อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา วุฒิกการศึกษา ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียน

1.8.6 นางสาวจริยา ทศพร ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
คณิตศาสตร์ โรงเรียนทิววิภาศก 2 วุฒิมัธยมศึกษา ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) เป็นผู้เชี่ยวชาญ
ด้านสื่อการเรียน

1.9 นำผลจากการประเมินมาพิจารณาค่าเฉลี่ย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมิน
คุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยกำหนดคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไป

ตาราง 1 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและ
สารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จุดประสงค์การเรียนรู้			
1.1 เนื้อหาตรงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้	4.89	0.33	ดีมาก
1.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	5.00	0.00	ดีมาก
1.3 ระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ชัดเจน	5.00	0.00	ดีมาก
รวม	4.97	0.11	ดีมาก
2. เนื้อหา			
2.1 ความถูกต้องของเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
2.2 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
2.3 มีการลำดับเนื้อหาเรียงจากง่ายไปหายาก	4.89	0.33	ดีมาก
2.4 มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน	4.67	0.50	ดีมาก
2.5 น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน	5.00	0.00	ดีมาก
รวม	4.83	0.21	ดีมาก
3. รูปแบบของบทเรียนสำเร็จรูป			
3.1 มีลักษณะน่าสนใจ สวยงาม มีคุณภาพ	4.67	0.58	ดีมาก
3.2 ออกแบบปกสวยงาม ดึงดูดความสนใจ	4.67	0.58	ดีมาก
3.3 ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	4.67	0.58	ดีมาก
รวม	4.67	0.58	ดีมาก

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. กิจกรรมการสอน			
4.1 ยืดหยุ่น ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.11	0.33	ดี
4.2 สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา	4.67	0.50	ดีมาก
4.3 กิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายาก	4.67	0.50	ดีมาก
รวม	4.49	0.38	ดี
5. การประเมินผล			
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.87	0.44	ดีมาก
5.2 ครอบคลุมเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
5.3 คำถามมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.67	0.50	ดีมาก
5.4 แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนสำเร็จรูปสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	4.89	0.33	ดีมาก
รวม	4.83	0.21	ดีมาก
รวมทุกด้าน	4.75	0.23	ดีมาก

จากตาราง 1 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ส่วนใหญ่เห็นว่าบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ด้านเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินพบว่ามี 4 ด้าน ที่อยู่ในระดับดีมาก คือ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.97$) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.83$) ด้านรูปแบบของบทเรียนสำเร็จรูป ($\bar{X} = 4.67$) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.83$) ส่วนด้านกิจกรรมการสอนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.49$)

ตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียน

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ลักษณะการจัดรูปเล่ม			
1.1 ความน่าสนใจของบทเรียนสำเร็จรูป	4.56	0.52	ดีมาก
1.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	4.78	0.44	ดีมาก
1.3 ความเหมาะสมของการเลือกใช้รูปแบบตัวอักษร	4.78	0.44	ดีมาก
รวม	4.70	0.30	ดีมาก
2. ลักษณะการจัดภาพ			
2.1 ความเหมาะสมของการใช้ภาพประกอบกับเนื้อหา ขนาดของภาพ การจัดวาง	4.78	0.44	ดีมาก
2.2 ความเหมาะสมของรูปภาพ ตกแต่งในบทเรียน	4.44	0.52	ดี
2.3 ความสอดคล้องของรูปภาพกับคำบรรยายในเนื้อหา	4.56	0.52	ดีมาก
รวม	4.60	0.37	ดีมาก
3. ลักษณะภาษาที่ใช้			
3.1 ใช้ภาษาได้ถูกต้อง สื่อความได้ชัดเจน ง่าย กระชับรัดกุม	5.00	0.00	ดีมาก
3.2 ใช้ภาษาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์	4.89	0.33	ดีมาก
3.3 ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	5.00	0.00	ดีมาก
รวม	4.97	0.11	ดีมาก
4. ลักษณะการดำเนินเรื่อง			
4.1 ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
4.2 ความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง	4.78	0.44	ดีมาก
4.3 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	4.67	0.50	ดีมาก
รวม	4.81	0.24	ดีมาก
รวมทุกด้าน	4.77	0.17	ดีมาก

จากตาราง 2 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียน ส่วนใหญ่เห็นว่าบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ด้านสื่อการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (\bar{X} = 4.77)

1.10 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและด้านสื่อการเรียน ลักษณะรูปเล่ม ภาพประกอบ การใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์อีกครั้ง จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ที่กำลังศึกษาวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ แต่ยังไม่เคยเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.10.1 การทดลองครั้งที่ 1 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 คน ที่ยังไม่เคยเรียนเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) แบ่งเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่เรียนเก่งจากห้อง ม.1/8 จำนวน 1 คน นักเรียนที่เรียนปานกลางจากห้อง ม.1/11 จำนวน 1 คนและนักเรียนที่เรียนอ่อนจากห้อง ม.1/14 จำนวน 1 คน โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนในคาบที่ 8 ตั้งแต่วันที่ 25 - 27 มกราคม พ.ศ. 2554 จำนวน 6 ชั่วโมงเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเวลาและความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป จากนั้นวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ตามเกณฑ์ 75/75 ได้ผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ขั้นตอนการทดลองแบบรายบุคคล (3 คน)

การทดลอง	จำนวน	E1	E2	E1/E2
รายบุคคล	3	75.56	78.33	75.56/78.33

จากตาราง 3 แสดงว่าผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำกิจกรรมระหว่างเรียน (E1) และผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) ของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) มีค่าเท่ากับ 75.56/78.33 แสดงว่าบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คนมีประสิทธิภาพ 75.56/78.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ ในขณะที่ทดลอง การสังเกตขณะเรียนและการสัมภาษณ์นักเรียน ปัญหาที่พบและสิ่งที่ต้องปรับปรุงมีดังนี้ 1) คำอธิบายบางตอนไม่ชัดเจน 2) คำถามบางข้อในแบบฝึกหัดไม่ชัดเจน ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไข

1.10.2 การทดลองครั้งที่ 2 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 คนที่ยังไม่เคยเรียนเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) แบ่งเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่เรียนเก่งจากห้อง ม.1/8 จำนวน 3 คน นักเรียนที่เรียนปานกลางจากห้อง ม.1/11 จำนวน 3 คนและนักเรียนที่เรียนอ่อนจากห้อง ม.1/14 จำนวน 3 คน โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนในคาบที่ 8 ตั้งแต่วันที่ 1 - 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 จำนวน 6 ชั่วโมง เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ตามเกณฑ์ 75/75 ได้ผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ขั้นการทดลองกลุ่มเล็ก (9 คน)

การทดลอง	จำนวน	E1	E2	E1/E2
กลุ่มเล็ก	9	77.04	78.89	77.04/78.89

จากตาราง 4 แสดงว่าผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำกิจกรรมระหว่างเรียน (E1) และผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) ของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) มีค่าเท่ากับ 77.04/78.89 แสดงว่าบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน มีประสิทธิภาพ 77.04/78.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ ในขณะทดลอง จากการสังเกตขณะเรียนและการสัมภาษณ์นักเรียน ปัญหาที่พบและสิ่งที่ต้องปรับปรุงมีดังนี้ 1) แบบฝึกหัดกับระยะเวลาในการทำบทเรียนไม่สมดุล ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น 2) โจทย์บางข้อยาวไปทำให้ทำแบบทดสอบไม่ทัน

1.10.3 จากนั้นนำบทเรียนสำเร็จรูปที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น ม. 1/16 ที่ยังไม่เคยเรียนเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) จำนวน 35 คน เพื่อวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ตามเกณฑ์ 75/75 ได้ผลดังตาราง 5

ตาราง 5 ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชั้นการทดลองภาคสนาม (35 คน)

การทดลอง	จำนวน	E1	E2	E1/E2
ภาคสนาม	35	80.38	79.71	80.38/79.71

จากตาราง 5 แสดงว่าผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำกิจกรรมระหว่างเรียน (E1) และผลประสิทธิภาพของคะแนนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละในการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) ของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) มีค่าเท่ากับ 80.38/79.71 แสดงว่าบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน มีประสิทธิภาพ 80.38/79.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้

1.10.4 เมื่อได้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วจัดทำเป็นรูปเล่ม นำไปใช้ป็นสื่อสอนซ่อมเสริมต่อไป

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 วิเคราะห์หลักสูตร โดยศึกษาจุดประสงค์รายวิชา คำอธิบายรายวิชาห้องสมุด และแหล่งการเรียนรู้และแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยต่าง ๆ และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเที่ยงตรงของข้อสอบจากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2546: 50-63) เทคนิคการวิจัยทางการศึกษาของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538: 146-152)

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) โดยสร้างเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ จากการศึกษาที่ผู้วิจัยสอนวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ได้มีการออกข้อสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทุกภาคเรียน จึงทำให้ผู้วิจัยมีข้อสอบที่ผ่านการวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายอยู่จำนวนหนึ่งมาออกเพิ่มรวมเป็น 55 ข้อ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบ จึงทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพจำนวน 40 ข้อ เพื่อนำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับข้อคำถามและครอบคลุมเนื้อหา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดสอบกับนักเรียนที่เรียนเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 มาแล้ว จำนวน 35 คน

2.6 นำคะแนนที่นักเรียนทำได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายของข้อสอบแต่ละข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ความยากง่ายของข้อสอบระหว่าง 0.20 – 0.80 จึงจะใช้ได้และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบแต่ละข้อโดยกำหนดเกณฑ์ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า +0.20 จึงจะใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2546: 79-81) ดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

ข้อที่	ค่าความ ยากง่าย	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อที่	ค่าความ ยากง่าย	ค่าอำนาจ จำแนก
1	0.83*	0.15*	29	0.30	0.21
2	0.80	0.22	30	0.60	0.24
3	0.67	0.32	31	0.53	0.50
4	0.53	0.37	32	0.57*	0.09*
5	0.43	0.42	33	0.40	0.67
6	0.80*	0.11*	34	0.47	0.34
7	0.27	0.56	35	0.67	0.27
8	0.33	0.21	36	0.60	0.34
9	0.77	0.20	37	0.47	0.34
10	0.67	0.25	38	0.67	0.27
11	0.50	0.35	39	0.60	0.34
12	0.57	0.45	40	0.87*	0.22*
13	0.63	0.29	41	0.47	0.34
14	0.53	0.24	42	0.53	0.27
15	0.67	0.30	43	0.63*	0.03*
16	0.23	0.33	44	0.50	0.45
17	0.53	0.46	45	0.83*	0.10*
18	0.57*	0.05*	46	0.57	0.44
19	0.47*	0.13*	47	0.93	0.16
20	0.63	0.48	48	0.57	0.44
21	0.30	0.25	49	0.43	0.42
22	0.57	0.30	50	0.60	0.54
23	0.47	0.37	51	0.84*	0.05*
24	0.70	0.32	52	0.53	0.38
25	0.27*	0.12*	53	0.57	0.45
26	0.63	0.49	54	0.14*	0.02
27	0.63*	0.03*	55	0.53	0.38
28	0.33*	0.09*			

หมายเหตุ * หมายถึงข้อที่ตัดทิ้ง

จากตาราง 6 แสดงว่าข้อสอบทั้ง 40 ข้อ มีค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการสอนวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 4 ห้องเรียน โดยใช้เอกสารประกอบการสอนวิชาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ 30281 เป็นสื่อการเรียนการสอน เมื่อนักเรียนเรียนเรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจสำหรับการเรียนในเรื่องดังกล่าว ผลปรากฏพบว่ามีนักเรียนที่ผลคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 จำนวน 49 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจำนวน 30 คน ผู้วิจัยจึงนัดหมายกับนักเรียน 30 คน เพื่อเรียนสอนซ่อมเสริมด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผู้วิจัยได้นัดหมายกับนักเรียนด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงตารางการเรียนโดยใช้สถานที่ห้องโสตทัศนศึกษาใช้เวลาหลังเลิกเรียน การดำเนินการสอนในครั้งนี้ใช้เวลาเรียนจำนวน 6 คาบ คาบละ 50 นาที และใช้เวลาในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1 วัน ตามวัน เวลา ดังนี้

วัน/เดือน/ปี	บทเรียนสำเร็จรูป เล่มที่	เรื่อง	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
14 กุมภาพันธ์ 2554	1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง	2
15 กุมภาพันธ์ 2554	2	พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542	2
16 กุมภาพันธ์ 2554	3	สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	2

1.1 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 2 ชั่วโมงแจกบทเรียนสำเร็จรูป เล่ม 1 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิงให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงการใช้บทเรียนสำเร็จรูปให้เข้าใจและให้นักเรียนเริ่มศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปตั้งแต่กรอบแรกจนถึงกรอบสุดท้ายของบทเรียน เมื่อนักเรียนศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปครบทุกกรอบแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

1.2 วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 2 ชั่วโมงแจกบทเรียนสำเร็จรูป เล่ม 2 เรื่อง พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงการใช้บทเรียนสำเร็จรูปให้เข้าใจและให้นักเรียนเริ่มศึกษาบทเรียนสำเร็จรูป ตั้งแต่กรอบแรกจนถึงกรอบสุดท้ายของบทเรียน เมื่อนักเรียนศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปครบทุกกรอบแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

1.3 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 2 ชั่วโมงแจกบทเรียนสำเร็จรูป เล่ม 3 เรื่อง สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้นักเรียนอ่าน คำชี้แจงการใช้บทเรียนสำเร็จรูปให้เข้าใจและให้นักเรียนเริ่มศึกษาบทเรียนสำเร็จรูป ตั้งแต่กรอบแรก จนถึงกรอบสุดท้ายของบทเรียน เมื่อนักเรียนศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปครบทุกกรอบแล้ว ให้นักเรียน ทำแบบทดสอบหลังเรียน

2. เมื่อนักเรียนเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและ สารานุกรม) ครบทุกเล่มแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ

3. ตรวจสอบผลการทำแบบทดสอบหลังเรียนและผลการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นนำคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาบันทึก เพื่อนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนของนักเรียนจำนวน 30 คนที่สอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อมาบันทึกลงในโปรแกรมคำนวณสำเร็จ

2. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม คือ 30 คะแนน โดยใช้คำสั่งการวิเคราะห์ผลแบบ One - Sample T - test

3. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 73)

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

4. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

4.1 การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาบทเรียนสำเร็จรูปและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ IOC ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 248-249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.2 หาค่าความยากง่าย (Difficulty index: p) ของแบบทดสอบโดยใช้สูตร

(ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538 : 210)

$$\text{สูตร } P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ

R แทน จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก

N แทน จำนวนคนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

4.3 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา

สายยศ. 2538 : 211)

$$\text{สูตร } D = \frac{R_U - R_L}{N}$$

เมื่อ D = คือ ค่าอำนาจจำแนก

R_U = คือ จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง

R_L = คือ จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน

N = คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

5. หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปตามเกณฑ์ 75/75 โดยใช้สูตร E_1 / E_2 โดยใช้
ค่าร้อยละ (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528: 294-295)

$$\text{สูตร } E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

A

$$\text{สูตร } E_2 = \frac{\sum Y}{N} \times 100$$

B

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่วัดได้จากแบบทดสอบ
ระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละ

E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากการทำแบบทดสอบ
หลังเรียนคิดเป็นร้อยละ

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบระหว่าง
บทเรียน

$\sum Y$ แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

A แทน คะแนนเต็มรวมของแบบทดสอบระหว่างบทเรียน

B แทน คะแนนเต็มรวมจากแบบทดสอบหลังบทเรียน

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่อง การใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- N แทน จำนวนนักเรียน
 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
t แทน ค่าที่ใช้พิจารณา t-distribution

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนซ่อมเสริมด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) กับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม ปรากฏผลดังตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

	N	\bar{X}	S.D.	t
คะแนนหลังเรียน	30	32.11	3.90	
คะแนนตามเกณฑ์ร้อยละ 75 (30 จากคะแนนเต็ม 40)		30		3.884*

$$t_{(.05 ; df 29)} = 1.70$$

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) โดยบทเรียนสำเร็จรูปไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 236 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกจากนักเรียนที่มีคะแนนการทดสอบเรื่องหนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 มีนักเรียนที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 49 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจำนวน 30 คน

3. ระยะเวลาในการทดลอง

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ใช้เวลาเรียน 6 คาบ คาบละ 50 นาที

4. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

เนื้อหาที่นำมาสร้างบทเรียนสำเร็จรูป คือ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ซึ่งเป็น 1 หน่วยการเรียนรู้ ในจำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ของวิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ 30281 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้แบ่งเล่มและเนื้อหาดังนี้

เล่มที่ 1 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

- ลักษณะของหนังสืออ้างอิงที่ดี
- ลักษณะพิเศษของหนังสืออ้างอิง

- ประเภทของหนังสืออ้างอิงที่นักเรียนควรรู้จัก

- พจนานุกรม
- สารานุกรม
- หนังสือรายปี
- อักษรานุกรมชีวประวัติ
- นามานุกรม
- หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์

เล่มที่ 2 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเรื่องพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

- วิธีใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
- การใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ในพจนานุกรมฯ

เล่มที่ 3 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเรื่องสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- ลักษณะพิเศษของสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน
- เครื่องมือช่วยค้นหาเรื่องสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน
- หนังสือดัชนี เล่ม 1-25 สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

5.1 บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 3 เล่ม แต่ละเล่มจะประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสำหรับนักเรียน กรอบเนื้อหา กรอบคำถาม แบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังเรียน ค่าประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น E_1 E_2 เท่ากับ 80.38/79.71

5.2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ โดยสร้างครอบคลุมเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ให้ตอบได้เพียงคำตอบเดียว ได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

6. วิธีดำเนินการทดลองดำเนินการ ดังนี้

1. นำบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) จำนวน 3 เล่ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มาให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ใช้เวลาจำนวน 6 คาบ

2. เมื่อนักเรียนศึกษาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) จนครบทุกกรอบแล้ว ดำเนินการให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

3. ตรวจสอบผลการสอบแล้วนำไปวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการทางสถิติ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนของนักเรียนจำนวน 30 คน ที่สอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ มาบันทึกลงในโปรแกรมคำนวณสำเร็จ
2. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม คือ 30 คะแนน โดยใช้คำสั่งการวิเคราะห์ผลแบบ One-Sample T-test

สรุปผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 75

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยมีดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 75 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นักเรียนมีความรู้เพิ่มเติม เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ถึงเกณฑ์ที่ผู้สอนกำหนดแสดงถึงประโยชน์ที่ได้จากการเรียนซ่อมเสริมด้วยบทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งได้ผลคล้ายคลึงกับบทเรียนสำเร็จรูปของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยธิดา สังฆะโณ (2550: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปการ์ตูนเรื่องสำนวน สุภาสิตและคำพังเพยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่าได้บทเรียนสำเร็จรูปการ์ตูนเรื่องสำนวน สุภาสิตและคำพังเพยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา ผูกเกสร (2551: บทคัดย่อ) ที่พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านตีความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.00/92.40 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา หวังปัญญา (2551: บทคัดย่อ) ที่พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพ 80.48/81.78 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรชร มิ่งส่วน (2552: บทคัดย่อ)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปพบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความตั้งใจในการทำบทเรียน มีการศึกษาและปรึกษาเนื้อหาในบทเรียนระหว่างเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน โดยที่นักเรียนสามารถเรียนรู้จากบทเรียนที่ละเอียดเรียงตามลำดับจากง่ายไปหายาก และหากเกิดความผิดพลาดในการทำบทเรียน นักเรียนก็สามารถย้อนกลับไปเรียนได้อีกจนกว่าจะเข้าใจบทเรียนอย่างแท้จริง ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 75 แสดงให้เห็นว่า การสอนซ่อมเสริมโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความก้าวหน้าทางการเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูปวิชา ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งในบทเรียนแต่ละเล่มจะประกอบไปด้วยเนื้อหา แบบฝึกหัด เมื่อนักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดแล้วนักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้ด้วยตนเอง ก่อนที่จะศึกษาเนื้อหาในรอบถัดไป ถือว่าเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้เกิดกำลังใจและความเชื่อมั่นในการศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคด์ (Thorndike) ที่ว่าการเร้าโดยให้ความรู้และมีการตอบสนองโดยให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำหรือทำบ่อยครั้ง ซึ่งเขาเชื่อว่าความสำเร็จหรือการตอบสนองที่ถูกต้องจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป และธีรชัย ปุณฺณโชติ (2539: 25-26) กล่าวว่า การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสรู้ผลของคำตอบว่าถูกหรือผิดทันทีจะเป็นการช่วยให้การเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นและเป็นการให้การเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นอย่างดี

2. บทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นการนำเสนอความรู้โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการจัดกิจกรรม วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและแบ่งบทเรียนออกเป็นกรอบเพื่อสะดวกในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ตามความสามารถของตน ซึ่งเป็นการสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2546: 93) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้ามีการแบ่งชั้นของกิจกรรมการเรียนให้เป็นขั้นตอนสั้น ๆ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนทำกิจกรรม และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนได้รู้ผลของการกระทำของตนเองทันทีว่าถูกหรือผิด ถ้าผิดที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร

3. บทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ไปตามลำดับ จากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยากเพิ่มขึ้นทีละน้อยอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง มีอิสระในการเรียนอย่างเต็มที่ สามารถเรียนไปได้เร็วหรือช้าตามกำลังความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้เรียนสามารถทราบผลสำเร็จจากการเรียนของตนได้อย่างทันที นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถนำบทเรียนสำเร็จรูปไปศึกษาเพิ่มเติมที่บ้านได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวีระชัย ปุณณโชติ (2539: 11-20) กล่าวว่า เนื้อหาในบทเรียนจะเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก สิ่งที่ยากกว่าหรือซับซ้อนกว่าจะเป็นพื้นฐานสำหรับกรอบถัดไป ผู้เรียนจะต้องเรียงลำดับที่ละกรอบต่อเนื่องกันไปตั้งแต่กรอบแรกจนถึงกรอบสุดท้าย ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนด้วยตนเองเวลาจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่ต้องกังวลว่าจะเรียนไม่ทันเพื่อนหรือถูกเพื่อนตำหนิว่าเรียนอ่อน ซึ่งเป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้บทเรียนสำเร็จรูปยังช่วยเสริมบทเรียนและผู้เรียนซ้ำ หากเรียนไม่ทันให้ตามเพื่อนได้ หรือเมื่อผู้เรียนขาดเรียนยังสามารถนำบทเรียนไปเรียนเสริมได้โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา

4. บทเรียนสำเร็จรูปแต่ละกรอบจะมีคำตอบเฉลยไว้ทุกกรอบและให้กำลังใจผู้เรียนเรื่อย ๆ เป็นการเสริมแรงในการเรียนซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ (Skinner) บุญเกื้อ ควรหาเวช (2543: 41) กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดกำลังใจต่อการเรียนก็ต่อเมื่อได้รับการเสริมแรงที่เหมาะสม ซึ่งการเสริมแรงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทีละน้อยจนกระทั่งเกิดพฤติกรรมที่ต้องการ การเรียนรู้ที่เกิดจากการผู้เรียนเลือกคำตอบจากกรอบที่เรียนจะทำให้ผู้เรียนติดตามบทเรียนตลอดเวลา ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพทางการเรียนมากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้นักเรียนที่เรียนโดยการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) มีความสามารถในการใช้หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) เพิ่มสูงขึ้น จึงเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประกอบการสอนซ่อมเสริมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะความคิดเห็นบางประการ ดังนี้

1. ครูผู้สอนรายวิชาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ ที่มีนักเรียนยังสอบไม่ผ่านเกณฑ์ หรือยังได้คะแนนต่ำอยู่ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ควรนำบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ไปใช้ในการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

2. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปเป็นครั้งแรก ควรเรียนให้ครบทุกส่วนของเนื้อหา และไม่ข้ามกรอบความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง หากไม่เข้าใจส่วนใดก็สามารถย้อนกลับไปศึกษาในเรื่องนั้น ๆ ใหม่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

3. การนำบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงเรื่อง การเตรียมเนื้อหาให้สอดคล้องกับเวลา ความสามารถ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. ในการนำบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ ผู้สอนควรมีการยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา โดยอาจกำหนดให้นักเรียนไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน หรือในที่อื่นๆ ตามความพร้อมของนักเรียน โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา

5. ควรให้นักเรียนทราบผลการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนสำเร็จรูปหลังเรียนทันที เมื่อนักเรียนทำเสร็จในแต่ละเล่ม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนรายวิชาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ หากพบว่านักเรียนในโรงเรียนที่ตนเองสอน ยังทำคะแนนไม่ถึงเกณฑ์ตามที่กำหนด ควรจะมีการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องนั้น ๆ ขึ้นมา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเพิ่มพูนความรู้ต่อไป

2. บทเรียนสำเร็จรูปที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในรูปของเอกสาร ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แล้วนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาเปรียบเทียบเพื่อดูว่าผลการเรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

3. ควรมีการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปในเนื้อหาเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิงในเรื่องอื่น ๆ

4. ควรวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ศุภกิจ. (2527). ความคาดหวังของครูบรรณารักษ์ต่อบทบาทของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- (2543). คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2544). หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัลยา หวังปัญญา. (2551). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาหลง บุตรไสว. (2530). การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนรายวิชา ท 081 การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- จิราวัฒน์ ชिरเวทย์. (2542). บทเรียนสำเร็จรูป. นครปฐม: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- จุฬารัตน์ มีสูงเนิน. (2548). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนร้อยกรองและพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เจลิยว พันธุ์สีดา. (2539). คู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2538). เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์
- (2540). ประสิทธิภาพสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา:เอกสารการสอนชุดวิชา สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

- เดือนใจ มีสุข. (2549). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง พาราโบลา ระดับ
ช่วงชั้นที่ 4. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถวัลย์ มาศจรัส; และ จิราภรณ์ จงเกษกรณ์. (2548). นวัตกรรมการศึกษาชุดบทเรียนแบบ
โปรแกรม. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. (2528). พฤติกรรมการสอนวิธีใช้ห้องสมุด. กรุงเทพฯ: บุรพาสาส์น.
- ธีรชัย ปุณฺณโชติ. (2539). การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเส้นทางสู่อาจารย์ 3. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา ผูกเกสร. (2551). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านตีความสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสเซเวียร์ นนทบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2544). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). การสร้างแบบฝึกทักษะ. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต.
- (2546). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะธิดา สังฆะโณ. (2550). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปการ์ตูน เรื่องสำนวน สุภาษิตและ
คำพังเพยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เปรมฤดี พิมพ์เวิน. (2549). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูน เพื่อฝึกทักษะ
การอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองเดาวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.
(หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ถ่ายเอกสาร.
- พวา พันธุ์เมฆา. (2525). ห้องสมุดโรงเรียน: ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มุจลินท์ สิงห์รักษ์. (2530). การประเมินผลที่ได้รับจากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดใน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มันน์มาส ชวลิต,คุณหญิง. (2544). ปกิณกะ – ปฏิรูปห้องสมุด. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ยุพิน พิพิธกุล. (2530). วิธีการสอนโดยใช้แบบฝึก. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี). (2545). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี).
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วัลลภ สวัสดิวัลลภ; และคนอื่นๆ. (2544). *สารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). *พัฒนาการเรียนการสอน*. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมจิต พรหมเทพ. (2542). *ห้องสมุดโรงเรียน*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุนทร สินธพานนท์; และคนอื่นๆ. (2545). *การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2544). *เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.
- สุวิทย์ มูลคำ; และ อรทัย มูลคำ. (2545). *19 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- อรชร มิ่งส่วน. (2552). *การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน). อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.
- ALA Glossary of Library and Information Science*. (1983). Chicago: American Library Association.
- Bard, Eugure Dwign. (1980). *System of Instruction for College Physical Science*. *Dissertation Abstracts International*.1990-A.
- Boden Andrea; Archwamety Teara; McFarland Max. (April, 2000). *Programmed Instruction in Secondary Education: A Meta Analysis of the Impact of Class Size On Its Effectiveness*. Retrieved June 26, 2008, from <http://www.od.arc.nrru.ac.th2eric2detail.nsp>.

- Elliott, Stephen A.; et al. (2000). *Educational Psychology : Effective Teaching Effective Learning*. Singapore: McGraw Hill.
- Hibsman, Tim G. (2000). Development and Evaluation of a Children's Educational Software Package for Teaching Christian History and Culture. *Dissertation Abstracts International*. 62(02): 104-A.
- Keenan, Stellce; Johnston, Colin. (2000). *Concise Dictionary of Library and information Science*. 2 nd ed. London : Bowker-Saur.
- Listi, Alice L. (1998). Effects of Programmed Learning Sequences Versus Traditional Instruction on the Social Studies Achievement and Attitudes Among Urban Third Graders. *Dissertation Abstracts International*. 59(6): 2639-A.
- Mellon, Constance A. (September, 1988). Attitudes : The Forgotten Dimension in Library Instruction. *Library Journal*. 113(14): 137-139.
- Prytherch, Ray. (2000). *Harrod's Librarians' Glossary*. 8 th ed. England: Gower.
- Rice, James (1981). *Teaching Library Use : A Guide of Library Instruction*. Westpost Coun. : Greenwood Press.
- Tenopir, C. (2002). The Age of Online Instruction. *Library Journal*. 127(14): 36-38.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหา

๑. นางจิราภรณ์ หนูสวัสดิ์
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
วุฒิการศึกษา ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
๒. นางจรรยา หวังเชิดชูเกียรติ
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
วุฒิการศึกษา ศศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์)
๓. นางพรเพชร เจริญสิทธิ์
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
วุฒิการศึกษา ศศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์)

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านสื่อการเรียนรู้

๑. ผศ.ดร. ศักดิ์เลิศ ประกอบผล
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
วุฒิการศึกษา กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา)
๒. นายดิเรก อัครฮาด
ตำแหน่ง อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา)
๓. นางสาวจรรยา ทศพร
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
โรงเรียนทวีธาภิเศก 2
วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา)

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเกี่ยวกับความถูกต้อง
สมบูรณ์ของเนื้อหาบทเรียนและความสอดคล้องของเนื้อหา กับ
จุดประสงค์การเรียนรู้ วิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เรื่อง หนังสืออ้างอิง
(พจนานุกรมและสารานุกรม)

**แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเกี่ยวกับความถูกต้องสมบูรณ์
ของเนื้อหาบทเรียนและความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์การเรียนรู้
วิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)**

.....

ข้าพเจ้า นางสาวสุชีรา ทับทิมขาว กำลังทำวิจัยเรื่อง การใช้บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ลักษณะของบทเรียนนี้เป็นการให้เนื้อหากับผู้เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ผู้เรียนสามารถ
เรียนได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากประสบการณ์และความรู้ของท่านในการพิจารณา
เรื่องต่อไปนี้

1. ความถูกต้องและสมบูรณ์ของเนื้อหาบทเรียน
2. ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์เนื้อหาวิชา

ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป ให้เกิดประโยชน์ต่อ
การเรียนการสอนของนักเรียนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดสละเวลาให้ความคิดเห็นตามแบบประเมินที่แนบมาพร้อมนี้

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นางสาวสุชีรา ทับทิมขาว

นิสิตปริญญาโท

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิชา ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ รหัส ง 30281

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของหนังสืออ้างอิง
2. บอกลักษณะของหนังสืออ้างอิงที่แตกต่างจากหนังสือทั่วไปได้
3. อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้พจนานุกรมได้
4. อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้สารานุกรมได้
5. อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้หนังสือรายปีได้
6. อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้หนังสืออักษรานุกรมชีวประวัติได้
7. อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้หนังสือนามานุกรมได้
8. อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์ได้
9. อธิบายความหมายของพจนานุกรมได้
10. บอกวิธีการใช้พจนานุกรมได้
11. อธิบายหลักการเรียงคำในพจนานุกรมได้
12. อธิบายการใช้อักษรย่อต่าง ๆ ในพจนานุกรมได้
13. บอกวิธีใช้เครื่องหมายและบอกเสียงอ่านในพจนานุกรมได้
14. ประโยชน์ของพจนานุกรมได้
15. อธิบายความหมายของหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ได้
16. บอกลักษณะพิเศษของสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ได้
17. บอกเครื่องมือค้นหาเรื่องของสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาการใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ เข้าใจมารยาทการใช้ห้องสมุด สามารถใช้บริการและกิจกรรมของห้องสมุด ใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพ รู้วิธีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ สามารถสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด รู้จักเกี่ยวกับหนังสือและส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ เข้าใจวิธีการรักษาและถนอมหนังสือได้อย่างถูกวิธี สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้หนังสืออ้างอิงในการค้นหาคำตอบ เข้าใจวิธีการอ่านหนังสือและมีทักษะในการอ่านหนังสือ การเขียนและการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้าได้อย่างถูกต้อง

รู้จักการใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ มารยาทการใช้ ห้องสมุดการใช้บริการและกิจกรรมของห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศ รู้จักใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เห็นความสำคัญวิธีการรักษาและถนอมหนังสือได้อย่างถูกวิธี และมีทักษะในการอ่านหนังสือ การเขียนและการศึกษาค้นคว้า โดยการเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า

คำชี้แจง

1. ให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า รายละเอียดเนื้อหาถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักสูตรหรือไม่ โดยการแสดงความคิดเห็นมีน้ำหนักประกอบการประเมิน ดังนี้

1 หมายถึง เห็นว่า เนื้อหาถูกต้องครบถ้วนตามหลักสูตร

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่า เนื้อหาถูกต้องครบถ้วนตามหลักสูตร

-1 หมายถึง เห็นว่า เนื้อหาไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหลักสูตรและโปรดเพิ่มเติมในสิ่งที่ท่านเห็นว่าควรเพิ่มเติมให้ครบถ้วนตามหลักสูตร

2. ให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่าเนื้อหาแต่ละข้อสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาหรือไม่ โดยการแสดงความคิดเห็นมีน้ำหนักประกอบการประเมิน ดังนี้

1 หมายถึง เห็นว่า เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่า เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

-1 หมายถึง เห็นว่า เนื้อหาไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

รายละเอียดของ เนื้อหา	ความ คิดเห็น			จุดประสงค์	ความคิดเห็น			ข้อ เสนอแนะ
	1	0	-1		1	0	-1	
1. หนังสืออ้างอิง 1.1 ความหมายของ หนังสืออ้างอิง 1.2 ลักษณะของ หนังสืออ้างอิง ที่แตกต่างจาก หนังสือทั่วไป 1.3 ลักษณะพิเศษ ของหนังสืออ้างอิง 1.4 ประเภทของ หนังสืออ้างอิง				-อธิบายความหมาย ของหนังสืออ้างอิง -บอกลักษณะของ หนังสืออ้างอิงที่ แตกต่างจากหนังสือ ทั่วไปได้ -อธิบายลักษณะ พิเศษของหนังสือ อ้างอิง -บอกประเภทของ หนังสืออ้างอิง				
2. หนังสือพจนานุกรม 2.1 ความหมายของ พจนานุกรม 2.2 วิธีใช้พจนานุกรม				-อธิบายความหมาย ของพจนานุกรม -บอกวิธีใช้ พจนานุกรมได้				
3. หนังสือสารานุกรม 3.1 ความหมายของ สารานุกรม 3.2 วิธีใช้สารานุกรม				-อธิบายความหมาย ของสารานุกรม -บอกวิธีใช้สารานุกรม ได้				
4. หนังสือรายปี 4.1 ความหมายของ หนังสือรายปี 4.2 วิธีใช้หนังสือ รายปี				-อธิบายความหมาย ของหนังสือรายปี -บอกวิธีใช้หนังสือ รายปีได้				

รายละเอียดของ เนื้อหา	ความ คิดเห็น			จุดประสงค์	ความคิดเห็น			ข้อ เสนอแนะ
	1	0	-1		1	0	-1	
5. หนังสืออักษรานุกรม ชีวประวัติ 5.1 ความหมายของ หนังสืออักษรานุกรม ชีวประวัติ 5.2 วิธีใช้หนังสือ อักษรานุกรม ชีวประวัติ				-อธิบายความหมายของ หนังสืออักษรานุกรม ชีวประวัติ -บอกวิธีใช้หนังสือ อักษรานุกรม ชีวประวัติ				
6. นามานุกรม 6.1 ความหมายของ นามานุกรม 6.2 วิธีใช้นามานุกรม				-อธิบายความหมาย ของนามานุกรม -บอกวิธีใช้นามานุกรม				
7. หนังสืออ้างอิงทาง ภูมิศาสตร์ 7.1 ความหมายของ หนังสืออ้างอิงทาง ภูมิศาสตร์ 7.2 วิธีใช้หนังสือ อ้างอิงทาง ภูมิศาสตร์				-อธิบายความหมาย ของหนังสืออ้างอิง ทางภูมิศาสตร์ -บอกวิธีใช้หนังสือ อ้างอิงทางภูมิศาสตร์				
8. หนังสือพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 8.1 ความหมายของ พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 8.2 หลักการเรียงลำดับ อักษรของ พจนานุกรม				-อธิบายความหมาย ของพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 -อธิบายหลักการ เรียงลำดับอักษรของ พจนานุกรม				

รายละเอียดของ เนื้อหา	ความ คิดเห็น			จุดประสงค์	ความคิดเห็น			ข้อ เสนอแนะ
	1	0	-1		1	0	-1	
8.3 เสียงอ่านใน พจนานุกรม				-บอกเสียงอ่านใน พจนานุกรม				
8.4 ความหมายของ คำในพจนานุกรม				-บอกความหมายของ คำในพจนานุกรม				
8.5 อักษรย่อต่างๆ ใน พจนานุกรม				-อธิบายการใช้อักษร ย่อต่างๆ ใน พจนานุกรม				
8.6 เครื่องหมายต่างๆ ในพจนานุกรม				-บอกวิธีใช้ เครื่องหมายต่างๆ ในพจนานุกรม				
8.7 ประโยชน์ของ พจนานุกรม				-บอกประโยชน์ของ พจนานุกรม				
9. หนังสือสารานุกรม ไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว								
9.1 ความหมายของ สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดยพระราช ประสงค์พระบาท สมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว				-อธิบายความหมาย ของสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดย พระราชประสงค์ พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว				
9.2 ลักษณะพิเศษ ของสารานุกรม ไทยสำหรับ เยาวชน				-บอกลักษณะพิเศษ ของสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน				

รายละเอียดของ เนื้อหา	ความ คิดเห็น			จุดประสงค์	ความคิดเห็น			ข้อ เสนอแนะ
	1	0	-1		1	0	-1	
9.3 เครื่องมือช่วย ค้นหาเรื่องของ สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน				-บอกวิธีใช้เครื่องมือ ช่วยค้นหาเรื่องของ สารานุกรมไทยสำหรับ เยาวชน				

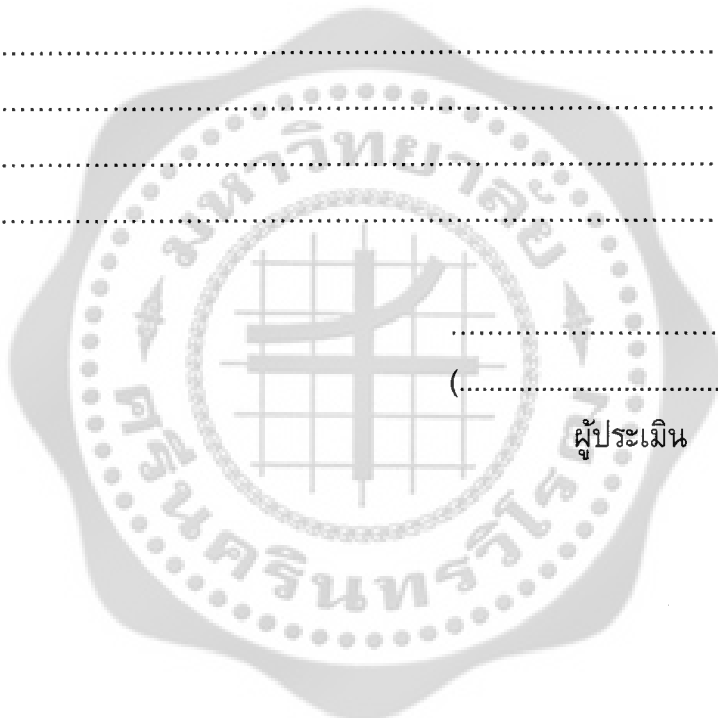
ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ตาราง 8 ค่าดัชนีความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับรายละเอียดของเนื้อหา

จุดประสงค์การเรียนรู้	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง	รายละเอียดของเนื้อหา	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง
1. อธิบายความหมายของหนังสืออ้างอิง	1.00	1. ความหมายของหนังสืออ้างอิง	1.00
2. บอกลักษณะของหนังสืออ้างอิงที่แตกต่างจากหนังสือทั่วไปได้	1.00	2. ลักษณะของหนังสืออ้างอิงที่แตกต่างจากหนังสือทั่วไป	1.00
3. อธิบายลักษณะพิเศษของหนังสืออ้างอิง	1.00	3. ลักษณะพิเศษของหนังสืออ้างอิง	1.00
4. บอกประเภทของหนังสืออ้างอิงได้	1.00	4. ประเภทของหนังสืออ้างอิง	1.00
5. อธิบายความหมายของพจนานุกรม	1.00	5. ความหมายของพจนานุกรม	1.00
6. บอกวิธีใช้พจนานุกรมได้	1.00	6. วิธีใช้พจนานุกรม	1.00
7. อธิบายความหมายของสารานุกรม	1.00	7. ความหมายของสารานุกรม	1.00
8. บอกวิธีใช้สารานุกรมได้	1.00	8. วิธีใช้สารานุกรม	1.00
9. อธิบายความหมายของหนังสือรายปี	1.00	9. ความหมายของหนังสือรายปี	1.00
10. บอกวิธีใช้หนังสือรายปีได้	1.00	10. วิธีใช้หนังสือรายปี	1.00
11. อธิบายความหมายของหนังสืออักษรานุกรมชีวประวัติ	1.00	11. ความหมายของหนังสืออักษรานุกรมชีวประวัติ	1.00
12. บอกวิธีใช้หนังสืออักษรานุกรมชีวประวัติ	1.00	12. วิธีใช้หนังสืออักษรานุกรมชีวประวัติ	1.00
13. อธิบายความหมายของนามานุกรม	1.00	13. ความหมายของนามานุกรม	1.00
14. บอกวิธีใช้นามานุกรม	1.00	14. วิธีใช้นามานุกรม	1.00

ตาราง 8 (ต่อ)

รายละเอียดของเนื้อหา	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง
15. อธิบายความหมายของหนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์	1.00	15. ความหมายของหนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์	1.00
16. บอกวิธีใช้หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์	1.00	16. วิธีใช้หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์	1.00
17. อธิบายความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542	1.00	17. ความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542	1.00
18. อธิบายหลักการเรียงลำดับอักษรของพจนานุกรม	1.00	18. หลักการเรียงลำดับอักษรของพจนานุกรม	1.00
19. บอกเสียงอ่านในพจนานุกรม	1.00	19. เสียงอ่านในพจนานุกรม	1.00
20. บอกความหมายของคำในพจนานุกรม	1.00	20. ความหมายของคำในพจนานุกรม	1.00
21. อธิบายการใช้พยัญชนะต่าง ๆ ในพจนานุกรม	1.00	21. พยัญชนะต่าง ๆ ในพจนานุกรม	1.00
22. บอกวิธีใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ในพจนานุกรม	1.00	22. เครื่องหมายต่าง ๆ ในพจนานุกรม	1.00
23. บอกประโยชน์ของพจนานุกรม	1.00	23. ประโยชน์ของพจนานุกรม	1.00
24. อธิบายความหมายของสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	1.00	24. ความหมายของสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	1.00

ตาราง 8 (ต่อ)

รายละเอียดของเนื้อหา	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง
25. บอกลักษณะพิเศษของ สารานุกรมไทยสำหรับ เยาวชน	1.00	25. ลักษณะพิเศษของ สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน	1.00
26. บอกวิธีใช้เครื่องมือ ช่วยค้นหาเรื่องของ สารานุกรมไทยสำหรับ เยาวชน	1.00	26. เครื่องมือช่วยค้นหา เรื่องของสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน	1.00

ภาคผนวก ค
แบบประเมินบทเรียนสำเร็จรูป

แบบประเมินบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง เล่มที่ 1
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีระดับคุณภาพดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ดีมาก
 ระดับ 4 หมายถึง ดี
 ระดับ 3 หมายถึง พอใช้
 ระดับ 2 หมายถึง ต้องปรับปรุง
 ระดับ 1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. จุดประสงค์การเรียนรู้					
1.1 เนื้อหาตรงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้
1.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน
1.3 ระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ชัดเจน
2. เนื้อหา					
2.1 ความถูกต้องของเนื้อหา
2.2 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา
2.3 มีการลำดับเนื้อหาเรียงจากง่ายไป หายาก
2.4 มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น ของนักเรียน
2.5 น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน
3. รูปแบบของบทเรียนสำเร็จรูป					
3.1 มีลักษณะน่าสนใจ สวยงาม มีคุณภาพ
3.2 ออกแบบปกสวยงาม ดึงดูดความสนใจ
3.3 ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา
4. กิจกรรมการสอน					
4.1 ยืดหยุ่น ตอบสนองความแตกต่าง ระหว่างบุคคล
4.2 สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4.3 กิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายาก
5. การประเมินผล					
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
5.2 ครอบคลุมเนื้อหา
5.3 คำถามมีความชัดเจนเข้าใจง่าย
5.4 แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนสำเร็จรูป สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
รวม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

แบบประเมินบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
เล่มที่ 2 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา

.....
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีระดับคุณภาพดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ดีมาก
 ระดับ 4 หมายถึง ดี
 ระดับ 3 หมายถึง พอใช้
 ระดับ 2 หมายถึง ต้องปรับปรุง
 ระดับ 1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. จุดประสงค์การเรียนรู้					
1.1 เนื้อหาตรงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้
1.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน
1.3 ระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ชัดเจน
2. เนื้อหา					
2.1 ความถูกต้องของเนื้อหา
2.2 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา
2.3 มีการลำดับเนื้อหาเรียงจากง่ายไป หายาก
2.4 มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น ของนักเรียน
2.5 น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน
3. รูปแบบของบทเรียนสำเร็จรูป					
3.1 มีลักษณะน่าสนใจ สวยงาม มีคุณภาพ
3.2 ออกแบบปกสวยงาม ดึงดูดความสนใจ
3.3 ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา
4. กิจกรรมการสอน					
4.1 ยืดหยุ่น ตอบสนองความแตกต่าง ระหว่างบุคคล
4.2 สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4.3 กิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน จากง่ายไปหายาก
5. การประเมินผล					
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
5.2 ครอบคลุมเนื้อหา
5.3 คำถามมีความชัดเจนเข้าใจง่าย
5.4 แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนสำเร็จรูป สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
รวม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

**แบบประเมินบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 3 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีระดับคุณภาพดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ดีมาก
 ระดับ 4 หมายถึง ดี
 ระดับ 3 หมายถึง พอใช้
 ระดับ 2 หมายถึง ต้องปรับปรุง
 ระดับ 1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. จุดประสงค์การเรียนรู้					
1.1 เนื้อหาตรงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้
1.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน
1.3 ระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ชัดเจน
2. เนื้อหา					
2.1 ความถูกต้องของเนื้อหา
2.2 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา
2.3 มีการลำดับเนื้อหาเรียงจากง่ายไป หายาก
2.4 มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น ของนักเรียน
2.5 น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน
3. รูปแบบของบทเรียนสำเร็จรูป					
3.1 มีลักษณะน่าสนใจ สวยงาม มีคุณภาพ
3.2 ออกแบบปกสวยงาม ดึงดูดความสนใจ
3.3 ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา
4. กิจกรรมการสอน					
4.1 ยืดหยุ่น ตอบสนองความแตกต่าง ระหว่างบุคคล

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4.2 สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา
4.3 กิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน จากง่ายไปหายาก
5. การประเมินผล					
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
5.2 ครอบคลุมเนื้อหา
5.3 คำถามมีความชัดเจนเข้าใจง่าย
5.4 แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนสำเร็จรูป สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
รวม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

แบบประเมินบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง เล่มที่ 1
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ด้านสื่อการเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีระดับคุณภาพดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ดีมาก
 ระดับ 4 หมายถึง ดี
 ระดับ 3 หมายถึง พอใช้
 ระดับ 2 หมายถึง ต้องปรับปรุง
 ระดับ 1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ลักษณะการจัดรูปเล่ม					
1.1 ความน่าสนใจของบทเรียนสำเร็จรูป
1.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร
1.3 ความเหมาะสมของการเลือกใช้รูปแบบตัวอักษร
2. ลักษณะการจัดภาพ					
2.1 ความเหมาะสมของการใช้ภาพประกอบกับเนื้อหา ขนาดของภาพ การจัดวาง
2.2 ความเหมาะสมของรูปภาพ ตกแต่งในบทเรียน
2.3 ความสอดคล้องของรูปภาพกับคำบรรยายในเนื้อหา
3. ลักษณะภาษาที่ใช้					
3.1 ใช้ภาษาได้ถูกต้อง สื่อความได้ชัดเจน ง่าย กระชับ รัดกุม
3.2 ใช้ภาษาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์
3.3 ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับนักเรียน
4. ลักษณะการดำเนินเรื่อง					
4.1 ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา
4.2 ความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง
4.3 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง
รวมคะแนน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

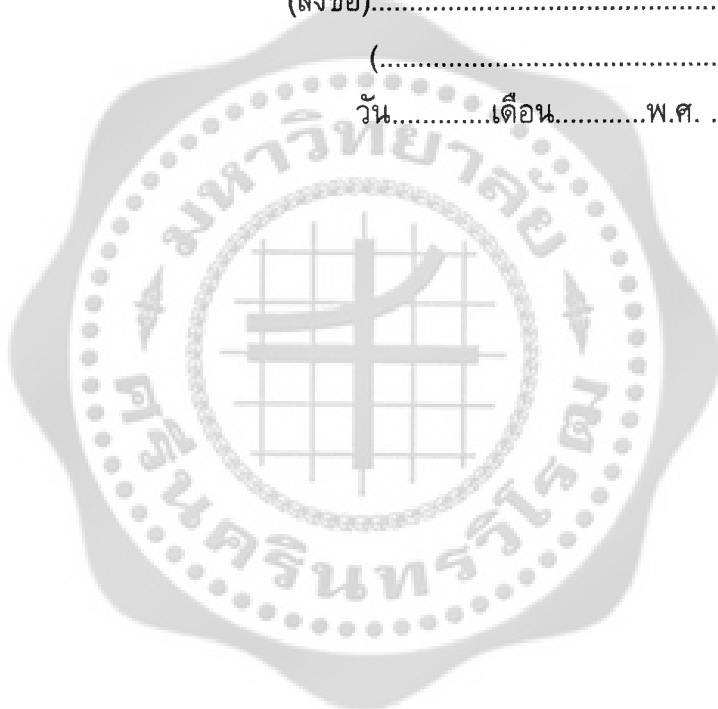
.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

แบบประเมินบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
เล่มที่ 2 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ด้านสื่อการเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีระดับคุณภาพดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ดีมาก
 ระดับ 4 หมายถึง ดี
 ระดับ 3 หมายถึง พอใช้
 ระดับ 2 หมายถึง ต้องปรับปรุง
 ระดับ 1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ลักษณะการจัดรูปเล่ม					
1.1 ความน่าสนใจของบทเรียนสำเร็จรูป
1.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร
1.3 ความเหมาะสมของการเลือกใช้รูปแบบตัวอักษร
2. ลักษณะการจัดภาพ					
2.1 ความเหมาะสมของการใช้ภาพประกอบกับเนื้อหา ขนาดของภาพ การจัดวาง
2.2 ความเหมาะสมของรูปภาพ ตกแต่งในบทเรียน
2.3 ความสอดคล้องของรูปภาพกับคำบรรยายในเนื้อหา
3. ลักษณะภาษาที่ใช้					
3.1 ใช้ภาษาได้ถูกต้อง สื่อความได้ชัดเจน ง่าย กระชับรัดกุม
3.2 ใช้ภาษาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์
3.3 ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับนักเรียน
4. ลักษณะการดำเนินเรื่อง					
4.1 ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา
4.2 ความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง
4.3 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง
รวมคะแนน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

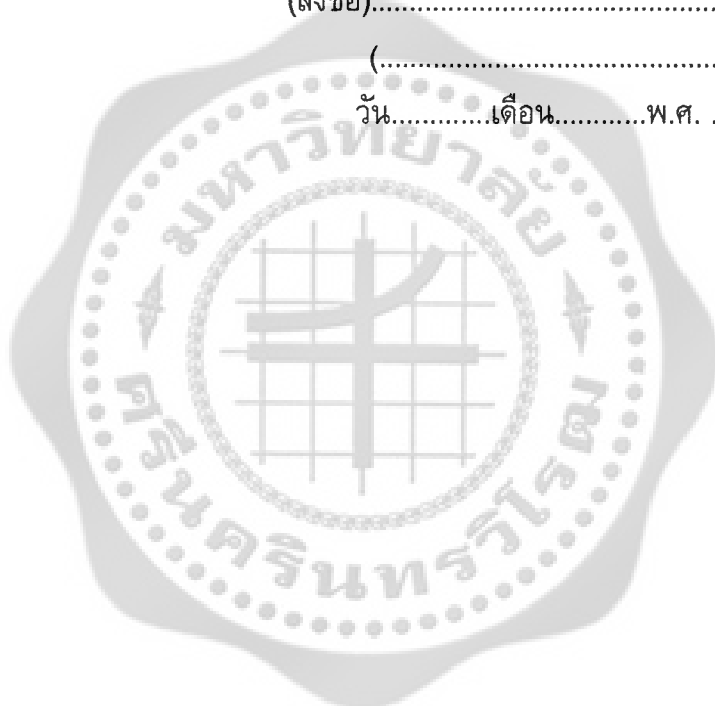
.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

**แบบประเมินบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 3 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ด้านสื่อการเรียน**

.....
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีระดับคุณภาพดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ดีมาก
ระดับ 4 หมายถึง ดี
ระดับ 3 หมายถึง พอใช้
ระดับ 2 หมายถึง ต้องปรับปรุง
ระดับ 1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ลักษณะการจัดรูปเล่ม					
1.1 ความน่าสนใจของบทเรียนสำเร็จรูป
1.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร
1.3 ความเหมาะสมของการเลือกใช้รูปแบบตัวอักษร
2. ลักษณะการจัดภาพ					
2.1 ความเหมาะสมของการใช้ภาพประกอบกับเนื้อหา ขนาดของภาพ การจัดวาง
2.2 ความเหมาะสมของรูปภาพ ตกแต่งในบทเรียน
2.3 ความสอดคล้องของรูปภาพกับคำบรรยายใน เนื้อหา
3. ลักษณะภาษาที่ใช้					
3.1 ใช้ภาษาได้ถูกต้อง สื่อความได้ชัดเจน ง่าย กระชับรัดกุม
3.2 ใช้ภาษาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์
3.3 ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับนักเรียน
4. ลักษณะการดำเนินเรื่อง					
4.1 ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา
4.2 ความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง

รายการประเมินบทเรียนสำเร็จรูป	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4.3 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง
รวมคะแนน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

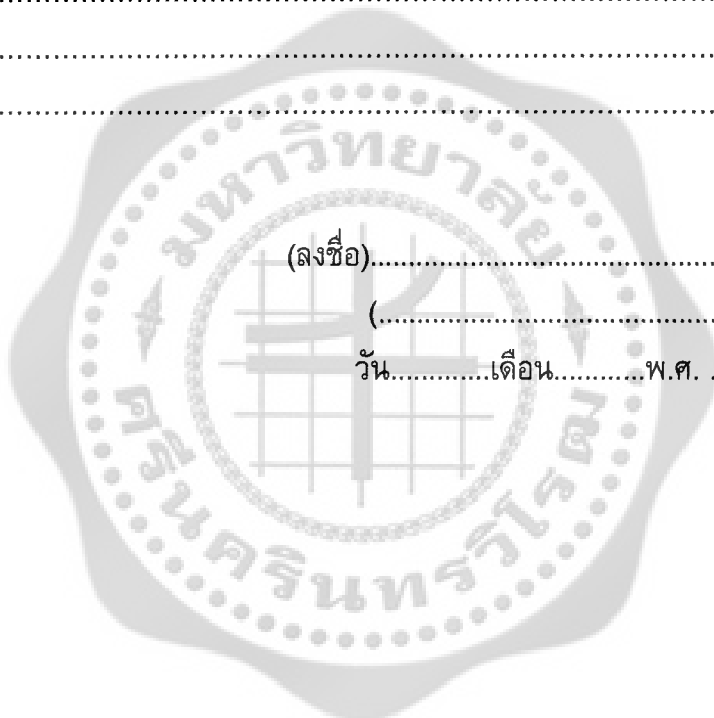
.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

ภาคผนวก
แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียน วิชา ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้
เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียน วิชา ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้
เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ
2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ
3. ห้ามนักเรียนทำเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบทดสอบ

1. เมื่อนักเรียนพบหนังสือที่มีสัญลักษณ์ "Ref" อยู่เหนือเลขเรียกหนังสือ นักเรียนคิดว่าเป็นหนังสืออะไร
 - ก. หนังสือ Reserve
 - ข. หนังสือยืมได้ 1 วัน
 - ค. ห้ามยืมออกนอกห้องสมุด
 - ง. ยืมออกไปใช้นอกห้องสมุดได้
2. อักษร "Ref" ที่อยู่เหนือเลขเรียกหนังสือย่อมาจากคำว่าอะไร
 - ก. Refuse
 - ข. Refund
 - ค. Refresh
 - ง. Reference
3. การจัดเรียงลำดับเนื้อหาของหนังสืออ้างอิงจัดเรียงแบบใด
 - ก. เรียงตามเวลา
 - ข. เรียงตามเรื่อง
 - ค. เรียงตามอักษร
 - ง. เรียงตามชื่อเรื่อง
4. วิธีค้นเรื่องจากหนังสืออ้างอิงให้ได้รวดเร็วควรไปดูที่อะไร
 - ก. ดรรชนี
 - ข. สารบาญ
 - ค. บัตรรายการ
 - ง. บรรณานุกรม
5. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะที่ดีของหนังสืออ้างอิง
 - ก. มีผู้แต่งที่ทรงคุณวุฒิ
 - ข. มีของเขตกว้างขวาง
 - ค. มีแนวการเขียนเข้าใจง่าย
 - ง. ไม่มีบรรณานุกรมประกอบการค้นคว้า

6. “ส – ง” ที่พิมพ์อยู่บนสันหนังสือ คืออะไร
- ก. ดรรชนี
 - ข. คำนำทาง
 - ค. อักษรนำเล่ม
 - ง. ดรรชนีหัวแม่มือ
7. พจนานุกรม หมายถึงข้อใด
- ก. หนังสือที่รวบรวมภาพเกี่ยวกับสัตว์
 - ข. หนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับนักเรียน
 - ค. หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย
 - ง. หนังสือที่รวบรวมคำที่ใช้อยู่ในภาษาใช้ค้นหาความหมายของคำ
8. พจนานุกรมมีประโยชน์อย่างไร
- ก. ช่วยให้เขียนคำได้รวดเร็ว
 - ข. ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการพูด
 - ค. ช่วยให้เขียนอักษรย่อได้ถูกต้อง
 - ง. ให้ความรู้เกี่ยวกับเสียงอ่านและความหมายของคำศัพท์
9. พจนานุกรมภาษาอังกฤษเป็นอังกฤษที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนมากที่สุดคือเล่มใด
- ก. NEW Model Thai - English dictionary
 - ข. NEW Model English - Thai dictionary
 - ค. The World Almanac and Book of The Facts
 - ง. The Advance Learner's Dictionary of Current English
10. ข้อใดเป็นลักษณะของหนังสือสารานุกรม
- ก. หนังสือที่รวบรวมรายชื่อบุคคลนิติบุคคล
 - ข. หนังสือที่รวบรวมเรื่องการดูแลความสวย ความงาม
 - ค. หนังสือที่รวบรวมรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ
 - ง. หนังสือที่มีทั้งชนิดเล่มเดี่ยวจบและเป็นชุดหลายเล่มจบ
11. ข้อใดกล่าวถึงการจัดเรียงที่ถูกต้องของหนังสือสารานุกรม
- ก. เรียงลำดับตามตัวอักษร ก-ฮ
 - ข. เรียงลำดับตามหมวดหมู่วิชา
 - ค. เรียงลำดับจำนวนของตัวสะกดที่มีตัวสะกดด้วยอักษรน้อยอยู่ก่อน
 - ง. เรียงลำดับตามความสำคัญของคำศัพท์ที่ใช้บ่อย ๆ อยู่ก่อนคำที่ไม่ค่อยได้ใช้
12. มาลีต้องการหาสถิติเหรียญทองโอลิมปิก ปี 2553 จะหาได้จากหนังสือเล่มใด
- ก. นามานุกรม
 - ข. หนังสือรายปี
 - ค. สิ่งพิมพ์รัฐบาล
 - ง. หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์

13. หนังสือชื่อใดต่อไปนี่ที่ไม่จัดเป็นหนังสือรายปี
- ประวัติครู
 - สยามออลมาแนค
 - สมุดสถิติรายปีประเทศไทย
 - รายงานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
14. หนังสือรายปีมีประโยชน์ด้านใด
- การค้นหาค่า
 - การค้นหาสถานที่
 - การค้นหาเรื่องราว
 - การค้นหาความรู้กิจการต่าง ๆ ในรอบปี
15. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับอักษรานุกรมชีวประวัติ
- มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติ
 - มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำเนิดของคน
 - มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลชาติใดชาติหนึ่ง
 - มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลที่มีอาชีพเดียวกัน
16. สมชายต้องการทราบประวัติการทำงานหม่อมหลวง ปิ่น มาลากุล อดีตรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ จะค้นได้จากหนังสือเล่มใด
- ประวัติครู
 - ราชศัพท์ฉบับสมบูรณ์
 - ใครเป็นใครในประเทศไทย
 - สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน
17. ดวงจันทร์ต้องการหาประวัติของนายกรัฐมนตรีคนที่ 20 ของไทย จะหาได้จากหนังสือเล่มใด
- ทำเนียบนักบริหาร
 - ประวัตินักเขียนไทย
 - อักษรานุกรมชีวประวัติ
 - ประวัติผู้ทรงคุณวุฒิทางศิลปะ
18. ข้อใดกล่าวถึงลักษณะของนามานุกรมไม่ถูกต้อง
- เป็นหนังสืออ้างอิงที่รวบรวมรายชื่อบุคคล
 - เป็นหนังสืออ้างอิงที่รวบรวมรายชื่อสถาบัน
 - เป็นหนังสืออ้างอิงที่รวบรวมรายชื่อหน่วยงานองค์การ
 - เป็นหนังสืออ้างอิงที่รวบรวมเรื่องการดูแลความสุข ความงาม

19. ภาระต้องการหาเบอร์โรงพยาบาลสงฆ์หาได้จากหนังสืออ้างอิงเล่มใด
- ก. ความรู้รอบตัว
 - ข. ทำเนียบนามโรงเรียน
 - ค. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย
 - ง. สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์
20. หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์มีความหมายตรงกับข้อใดมากที่สุด
- ก. หนังสือที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแผนที่
 - ข. หนังสือที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่
 - ค. หนังสือที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภูมิประเทศ
 - ง. หนังสือที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
21. "แม่น้ำจันทบุรี ต้นน้ำเกิดจากคลองตะเคียน คลองศาลทรายและคลองทรายใหญ่ ไหลมารวมกันใน อ.มะขาม จ.จันทบุรี ลำน้ำตอนต้นเรียก คลองจันทบุรี ต่อไปไหลลงทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และ ตะวันตกเฉียงใต้ จนเข้าเมืองจันทบุรี จึงเรียก คลองจันทบุรี จากนั้นไหลผ่านที่ตั้งจังหวัด แล้วลงทางทิศใต้ เข้า อ.แหลมสิงห์ ลงอ่าวไทยระหว่าง ต.บางกะไชย กับ ต.ปากน้ำแหลมสิงห์ ยาว ๑๓๐ กม. ข้อความข้างต้นที่กล่าวมา นักเรียนคิดว่าควรอยู่ในหนังสือเล่มใดในข้อต่อไปนี้
- ก. หนังสือแผนที่
 - ข. สมุดสถิติรายปีประเทศไทย
 - ค. อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย
 - ง. สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน
22. ดาวเรืองต้องการทราบที่ "เขาสามร้อยยอด" อยู่ในตำบลใด จะค้นได้จากหนังสือเล่มใด
- ก. ภูมิศาสตร์นักศึกษา
 - ข. โบราณวัตถุสถานทั่วพระราชอาณาจักร
 - ค. ตระเวนรอบโลกและ 71 จังหวัดในเมืองไทย
 - ง. อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
23. พจนานุกรมเล่มที่ทางราชการกำหนดให้ใช้เป็นแบบฉบับในการใช้ภาษา คือ ข้อใด
- ก. พจนานุกรมฉบับมติชน
 - ข. พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530
 - ค. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
 - ง. พจนานุกรมไทย-อังกฤษ ของดำเนิน การเด่น

24. ข้อใดต่อไปนี้เป็นเรียงลำดับตามพจนานุกรมได้ถูกต้อง

- ก. สังขาร สะดวก สาคร สำรอก เสด็จ
- ข. เสด็จ สะดวก สังขาร สาคร สำรอก
- ค. สะดวก สาคร สังขาร สำรอก เสด็จ
- ง. สะดวก สังขาร สาคร สำรอก เสด็จ

25. ข้อใดต่อไปนี้เป็นเรียงลำดับอักษรตามพจนานุกรมได้ถูกต้อง

- ก. ไชเล่ย์ เทพ เต๋อ ยอด
- ข. ดวงจันทร์ ย้อย พิมพา อากาศ
- ค. ไชยา มนต์สิทธิ์ แสงทอง เอกชัย
- ง. กุลสตรี ปิยะธิดา นุสบา สุวรินทร์

จากพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีข้อความดังนี้

เฉลย น. ผู้ที่ถูกข่าศึกจับตัวได้. (ข.). เฉลยศักดิ์ ว. อยู่นอกทำเนียบนอกทะเบียน เช่น หมอเฉลยศักดิ์ นักสืบเฉลยศักดิ์. เฉลยศึก น. ผู้ที่ถูกคู่สงครามจับตัวได้

จงใช้ข้อมูลข้างต้นตอบคำถามต่อไปนี้ ในข้อที่ 26

26. คำว่า “เฉลย” ทำหน้าที่เป็นคำในภาษาใดกี่ชนิด

- ก. 1 ชนิด คือ คำนาม
- ข. 2 ชนิด คือ คำนามและคำวิเศษณ์
- ค. 3 ชนิด คือ คำนาม คำกริยาและคำวิเศษณ์
- ง. 3 ชนิด คือ คำนาม คำกริยาและคำสันธาน

27. นักสืบเฉลยศักดิ์ หมายถึงข้อใด

- ก. นักสืบที่เป็นบุคคลชั้นสูงที่มีเชื้อพระวงศ์
- ข. นักสืบที่สืบเรื่องของคนที่เคยทำความผิดในสงคราม
- ค. นักสืบที่ทำการเป็นอิสระ ไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับทางราชการ
- ง. นักสืบที่สืบเรื่องของบุคคลที่ทำความผิดทางด้านการแพทย์

จากพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีข้อความดังนี้

บก น. ส่วนของผิวพื้นโลกที่ไม่ใช่ทะเลหรือแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น, ภาคพื้นดิน เช่น ทหารบก ทางบก, ที่ที่แห้ง, ที่พ้นจากน้ำ, เช่น ขึ้นบก บนบก. ว.แห้ง, พร่อง, ลดลง, เช่น นมบกพร่อง; ย่อยยับหมดกำลัง เช่น โจมปรักชบกบาง. ไม่ครบบริบูรณ์ (ตะเลงพาย). บกพร่อง ก. เท่าที่ควรมีควรเป็น เช่น ข้อความบกพร่อง, หย่อนความสามารถ เช่น ทำงานบกพร่อง.

จงใช้ข้อมูลข้างต้นตอบคำถามต่อไปนี้ ในข้อที่ 28

28. คำว่า “บก” ทำหน้าที่เป็นคำในภาษาใดกี่ชนิด

- ก. 1 ชนิด คือ คำนาม
- ข. 2 ชนิด คือ คำนามและคำวิเศษณ์
- ค. 3 ชนิด คือ คำนาม คำกริยาและคำวิเศษณ์
- ง. 3 ชนิด คือ คำนาม คำกริยาและคำสันธาน

ให้นักเรียนอ่านพิจารณาข้อความข้างล่างนี้ ซึ่งนำมาจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน แล้วตอบคำถามข้อ 29-33

ทอนซิล น. ปุ่มเนื้อเยื่อหน้าเหลือง อยู่ในบริเวณลำคอข้างละปุ่ม มีหน้าที่ช่วยป้องกันการแพร่กระจายของแบคทีเรีย ที่เข้าสู่ร่างกายผ่านทางลำคอ. (อ. tonsil).

ทอฟฟี่ น. ของหวานแบบฝรั่ง ใช้ออม ทำด้วยน้ำตาลกวนกับนมหรือเนย เป็นต้น มักปั้นเป็นก้อนห่อกระดาษแก้ว บิดหัวท้าย. (อ. toffee).

ท่อม ๆ ว. อาการที่เดินก้ม ๆ เงย ๆ ไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีจุดหมายที่แน่นอน.

ทอย ๑ ก. โยนให้เรียดหรือเรียดินไปให้ถูกเป้า. **ทอยกอง** น. ชื่อการเล่นพนันอย่างหนึ่ง ใช้สตาจ์หรือสิ่งอื่นตั้งซ้อน ๆ กันแล้วทอยให้ล้ม.

ทอย ๒ ก. กิริยาที่ดอกลูกประสักหรือตะปู้ เป็นต้น ให้ถอยออกมาจากที่เดิม. ว. ทอยยดิด ๆ กันไปไม่ขาดระยะ เช่น เดินทอย ๆ กันเข้าไป. น. เรียกไม้แหลมสำหรับตอกต้นไม้เป็นระยะ ๆ เพื่อเหยียบขึ้นไประยะ เรียกกิริยาที่ดอกลูกทอยอย่างนั้นว่า ตอกทอย.

ทอริยม น. ธาตุลำดับที่ ๙๐ สัญลักษณ์ Th เป็นโลหะลักษณะเป็นของแข็ง สีเทาเข้ม หลอมละลายที่ ๑๗๕๐ °ซ. เป็นธาตุกัมมันตรังสี ใช้ประโยชน์นำไปผสมกับโลหะอื่นให้เป็นโลหะเจือ. (อ. thorium).

29. คำที่มาจากภาษาอังกฤษมีกี่คำ

ก. 2 คำ	ข. 3 คำ
ค. 4 คำ	ง. 5 คำ

30. คำศัพท์ที่ยกมาเป็นคำนามมีกี่คำ

ก. 2 คำ	ข. 3 คำ
ค. 4 คำ	ง. 5 คำ

31. คำใดที่เป็นทั้งคำกริยา คำวิเศษณ์และคำนาม

ก. ทอย ๒	ข. ท่อม ๆ
ค. ทอนซิล	ง. ทอริยม

32. คำศัพท์ที่ยกมาเป็นคำกริยากี่คำ

ก. 2 คำ	ข. 3 คำ
ค. 4 คำ	ง. 5 คำ

33. คำที่ใช้ “ทอย ๑” ประกอบขึ้นเป็นคำใหม่ คือคำในข้อใด

ก. ลูกทอย	ข. ดอกทอย
ค. ทอยกอง	ง. เดินทอย ๆ

34. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นสารานุกรม ประเภทใด

ก. สารานุกรมเฉพาะวิชา	ข. สารานุกรมวรรณคดีไทย
ค. สารานุกรมประวัติศาสตร์	ง. สารานุกรมประเภททั่วไป

35. เนื้อหาในสารานุกรมไทยในแต่ละระดับมีลักษณะการพิมพ์อย่างไร

ก. อักษรขนาดเล็ก	ข. อักษรขนาดใหญ่
ค. อักษรขนาดเท่ากัน	ง. อักษรขนาดต่างกัน

36. เครื่องมือช่วยค้นหาคำตอบจากสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เรียกว่าหนังสือประเภทใด

ก. หนังสือดัชนี
ข. หนังสืออ้างอิง
ค. หนังสือทั่วไป
ง. หนังสือพจนานุกรมไทย

37. ข้อใดกล่าวถึงหนังสือดัชนีได้ถูกต้อง

ก. หนังสือที่รวบรวมรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ
ข. หนังสือรวบรวมรายชื่อบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ
ค. หนังสือที่ให้ความรู้พื้นฐาน ข้อเท็จจริงในเรื่องทั่วไปและเฉพาะวิชา
ง. หนังสือที่รวมดัชนีท้ายเล่มของหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ คำจะเรียงตามลำดับตัวอักษร

38. หนังสือดัชนีตีพิมพ์ไว้ท้ายเล่มสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน มีประโยชน์อย่างไร

- ก. ความชัดเจน
- ข. ความถูกต้อง
- ค. ความแม่นยำ
- ง. สะดวกรวดเร็ว

การก่อสร้างบ้านไม้ ๗ : ๒๒๙-๒๓๓

การทำบันไดไม้ ๗ : ๒๓๑

การทำพื้นไม้ ๗ : ๒๓๑

การทำเพดาน ๗ : ๒๓๓

การทำหลังคา ๗ : ๒๓๑

39. จากข้อความข้างต้นที่ปรากฏอยู่ในหนังสือดัชนี เล่ม ๑ - ๒๕ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

นักเรียนจะค้นหาเรื่อง "การทำหลังคา" ได้จากเล่มใดและอยู่หน้าที่เท่าไร

- ก. เล่ม ๗ หน้า ๒๒๙
- ข. เล่ม ๗ หน้า ๒๓๓
- ค. เล่ม ๗ หน้า ๒๓๑
- ง. เล่ม ๗ หน้า ๒๒๙-๒๓๓

การต่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ ๔ : ๒๕๒ - ๒๗๗

การเสียดินแดนในรัชกาลที่๕ ๔ : ๒๑๖ - ๒๖๖

ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๑ ๔ : ๒๖๖ - ๒๖๗

ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ ๔ : ๒๖๘ - ๒๗๐

สงครามอินโดจีน ๔ : ๒๖๗

สมัยรัตนโกสินทร์ ๔ : ๒๕๙ - ๒๖๑

สมัยรัชกาลที่ ๔ (การต่างประเทศ) ๔ : ๒๖๑

40. จากข้อความข้างต้นที่ปรากฏอยู่ในหนังสือดัชนี เล่ม ๑ - ๒๕ สารานุกรมไทยสำหรับ

เยาวชน นักเรียนจะค้นหาเรื่อง "ไทยรบกับสงครามโลกครั้งที่ ๑" ได้จากเล่มใดและอยู่
หน้าที่เท่าไร

- ก. เล่ม ๔ หน้า ๒๗๗
- ข. เล่ม ๔ หน้า ๒๑๖-๒๖๖
- ค. เล่ม ๔ หน้า ๒๖๘-๒๗๐
- ง. เล่ม ๔ หน้า ๒๖๖ - ๒๖๗

ภาคผนวก จ
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หนังสืออ้างอิง
(พจนานุกรมและสารานุกรม)

ตาราง 9 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน
ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง หนังสืออ้างอิง (พจนานุกรมและสารานุกรม)

ลำดับที่	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ลำดับที่	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
1	40	39	16	40	33
2	40	39	17	40	33
3	40	38	18	40	32
4	40	38	19	40	32
5	40	37	20	40	31
6	40	36	21	40	31
7	40	36	22	40	30
8	40	36	23	40	30
9	40	35	24	40	30
10	40	35	25	40	29
11	40	35	26	40	28
12	40	34	27	40	27
13	40	34	28	40	27
14	40	34	29	40	26
15	40	33	30	40	25

ภาคผนวก ฉ
ตัวอย่างบทเรียน เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง เล่ม 1
วิชาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

บทเรียนสำเร็จรูป

เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง เล่ม 1

วิชาห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

ชื่อ.....นามสกุล.....

ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจงการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสำหรับนักเรียน

เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้
นักเรียนควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อน จะได้ว่าเมื่อเรียนจบเนื้อหาแล้ว
นักเรียนจะมีความรู้ในเรื่องใดและสามารถทำอะไรได้บ้าง
2. ศึกษาเนื้อหา คำอธิบายและคำถามให้เข้าใจ แล้วจึงตอบคำถามหรือทำแบบฝึก
โดยไม่ต้องดูเฉลยก่อน
3. เมื่อตอบคำถามแล้ว จึงตรวจคำตอบของตัวเองกับเฉลย หากตอบได้ถูกต้อง
แล้ว จึงศึกษาเนื้อหาในกรอบต่อไป ถ้าตอบผิดให้ย้อนกลับไปศึกษาเรื่องเดิม
แล้วตอบคำถามใหม่อีกครั้ง
4. การศึกษาเนื้อหาแต่ละกรอบนั้น นักเรียนควรศึกษาด้วยความละเอียด รอบคอบ
ถ้ารู้สึกเหนื่อยก็หยุดพักสักครู่ เพราะบทเรียนสำเร็จรูปนี้ นักเรียนสามารถเรียนรู้
ได้ด้วยตนเอง
5. นักเรียนที่ดีต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่ควรดูเฉลยก่อน เมื่อเรียนจบเนื้อหาในเล่ม
แล้ว จึงทำแบบทดสอบหลังเรียน
6. นักเรียนตรวจสอบคำตอบข้อสอบหลังเรียนได้จากเฉลย

เรื่อง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้หนังสืออ้างอิง สามารถใช้หนังสืออ้างอิงในการค้นหาข้อมูลประกอบการเรียนได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ

- 1.1 อธิบายความหมายของหนังสืออ้างอิง
- 1.2 บอกลักษณะของหนังสืออ้างอิงที่แตกต่างจากหนังสือทั่วไปได้
- 1.3 อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้พจนานุกรมได้
- 1.4 อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้สารานุกรมได้
- 1.5 อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้หนังสือรายปีได้
- 1.6 อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้หนังสืออักษรานุกรมชีวประวัติได้
- 1.7 อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้หนังสือนามานุกรมได้
- 1.8 อธิบายความหมายและบอกวิธีใช้หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์ได้

2. ด้านทักษะกระบวนการ

- 2.1 เลือกใช้หนังสืออ้างอิง ในการค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการเรียนได้
- 2.2 จำแนกประเภทของหนังสืออ้างอิงและเลือกใช้หนังสืออ้างอิงประเภทต่าง ๆ ในการค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการเรียนได้

3. ด้านคุณลักษณะ เจตคติ ค่านิยม

- 3.1 เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้หนังสืออ้างอิงค้นคว้าประกอบการเรียน
- 3.2 เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้หนังสืออ้างอิงประเภทต่าง ๆ ในค้นคว้าประกอบการเรียนได้

เรื่อง...ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

สวัสดิ์ค่ะพี่นักเรียน ๆ ที่น่ารัก
วันนี้เรามาศึกษาเรื่อง
หนังสืออ้างอิงนะคะ

คุณครูค่ะ หนังสืออ้างอิงคืออะไรคะ

หนังสืออ้างอิงเป็นอย่างไร
อย่างไร้เปิดดูในกรอบที่ 1 ได้เลยจ๊ะ

กรอบที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

หนังสืออ้างอิง (Reference Books)

หนังสืออ้างอิง (Reference Books) หมายถึง หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ใช้สำหรับค้นคว้าเฉพาะเรื่องที่ต้องการ มีการจัดเนื้อหาภายในเล่มในรูปแบบที่ง่าย สะดวกแก่การใช้ค้นคว้า โดยที่ผู้ใช้ไม่ต้องอ่านทั้งเล่ม หนังสืออ้างอิงเป็นหนังสือที่มีลักษณะรูปเล่มแตกต่างจากหนังสือทั่วไป คือ รูปเล่มหนามากกว่าปกติ มีจำนวนหลายเล่มจบ หายาก ราคาแพง ดังนั้นห้องสมุดจึงแยกออกมาจากหนังสือต่าง ๆ ที่มีบริการอยู่ โดยมีสัญลักษณ์พิเศษเหนือเลขเรียกหนังสือว่า “อ” (ย่อมาจากคำว่าอ้างอิง) สำหรับหนังสือภาษาไทยและ “R” (ย่อมาจากคำว่า Reference) สำหรับหนังสือภาษาอังกฤษ

ทราบแล้วตอบคำถามหน่อยนะ

คำถาม

1. เพราะเหตุใดจึงไม่จัดหนังสืออ้างอิงไว้บนชั้นร่วมกับหนังสือทั่วไป
2. สัญลักษณ์ที่ใช้กับหนังสืออ้างอิงในห้องสมุดของเรา คืออะไร

คำตอบอยู่หน้าต่อไปค่ะ

คำเฉลยอยู่ตรงไหนจะ

คำตอบข้อ 1 คือ

สาเหตุที่ไม่จัดหนังสืออ้างอิงไว้บนชั้นร่วมกับหนังสือทั่วไปเนื่องจากหนังสืออ้างอิงมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากหนังสือทั่วไป คือ มีรูปเล่มที่หนา มีหลายเล่มจบ ราคาแพง หายาก ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องอ่านทั้งเล่มและหนังสืออ้างอิงไม่อนุญาตให้ยืมออกจากห้องสมุด

คำตอบข้อ 2 คือ

ภาษาไทยใช้ “อ”
ภาษาอังกฤษใช้ “R”

ถูกไหมเอ๋ย ถ้าถูกแล้วกรอข้อที่ 2
รอกู๋นะ ...

กรอบที่ 2

ลักษณะของหนังสืออ้างอิงที่แตกต่างจากหนังสือทั่วไป

1. การจัดลำดับเนื้อหา (Arrangement)

การจัดลำดับเนื้อหาในหนังสืออ้างอิงที่ดีนั้น มีการเรียงลำดับอย่างมีระเบียบ เพื่อให้ผู้ใช้หนังสือค้นหาคำหรือเรื่องที่ต้องการได้รวดเร็ว ไม่ต้องอ่านหนังสือทั้งหมด โดยทั่วไปจะพบว่าการเรียงลำดับดังต่อไปนี้

1. การเรียงลำดับอักษรตามแบบพจนานุกรม

นำเสนอเนื้อหาโดยเรียงตามลำดับตัวอักษร เช่น ก-ฮ หรือ A-Z เช่น หนังสือประเภทพจนานุกรม, หนังสือสารานุกรมทั่วไป เป็นต้น

2. การเรียงเนื้อหาตามลำดับเหตุการณ์

การเรียงเนื้อหาตามลำดับก่อนหลังของเวลาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หนังสือที่เรียงแบบนี้ ส่วนมากเป็นหนังสือประเภทหนังสือรายปี การเรียงแบบนี้จำเป็นต้องมีครรชนีเป็นเครื่องช่วยในการใช้

3. การเรียงเนื้อหาตามลักษณะภูมิศาสตร์

การเรียงเรื่องราวเป็นภูมิภาค หรือเรียงตามลำดับอักษร ชื่อประเทศ จังหวัด รัฐ ฯลฯ การเรียงแบบนี้ไม่จำเป็นต้องมีครรชนี เช่น หนังสือแผนที่ เป็นต้น

2. วิธีเขียน (Treatment)

วิธีเขียนเนื้อหาและข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน อ่านเข้าใจง่าย เขียนตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง

3. รูปแบบ (Format)

มีรูปแบบขนาดใหญ่หรือมีความหนามากกว่าปกติ มีลักษณะคงทนถาวร ใช้กระดาษดี ขนาดตัวพิมพ์ พอเหมาะอ่านง่าย การสะกดคำรันท์ถูกต้อง การวางรูปหน้าเหมาะสม

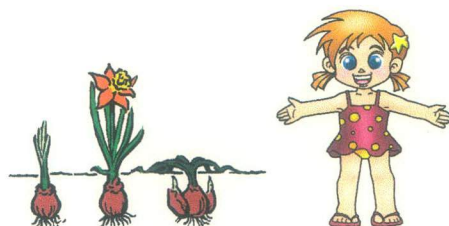
อ่านก็ยากมากแล้ว
พักสายตาบ้างนะ

4. บรรณานุกรม (Bibliography)

หนังสืออ้างอิงบางประเภทจะมีรายชื่อหนังสือ และวัสดุอ้างอิงที่ใช้ประกอบการเรียบเรียงบอกไว้ท้ายเล่ม เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าเรื่องนั้น ๆ นำเชื่อถือเพียงใดและสามารถค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้จากที่ใด

5. ลักษณะพิเศษ (Special Features)

หนังสืออ้างอิงบางเล่มจะมีลักษณะพิเศษเพิ่มเติม เช่น ภาพประกอบ แผนที่ มีดรรชนีริมกระดาษ คู่มือละเอียดในกรอบที่ 3

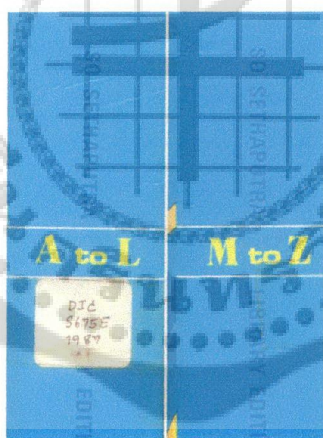
กรอบที่ 3

ลักษณะพิเศษของหนังสืออ้างอิง

หนังสืออ้างอิงมีลักษณะพิเศษ ดังนี้

1. อักษรนำเล่ม (Volume Guide)

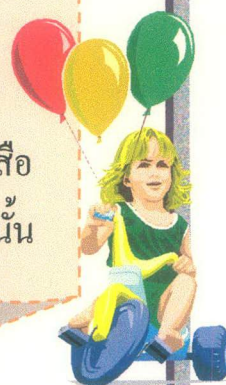
หนังสืออ้างอิงที่มีหลายเล่มจบ ที่สันหนังสือหรือปกนอกด้านหน้า จะมีสัญลักษณ์ปรากฏอยู่ เพื่อบอกให้ทราบว่าแต่ละเล่มมีเรื่องอะไร อยู่บ้างช่วยให้ผู้ใช้ทราบในเบื้องต้นว่าเรื่องราวความรู้ ที่ต้องการนั้น อยู่ในหนังสืออ้างอิงเล่มใดของชุดนั้น สัญลักษณ์นี้อาจเป็นตัวอักษร (ก-ฮ หรือ A-Z) คำหรือส่วนของคำหรือตัวเลขบอกลำดับที่ของเล่ม

ตัวอย่าง อักษรนำเล่ม

2. คำนำทาง (Guide Word)

คำหรืออักษรที่ปรากฏอยู่ที่มุมด้านซ้ายมือของหน้าซ้ายมือ หรือมุมบนด้านขวามือของหน้าขวามือของแต่ละหน้า ในตัวเล่มหนังสือ ทุกหน้า มีประโยชน์คือ ช่วยให้ผู้ใช้ทราบว่า มีคำที่ต้องการอยู่ในหน้านั้น หรือไม่

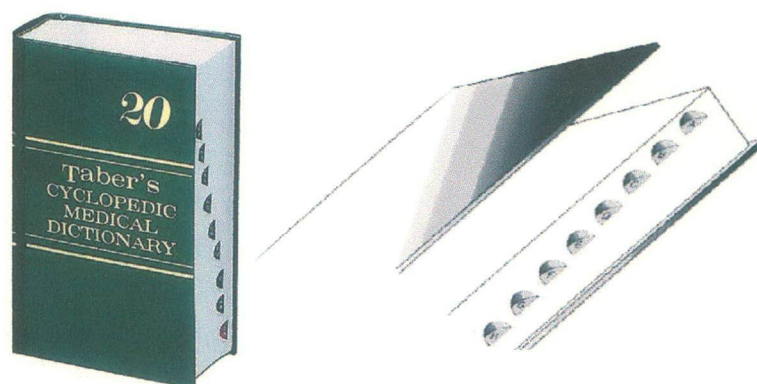

ฝรั่ง ๒ - ฝรั่งเข็ม	
<p>ฝรั่ง ๒ (ฝรั่ง) น. ชื่อผลไม้จากพวกหนึ่ง มีชื่อในต้นว่าฝรั่ง เช่น ฝรั่งขาว ฝรั่งกลาย ฝรั่งจาวก.</p> <p>ฝรั่ง ๓ (ฝรั่ง) น. ชื่อไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ชื่อ <i>Faidia guajava</i> L. ในวงศ์ Myrtaceae ผลไม่ได้ มีหลายพันธุ์ เช่น ฝรั่งขี้นก. ฝรั่งขี้นก น. ชื่อฝรั่งพันธุ์หนึ่ง ผลเล็ก ไร้เนืง, โดยวิทยาศาสตร์หมายถึงผลที่แก่เป็นฝรั่ง.</p> <p>ฝรั่ง ๔ น. ชาวยุโรป มีบริเวณตั้งอยู่ที่ตะวันตกภาคพื้นยุโรป ชื่อภาษาของชาตินั้น, (ส. Française).</p> <p>ฝรั่ง ๕ ก. เขียวขุ่น, เขียวปน, เช่น หัวหอมเผือก หัว</p>	<p>เป็นชนวน; ชื่อคนเขียนคำขวัญ, ชื่อเมืองในอเมริกาใต้. ฝรั่ง (ปาก) น. การแสดงความอ่อนน้อม อ่อนน้อม หรือขอร้องโดยวิธีขมขื่นหรือ โขมขื่น เป็นฝักบัว, การพลอยขมแสดงความเห็นชอบตามเขาไป มักใช้พูดคำหนึ่งมีการเมืองในเวลาขณะนั้น.</p> <p>ฝรั่ง ๖ น. ชื่อไม้ต้นหนึ่ง ขึ้นตามกลางแจ้งและต้นค้อ มีลักษณะเหมือนฝักบัว มีหัวหลายหัว; ชื่อขนมชนิดหนึ่ง ทำด้วยแป้งผสมเชื้อ มีลักษณะเหมือนฝักบัว; ที่สำหรับไปร่นน้ำให้เป็นฝอย มีลักษณะเหมือนฝักบัว คิดอยู่ที่ท่อประปาสำหรับอาบน้ำหรือตั้งที่ระบ่อร่นน้ำ</p>

ตัวอย่าง คำนำทางที่แสดงว่าหน้าข้างต้นมีคำว่า ฝรั่ง ๒ - ฝรั่งเข็ม

3. ดรรชนีหัวแม่มือ หรือดรรชนีริมกระดาษ (Thumb Index)

การตัดหน้ากระดาษส่วนริมด้านขวามือให้เป็นรูปครึ่งวงกลม พร้อมทั้งกำกับตัวอักษรของหน้าที่เริ่มต้นไว้ที่หน้าแรกของเรื่อง ตามลำดับ มีประโยชน์ คือ ช่วยเปิดหาเรื่องราวหรือคำที่ต้องการภายในตัวเล่มได้ สะดวกรวดเร็ว โดยเฉพาะเล่มที่มีความหนา บรรจุเนื้อหาเป็นจำนวนมาก

ตัวอย่าง ดรรชนีหัวแม่มือ

4. ดรรชนี (Index)

การนำคำหรือข้อความสำคัญ ที่ปรากฏในเนื้อหาของหนังสือเล่มหรือชุดนั้น ๆ มาจัดเรียงตามลำดับอักษรและกำกับเลขหน้าหรือเล่มที่ไว้ เพื่อบอกให้ทราบว่าคำหรือข้อความปรากฏอยู่ในหน้าใด หรืออยู่ในเล่มใดช่วยประหยัดเวลาในการค้น ปกติดรรชนีจะอยู่ในส่วนประกอบท้ายเล่มของหนังสือ หรือถ้าเป็นหนังสือชุดหลายเล่มดรรชนีจะอยู่ที่เล่มสุดท้ายของชุด

ดรรชนี	
-3.5-	เชิงพิมพ์, 58, 40-41
3.5 FLOPPY DISK, 133, 135	แขนง-19
-4-	
4 ชุดสนทนาในระบบคอมพิวเตอร์, 25	ความจำกับได้, 53
-5.25-	ความจำของคอมพิวเตอร์, 18
5.25 FLOPPY DISK, 133, 135	ความจำหลัก, 32, 35-36, 44, 51-52, 73-76, 89, 93, 97, 99, 109-110, 112, 114-115, 161
-8-	ความจุของฮาร์ดดิสก์, 139
8 FLOPPY DISK, 133	ความจุของเทปแม่เหล็ก, 137
-0-	ความหมายของเครื่องคอมพิวเตอร์, 2
การกระจายข้อมูล, 19	คอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่, 51, 54-55
การพิมพ์ของคอมพิวเตอร์, 18, 95	คอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก, 54
การประมวลผลภาษาพูด, 19	คอมพิวเตอร์ที่ฉลาดที่สุดในโลก, 22
การเผยแพร่ข้อมูล, 59-60	คอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพดี, 48, 50, 54
เก็บข้อมูลแบบกระจาย, 35	คอมพิวเตอร์ที่รองรับการทำงานกับเครื่องแม่ข่าย, 46
เก็บข้อมูลสำรอง, 44	คอมพิวเตอร์ระบบปฏิบัติการแบบเครือข่าย, 13-14
เกษมณี, 161-162	คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล, 49, 52, 77, 97
คุณเต็มใจที่ เบื้องพิมพ์	คอมพิวเตอร์ในระบบเครือข่าย, 48-55
-8-	ศัลยกรรมพิมพ์, 148
ข้อมูลแบบต่อเนื่อง, 20, 40	คำแปล และเปรียบเทียบ, 58
ข้อมูลแบบไม่ต่อเนื่อง, 21, 45	คอมพิวเตอร์, 4 บุคลากร, 25
ข้อมูลแสดงคุณภาพ, 58	เครื่องเขียนแบบคีย์บอร์ด, 36, 105-106, 111-112, 134-137, 147-148, 153
ข้อมูลแสดงปริมาณ, 58	เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (PC) เครื่องแรก, 16
ดัชนีรวม, 53, 111-112	เครื่องคอมพิวเตอร์แบบดิจิทัล, 3
	เครื่องจักรคอมพิวเตอร์แบบที่คูณหารเลขได้, 5
	เครื่องจักรคอมพิวเตอร์แบบที่บวกเลขได้, 5

ตัวอย่างดรรชนี

นักศึกษาศึกษาเรื่องจากบทเรียนแล้วลองตอบคำถามหน้าต่อไปดูนะคะ

ตอบคำถามทั้งหมดเลยคะ

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. “ป – ม” ที่พิมพ์อยู่บนสันหนังสือคืออะไร
 - ก. ครรชนี
 - ข. คำนำทาง
 - ค. อักษรนำเล่ม
 - ง. ครรชนีหัวแม่มือ
2. คำว่า “กัมพูชา – กัลพุม” ที่ปรากฏอยู่ที่มุมด้านซ้ายมือของหน้าซ้ายมือหรือมุมบนด้านขวามือของหน้าขวามือในหนังสือพจนานุกรมคืออะไร
 - ก. ครรชนี
 - ข. คำนำทาง
 - ค. อักษรนำเล่ม
 - ง. ครรชนีหัวแม่มือ
3. เครื่องมือที่ช่วยให้ค้นเนื้อเรื่องในหนังสืออ้างอิงได้อย่างรวดเร็ว คืออะไร
 - ก. สารบัญ
 - ข. ครรชนี
 - ค. อักษรเล่ม
 - ง. คำนำทาง

ไปตรวจคำตอบ
หน้าถัดไป

เฉลยอยู่ทางไหนคะ

ข้อ 1. ตอบ ค. อักษรนำเต็ม

ข้อ 2. ตอบ ข. คำนำทาง

ข้อ 3. ตอบ ข. ครรชนี

ตอบได้แล้วใช่ไหม เยี่ยมจริง ๆ
ใครยังหาคำตอบไม่พบลองตอบใหม่อีกที

กรอบที่ 4

ประเภทของหนังสืออ้างอิงที่นักเรียนควรรู้จัก

หนังสืออ้างอิงในห้องสมุดโรงเรียนที่นักเรียนควรรู้จัก มีดังนี้

1. พจนานุกรม (Dictionary)
2. สารานุกรม (Encyclopedia)
3. หนังสือรายปี (Yearbook)
4. อักษรานุกรมชีวประวัติ (Biographical Dictionary)
5. นามานุกรม (Directory)
6. หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์ (Geographical Sources)

“ถ้าเข้าใจแล้วก็ศึกษากรอบ
ต่อไปนะ”

กรอบที่ 5

พจนานุกรม (Dictionary)

พจนานุกรม (Dictionary)

พจนานุกรมมาจากคำภาษาบาลี 2 คำ คือ “พจน” แปลว่า คำพูด ถ้อยคำ “อนุกรม” แปลว่า ลำดับ ระเบียบ ชั้น เมื่อนำคำสองคำมารวมกันเป็นคำเดียว คือ “พจนานุกรม” แปลว่า หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับคำต่าง ๆ ในภาษา เช่น การสะกด การออกเสียง ความหมาย ชนิด และประวัติที่มาของคำ โดยการรวบรวมคำนำมาจัดเรียงตามลำดับอักษรของภาษาแต่ละภาษา

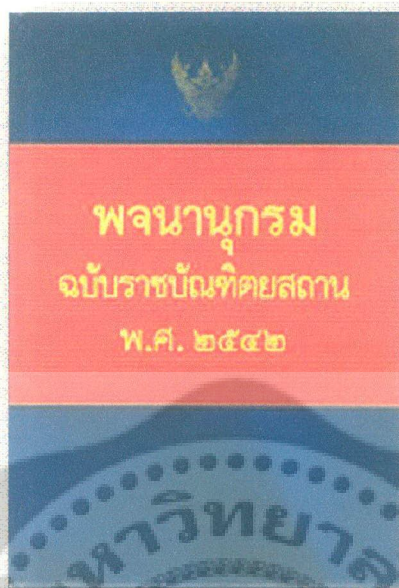
พจนานุกรมแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. พจนานุกรมภาษา
2. พจนานุกรมเสริมพจนานุกรมภาษา
3. พจนานุกรมเฉพาะวิชา

1. พจนานุกรมภาษา

พจนานุกรมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับคำที่ใช้เป็นมาตรฐานในแต่ละภาษา มีทั้งพจนานุกรมภาษาเดียว พจนานุกรมสองภาษา และพจนานุกรมหลายภาษา พจนานุกรมภาษาเล่มที่นักเรียนควรรู้จัก มีดังนี้

ตัวอย่างพจนานุกรมภาษาเดียว

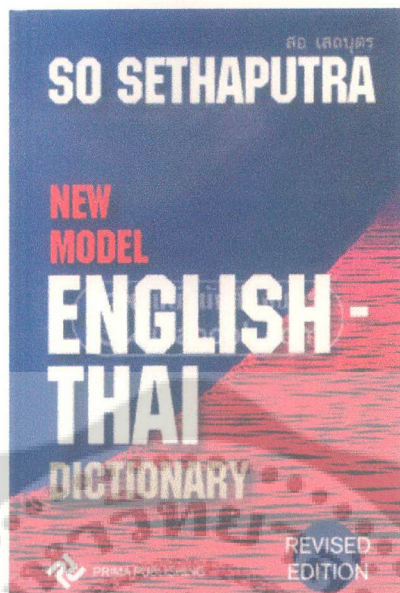

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.

กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

พจนานุกรมเล่มนี้จัดทำโดยราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นหลักในการวางมาตรฐานทางภาษาไทย พจนานุกรมเล่มนี้จึงใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการใช้คำในภาษาไทย ให้ความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำภาษาไทย การออกเสียง ตัวสะกด ชนิดของคำ ตลอดจนที่มาของคำเป็นคำศัพท์ภาษาอะไร รวบรวมคำศัพท์ทั่วไป ทางราชการกำหนดให้เป็นแบบฉบับการเขียนและการใช้ภาษาไทย ที่ถูกต้อง การจัดพิมพ์พร้อมทั้งตัวอย่างการใช้คำ ทำยเล่มมีภาพสี่ประกอบเป็นภาพเกี่ยวกับลายไทยองค์ประกอบต่างๆ ของหน้าบ้าน เรือชนิดต่างๆ ปราสาทต่างๆ เป็นต้น

ตัวอย่างพจนานุกรมสองภาษา

So Sethaputra. (1994). *New Model English – Thai Dictionary*. 5th ed.

Bangkok: Thai Watana Panich.

พจนานุกรมเล่มนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับคำภาษาอังกฤษแปลเป็นภาษาไทย เช่น การสะกด การออกเสียง การแบ่งพยางค์ ความหมาย ชนิดของคำและคำเหมือน ฯลฯ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประโยชน์แสดงการใช้คำ ช่วยให้เข้าใจความหมายของศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น และมีการรวบรวมคำศัพท์และเรียงเรียงคำตามลำดับอักษร

ตัวอย่าง

absent (แอบ-เซ็นท) a. (แเอ็บเซนท-) vi. absently (แอบ-เซ็นทลิ) adv.
 absence (แอบ-เซ็นซ) n. ไม่อยู่, ลาหยุด, ไม่ได้มาร่วมอยู่ด้วย, ห่างไป, จากไป
 absentee (แอบเซ็นที-) n. เจ้าของที่ดินที่ไม่อยู่ในที่ดินของตน absenteeism (แอบเซ็นที-อิสาม) n. การขาดงานเสมอ ๆ , absent - minded a. สติลอย

2. พจนานุกรมเสริมพจนานุกรมภาษา

พจนานุกรมเสริมพจนานุกรมภาษาจัดทำขึ้น เพื่อเสริมพจนานุกรมภาษา เนื่องจากพจนานุกรมภาษา อาจให้รายละเอียดของคำได้ไม่ครบทุกแง่ทุกมุม ที่ผู้ใช้ต้องการ หรืออาจจะไม่รวบรวมคำบางประเภทไว้ เช่น คำย่อ คำพ้อง คำสแลง สำนวนภาษิต เป็นต้น จึงมีการจัดทำพจนานุกรมเสริมภาษาขึ้นมา

ตัวอย่างพจนานุกรมเสริมพจนานุกรมภาษา

ธง วิทย์วัฒน์. (2546). พจนานุกรมสำนวนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

พจนานุกรมสำนวนภาษาอังกฤษ เล่มนี้รวบรวมสำนวนภาษาอังกฤษที่สำคัญ และควรรู้ไว้อย่างกว้างขวาง เป็นสำนวนที่ใช้กันโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน การทำงาน การศึกษา การสังคม และการดำเนินกิจกรรมทางด้านความคิดของบุคคล ในแต่ละความหมายของสำนวนจะมีคำแปลที่เป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้ไว้อย่างชัดเจน พร้อมยกตัวอย่างประโยคการใช้เพื่อให้เข้าใจความหมายนั้น ๆ ได้อย่างลึกซึ้งและนำไปใช้ได้ถูกต้อง

ตัวอย่าง

all the better ยิ่งดี, ยิ่งเป็นการดี = more advantageous

If we go early, it will be **all the better** for our work.

ถ้าเราไปกันแต่เช้า ก็ยิ่งเป็นการดีสำหรับงานของเรา

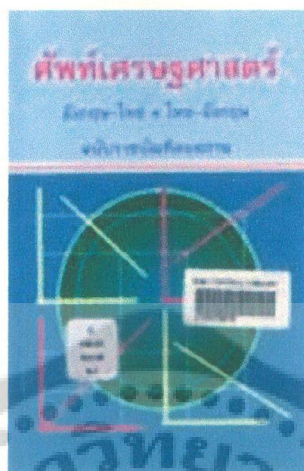
3. พจนานุกรมเฉพาะวิชา

พจนานุกรมประเภทนี้ เกิดขึ้นเนื่องมาจากวิทยาการความรู้ต่าง ๆ ในโลกได้ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้น การที่มีความรู้ใหม่เกิดขึ้นย่อมจำเป็นที่จะต้องมีคำศัพท์ เพื่ออธิบายเรื่องราวความรู้ให้ผู้อ่านได้เข้าใจ จึงเกิดการสร้างคำศัพท์ใหม่ขึ้น บางคำอาจเป็นคำใหม่ที่ยังไม่เคยใช้มาก่อน บางคำอาจเป็นคำศัพท์เก่าที่นำมาใช้เฉพาะความหมาย หรืออาจเป็นการเอาคำศัพท์หลายคำมารวมกันแล้วเกิดความหมายใหม่ขึ้นมา ดังนั้นเพื่อให้ผู้ที่ศึกษาได้เข้าใจความหมายของศัพท์ในสาขาที่ตนศึกษา จึงเกิดการทำพจนานุกรมในแต่ละสาขาวิชาขึ้นมา เช่น พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ศัพท์เศรษฐศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ เป็นต้น

ไปดูตัวอย่างกันดีกว่า

ตัวอย่างพจนานุกรมเฉพาะวิชา

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). ศัพท์เศรษฐศาสตร์อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ศัพท์เศรษฐศาสตร์เป็นหนังสือที่รวบรวมศัพท์ทางด้านเศรษฐกิจด้านการคลัง การเงินการธนาคารและศัพท์ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจจำนวน 6,087 คำ ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ศัพท์เศรษฐศาสตร์อังกฤษ – ไทย และศัพท์เศรษฐศาสตร์ไทย – อังกฤษ โดยจัดเรียงตามลำดับอักษร

ตัวอย่าง

ศัพท์เศรษฐศาสตร์อังกฤษ – ไทย

Demand อุปสงค์

Inflation เงินเฟ้อ

ศัพท์เศรษฐศาสตร์ไทย – อังกฤษ

ตลาดหลักทรัพย์ bourse; securities market; stock exchange

ดอกเบี้ยสุทธิ net interest

วิธีใช้พจนานุกรม มีดังนี้

1. เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับคำ เช่น คำนี้แปลว่าอะไร เขียนสะกดอย่างไร เป็นคำประเภทใดที่เป็นภาษาไทย ให้ดูจากหนังสือพจนานุกรมทั่วไปกับพจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

2. เมื่อต้องการหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น คำนี้แปลว่าอะไร อ่านออกเสียงอย่างไร เป็นคำนามหรือคำกริยา ให้ใช้พจนานุกรมสองภาษา เช่น พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ของ สอ เสถบุตร เป็นต้น

3. ก่อนที่จะไปหาคำตอบจากพจนานุกรม ให้พิจารณาว่าคำที่สงสัยนั้นเป็นคำประเภททั่วไป หรือเป็นคำในสาขาวิชาใด เพราะบางคำอาจจะค้นไม่พบในพจนานุกรมทั่วไป แต่อาจจะไปพบที่พจนานุกรมเฉพาะวิชา หากทราบว่า เป็นคำในสาขาวิชาใด ก็ให้ค้นหาคำตอบจากพจนานุกรมเฉพาะสาขานั้นๆ

4. การใช้พจนานุกรมภาษาอังกฤษ-ไทย นอกจากจะดูคำแปลแล้ว นักเรียนควรต้องดู การออกเสียงคำนั้นด้วยและควรออกเสียงดัง ๆ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยในการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษคำนั้น ต่อไปจะได้ออกเสียงได้ถูกต้อง เช่น determine บางคนไม่สังเกตว่าออกเสียงอย่างไรโดยเฉพาะคำแปล พอไปพบคำนี้ในหนังสือทั่วไป อ่านออกเสียงว่า “ดี-เทอ-ไม” ซึ่งที่ถูกต้องออกเสียงว่า “ดี-เทอ-มิน”

มาทบทวนความเข้าใจในการใช้
พจนานุกรมกันก่อนนะ

1. หนังสืออ้างอิงประเภทใดที่ให้คำตอบต่าง ๆ เกี่ยวกับคำในภาษา
 - ก. นามานุกรม
 - ข. สารานุกรม
 - ค. พจนานุกรม
 - ง. หนังสือคู่มือ
2. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง ตามหลักพจนานุกรม
 - ก. การเรียงลำดับสระ จะเรียงตามรูปสระที่ปรากฏในคำ
 - ข. คำที่มีพยางค์แรกเหมือนกัน จะจัดเรียงตามพยางค์ที่สอง
 - ค. การลำดับคำที่เป็นนามย่อ จะจัดเรียงไว้ตามหมวดอักษร
 - ง. คำที่มีรูปวรรณยุกต์ จะจัดเรียงไว้ก่อนคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์
3. การลำดับคำในพจนานุกรมยึดหลักในข้อใด
 - ก. ลำดับตามพยัญชนะ
 - ข. ลำดับตามคำเก่าใหม่
 - ค. ลำดับตามความหมาย
 - ง. ลำดับตามความยากง่าย
4. เด็กชายณัฐพงศ์ ต้องการทราบความหมายของคำว่า “Goodwood” ต้องค้นจากหนังสืออ้างอิงข้อใด
 - ก. พจนานุกรมไทย – อังกฤษ
 - ข. พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย
 - ค. พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย – ญี่ปุ่น
 - ง. พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย – ฝรั่งเศส

ดูคำตอบที่ถูกหน้าต่อไปนะ

คำตอบอยู่ที่ทางนี้ค่ะ

- ข้อ 1 ตอบ ค พจนานุกรม
- ข้อ 2 ตอบ ง คำที่มีรูปวรรณยุกต์ จะจัดเรียงไว้ก่อนคำที่
ไม่มีรูปวรรณยุกต์
- ข้อ 3 ตอบ ก ลำดับตามพยัญชนะ
- ข้อ 4 ตอบ ข พจนานุกรมอังกฤษ - ไทย

ตอบถูกทุกคนเลย เก่งมากค่ะ

กรอบที่ 6

สารานุกรม (Encyclopedia)

สารานุกรม (Encyclopedia)

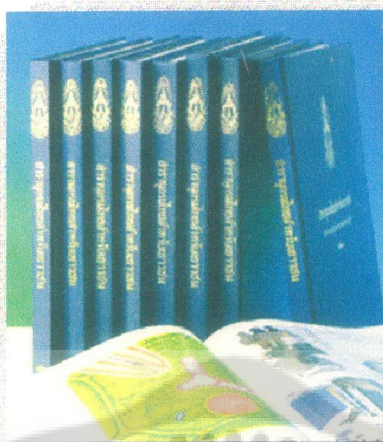
หนังสือที่รวบรวมความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ ทุกสาขาวิชาหรืออาจจะรวบรวมความรู้สาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งจะเขียนโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ โดยทั่วไปอยู่ในรูปของบทความ แล้วนำมาจัดเรียงตามลำดับอักษรหรือแบ่งเป็นหมวดหมู่ของเนื้อหาภายในเล่ม

สารานุกรมแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. สารานุกรมทั่วไป (General encyclopedia)

สารานุกรมที่ให้ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทุกสาขา ไว้ในเล่มเดียวกันหรือชุดเดียวกัน เช่น สารานุกรมไทยโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นต้น

ตัวอย่างสารานุกรมทั่วไป

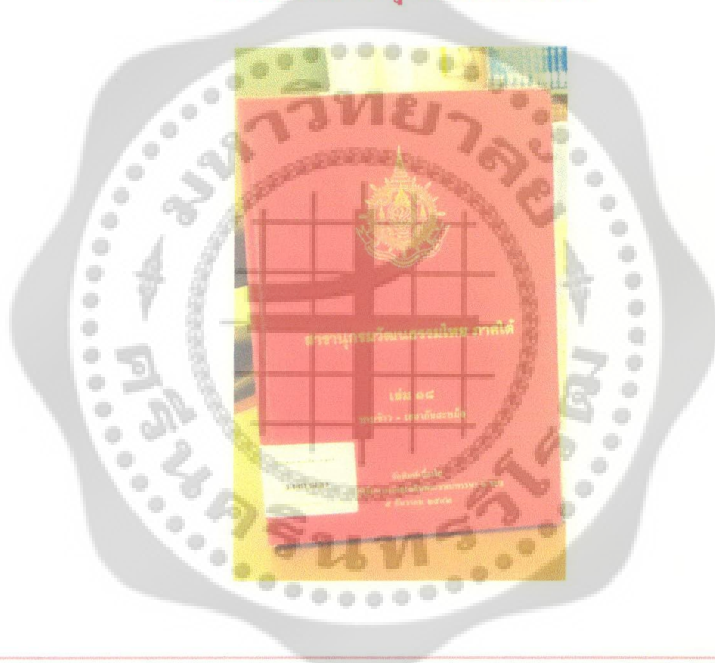
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2516-2553). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นสารานุกรมไทยแบบเป็นชุด เน้นความรู้ที่เกิดขึ้นและใช้อยู่ในประเทศไทยแต่ละเล่มรวบรวมเนื้อเรื่องจากหลากหลายสาขาวิชา เนื้อหาของเรื่องต่าง ๆ เรียบเรียงให้เหมาะสมกับ 3 ระดับความรู้ ให้แก่ เด็กรุ่นเล็ก เด็กรุ่นกลาง และเด็กรุ่นใหญ่รวมทั้งผู้ใหญ่ผู้สนใจ แต่ละเรื่องเริ่มต้นด้วยเนื้อหาของระดับเด็กรุ่นเล็ก ตามด้วยเนื้อหาของรุ่นกลางและรุ่นใหญ่ ตามลำดับแต่เนื้อหาในแต่ละระดับพิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดต่างกัน จัดทำต่อเนื่องทุกปี ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๓ มีถึงเล่มที่ ๓๕ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังได้มีการจัดทำสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ออกมาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ในรูปแบบของซีดีรอม ที่ผู้ใช้พกพาได้สะดวก สามารถใช้กับคอมพิวเตอร์ได้

2. สารานุกรมเฉพาะวิชา (Subject encyclopedia)

สารานุกรมที่อธิบายความรู้เฉพาะสาขาวิชา สาเหตุที่มีการทำสารานุกรมสารานุกรมเฉพาะวิชาออกมา สืบเนื่องมาจากความรู้เฉพาะแต่ละสาขาวิชาได้มีการขยายตัวตัวมากขึ้น มีความลึกซึ้งมากขึ้น จึงจำเป็นต้องทำสารานุกรมที่อธิบายเนื้อหาในแต่ละสาขาให้ละเอียด สำหรับผู้ที่ต้องการค้นเรื่องที่มีความลึกซึ้ง

ตัวอย่างสารานุกรมเฉพาะวิชา

มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย.

กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

หนังสือชุดสารานุกรมวัฒนธรรมไทย 4 ภาค รวบรวมความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทย กำหนดกรอบเนื้อหา 18 หมวด ได้แก่ ความเชื่อและประเพณี อาชีพ เครื่องมือเครื่องใช้ ประวัติศาสตร์ การปกครองและสังคม อาหารการกิน การแต่งกาย เครื่องประดับ สุขภาพอนามัย ภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรม ศิลปะการแสดง โดยนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จำนวน 500 คน เรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับตัวอักษร ทำเล่มเป็นรายนามผู้เรียบเรียง

วิธีใช้สารานุกรม มีดังนี้

1. พิจารณาว่าเรื่องที่ต้องการเป็นความรู้พื้นฐาน หรือความรู้ที่เป็นเรื่องเฉพาะเรื่อง
2. เลือกใช้ประเภทสารานุกรมให้สอดคล้องกับประเภทของเรื่องที่ต้องการค้น เช่น สารานุกรมทั่วไป สารานุกรมเฉพาะวิชา เป็นต้น
3. ก่อนใช้สารานุกรมแต่ละชุดควรอ่านคำแนะนำการใช้สารานุกรมก่อน จึงค้นหาเรื่องที่ต้องการ
4. ใช้เครื่องมือช่วยค้น เพื่อหาหัวข้อเรื่องที่ต้องการ เช่น อักษรนำเล่ม ครรชนี เป็นต้น

เด็ก ๆ เข้าใจวิธีการใช้สารานุกรม
แล้วใช่ไหม...

กรอบที่ 7

หนังสือรายปี (Yearbooks)

หนังสือรายปี (Yearbooks)

หนังสือที่รวบรวมเรื่อง สิ่งที่น่าสนใจและสถิติในรอบปีที่ผ่านมา บางครั้งจะมีชีวประวัติบุคคลที่สำคัญ ๆ จัดทำเป็นประจำทุกปี

หนังสือรายปี แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สมพัตสร (Almanac)

หนังสือรายปีที่รวบรวมเรื่องราวและสถิติที่น่าสนใจ ในรอบปีที่ผ่านมา ตลอดจนให้ข้อความอันเป็นความรู้ที่น่าสนใจ เช่น สมุดสถิติรายปีประเทศไทย สยามอลดมาแนค สยามจดหมายเหตุบันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ เป็นต้น

2. หนังสือรายปีฉบับเพิ่มของสารานุกรม (Encyclopedia supplement)

จัดทำขึ้นเพื่อปรับปรุงสารานุกรมแต่ละชุดให้มีเนื้อหาทันสมัย มีการเรียบเรียงเนื้อหาตามแบบสารานุกรมชุดเดิม ซึ่งมีในสารานุกรมภาษาต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่

3. รายงานประจำปี (Annual report)

หนังสือที่หน่วยงานราชการ องค์กร สถาบันต่าง ๆ จัดทำขึ้น เพื่อรายงานผลงานที่กระทำในรอบปีที่ผ่านมาอย่างสั้น ๆ โดยไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์

ตัวอย่างสมพัคสร (Almanac)

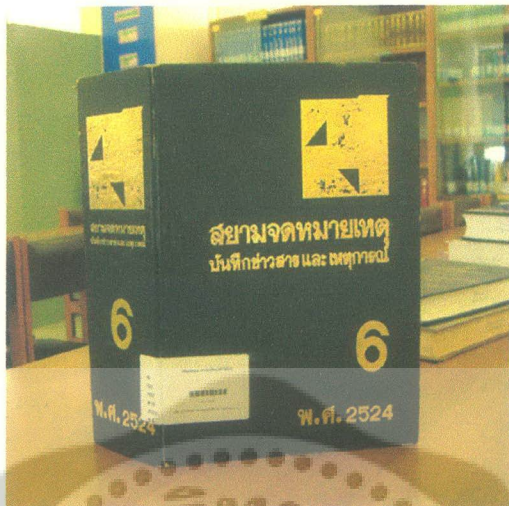

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2459). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทย (Statistical Yearbook : Thailand)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

การรวบรวมข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับประเทศไทยทุกด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การเกษตร การขนส่งและคมนาคม อุตสาหกรรม และการสาธารณสุข เป็นต้น นำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบาย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ข้อมูลและสถิติทั้งหมดได้จากหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจ มีดรรชนีช่วยค้นอยู่ท้ายเล่ม

ตัวอย่างรายปี

สยามจดหมายเหตุ : บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์. (2519). กรุงเทพฯ:
สยามบรรณ.

หนังสือเล่มนี้มีกำหนดออกรายสัปดาห์ มีเพิ่มปกแข็งไว้สำหรับรวบรวม
จัดเก็บเป็นปี ประมวลข่าวที่สนใจทางด้านการบริหารการต่างประเทศ
เศรษฐกิจ ปกฉกวิทยาให้ข้อเท็จจริง โดยไม่มีการวิจารณ์ การจดบันทึกเหตุการณ์
แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศ เหตุการณ์
ต่างประเทศและด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ นอกจากนี้มีปฏิทินข่าวประจำวัน
ประกาศของทางราชการ มีพรรณไม้ให้ค้นเรื่องประกอบด้วยพรรณไม้ชื่อบุคคล
พรรณไม้หัวเรื่องภายใต้หัวเรื่องจะให้ชื่อเรื่อง พร้อมทั้งบอกเลขหน้า พรรณไม้
แบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษนับเป็นครั้งแรกของ
ประเทศไทยที่ได้มีการจัดทำหนังสือรายปีประเภทนี้

วิธีใช้หนังสือรายปี มีดังนี้

1. พิจารณาว่าเรื่องที่ต้องการนั้น เป็นเหตุการณ์ในรอบปีที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป หรือเป็นเรื่องของสมาคม องค์กร ฯลฯ
2. เลือกใช้หนังสือรายปีให้ถูกประเภท ดังนี้ เป็นเหตุการณ์ในรอบปีที่เป็นสากล ให้ใช้หนังสือรายปีประเภทสารานุกรมฉบับเพิ่มเติมและสมפתศรถ้าเป็นเหตุการณ์สำคัญในรอบปี หรือสถิติต่างๆ ในประเทศไทย ให้ใช้หนังสือรายปีต่าง ๆ ของประเทศไทย
3. ก่อนใช้หนังสือรายปีแต่ละชื่อเรื่อง ควรอ่านคำแนะนำการใช้ก่อน

ศึกษาหนังสือรายปี แล้วตอบคำถามทบทวนกันหน่อยนะคะ

1. ชื่อใดเป็นความหมายของหนังสือสมפתศร
 - ก. เป็นหนังสือที่รวบรวมคำสำคัญ
 - ข. เป็นหนังสือที่รวบรวมความรู้ต่างๆ
 - ค. เป็นหนังสือที่รวบรวมคำคม สุภาษิต
 - ง. เป็นหนังสือที่รวบรวมเหตุการณ์และสถิติที่น่าสนใจในรอบปี
2. หนังสือรายปีมีประโยชน์อย่างไร
 - ก. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดของคนไทย
 - ข. ทำให้ทราบถึงเหตุการณ์สำคัญๆ ต่างๆ ในรอบปี
 - ค. ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของกีฬาฟุตบอล
 - ง. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ การดำรงชีพของประชากร
3. ชื่อหนังสือชื่อใดไม่ใช่หนังสือรายปี

ก. สยามออลมาแนค	ข. สยามจดหมายเหตุ
ค. สมุดสถิติรายปีประเทศไทย	ง. ชีวประวัติบุคคลสำคัญ

ข้อ 1.

ตอบ ง เป็นหนังสือที่รวบรวมเหตุการณ์และสถิติที่น่าสนใจในรอบปี

ข้อ 2.

ตอบ ข ทำให้ทราบถึงเหตุการณ์สำคัญๆ ต่างๆ ในรอบปี

ข้อ 3.

ตอบ ง ชีวิตประวัตินุคคลสำคัญ

ให้นักเรียนทำถูกหมดทุกข้อเลย...ให้ศิษษากรมอบต่อไป

กรอบที่ 8

อักษรานุกรมชีวประวัติ (Biographical Dictionaries)

อักษรานุกรมชีวประวัติ (Biographical dictionaries)

หนังสือที่รวบรวมชีวประวัติบุคคลสำคัญ ๆ ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ ชื่อ - นามสกุล วันเดือนปีเกิด การศึกษา อาชีพ สถานภาพครอบครัว หน้าที่การงานและผลงาน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการค้นคว้า มีการเรียงเนื้อหาตามลำดับพยางค์ของชื่อต้น ถ้าเป็นประวัติคนไทย และอักษรตัวแรกของชื่อสกุล ในกรณีที่เจ้าของประวัติเป็นชาวต่างประเทศ การที่ทำชีวประวัติบุคคลจะช่วยให้นักเรียนได้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต การทำงาน โดยดูแนวทางของบุคคลนั้น ๆ เป็นตัวอย่าง

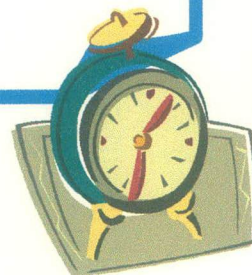
อักษรานุกรมชีวประวัติแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1. อักษรานุกรมชีวประวัติบุคคลสำคัญทั่วไป

รวมชีวประวัติบุคคลสำคัญทั่วไป โดยไม่จำกัด เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ

2. อักษรานุกรมชีวประวัติของบุคคลในอาชีพ

รวมชีวประวัติบุคคลสำคัญในสาขาอาชีพใดสาขาอาชีพหนึ่ง ไม่จำกัด ยุคสมัย เชื้อชาติ

ตัวอย่างอักษรานุกรมชีวประวัติของบุคคล

Who's Who in Thailand. (1986). Bangkok : Advance Media.

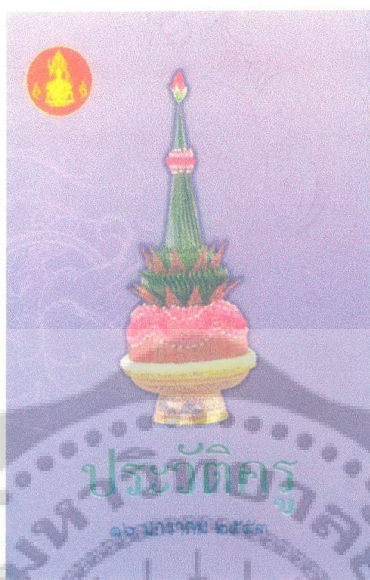
หนังสือที่รวบรวมชีวประวัติบุคคลสำคัญของประเทศไทยที่ยังมีชีวิตอยู่ และชีวประวัติชาวต่างประเทศที่ทำคุณประโยชน์และมีชื่อเสียงประกอบกิจการในประเทศไทย แต่ละรายการมีภาพถ่ายเจ้าของประวัติ บอกตำแหน่งหน้าที่ การงาน สัญชาติ อายุ วันเดือนปีเกิด สถานที่เกิด การศึกษา ประวัติ การทำงาน สถานภาพ งานอดิเรกและที่อยู่ เนื้อหาหนังสือเป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างบุคคลที่มีประวัติในหนังสือ

ประวัติของ Prof. Kramol Tonghamachart (ดร. กระมล ทองธรรมชาติ)

ประวัติของ Mr. Suvit Wanglee (นายสุวิทย์ หวังหลี่)

ตัวอย่างอักษรานุกรมชีวประวัติของบุคคลในอาชีพ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2552). *ประวัติครู*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.

หนังสือประวัติครู จัดพิมพ์เป็นประจำทุกปี รวบรวมชีวประวัติ
และผลงานของครูที่มีความสามารถ ประกอบคุณงามความดีไว้แก่
วงการศึกษาของประเทศ ซึ่งล่วงลับไปแล้วแต่ละชีวประวัติได้ข้อมูลมาจาก
ทายาทและบุคคลผู้ใกล้ชิด มีวันเดือนปีเกิด ปีที่ถึงแก่กรรมและผลงานสำคัญๆ
จัดเรียงตามลำดับอาวุโส และมีภาพประกอบ

ตัวอย่างบุคคลที่มีประวัติในหนังสือ

ศาสตราจารย์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

นายเสรี หวังในธรรม

วิธีการใช้อักษรานุกรมชีวประวัติมี ดังนี้

1. พิจารณาว่าชีวประวัติบุคคลที่ต้องการทราบชีวประวัติเป็นบุคคลกลุ่มใด เช่น กลุ่มที่ยังมีชีวิตอยู่ กลุ่มที่เสียชีวิตแล้ว หรือกลุ่มเชื้อชาติศาสนา และอาชีพ เป็นต้น
2. เลือกใช้อักษรานุกรมชีวประวัติให้ตรงกับกลุ่มบุคคลที่ต้องการค้น
3. ก่อนใช้อักษรานุกรมชีวประวัติควรอ่านคำแนะนำวิธีการใช้ให้เข้าใจก่อน

อ่านกรอบที่ 8 แล้วตอบคำถามทบทวนความรู้ที่ก่อนจะคะ

1. เด็กหญิงนิศยาอยากทราบประวัติของนายอมรรัตน์ ปิ่นเงิน อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ต้องค้นจากหนังสืออ้างอิงเล่มใด
 - ก. ประวัติครู
 - ข. Who is Who
 - ค. นามานุกรมผู้ใช้โทรศัพท์
 - ง. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

ตรวจคำตอบ
หน้าถัดไป

มาดูเฉลยกัน

ข้อนี้ตอบ คือ
ก. ประวัติครู

เก่งมาก..ไปศึกษากรอบที่ ๑
ต่อเลยนะ

กรอบที่ 9

นามานุกรม (Directory)

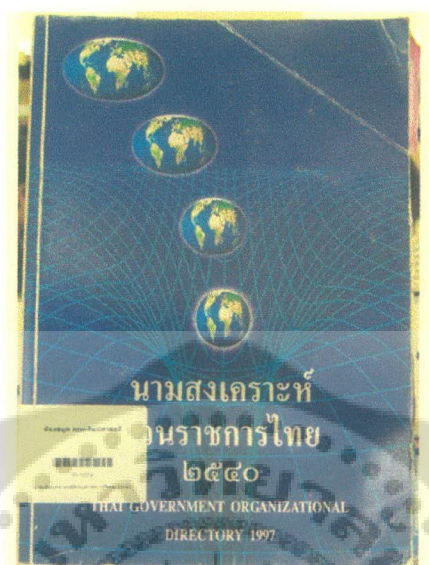
นามานุกรม (Directory)

หนังสือที่รวบรวมรายชื่อบุคคล องค์กรหรือหน่วยงาน โดยเรียงลำดับตามตัวอักษรหรือตามหมวดหมู่ ประโยชน์เพื่อสะดวกในการค้นหา नामต่าง ๆ เหล่านั้นให้ได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อบุคคล ที่อยู่ ที่ทำงาน เบอร์โทรศัพท์ หรือให้รายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงาน ให้ทราบสถานที่ตั้ง เบอร์โทรศัพท์ และบางทีก็ให้ทราบถึงปีที่ก่อตั้ง หน้าที่ และวัตถุประสงค์ นามานุกรมที่นักเรียนควรรู้จัก คือ นามสงเคราะห์ส่วนราชการไทย และสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ ฯลฯ

ศึกษาเรื่องนามานุกรมเข้าใจแล้ว
เชิญศึกษาหน้าถัดไปได้เลยนะคะ

ตัวอย่างนามานุกรม

กรมประชาสัมพันธ์. (2540). *นามสงเคราะห์ส่วนราชการไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์.

หนังสือที่รวบรวมรายชื่อหน่วยราชการของไทย กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอิสระแต่ละรายการให้รายละเอียด ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ บอกสถานที่ตั้ง ชื่อผู้บริหารที่ทำหน้าที่รับผิดชอบของ หน่วยงานหมายเลขโทรศัพท์และโทรสาร ท้ายเล่มมีดรรชนี

ตัวอย่าง

กระทรวงศึกษาธิการ

วังจันทร์เกษม ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10300 โทร. 281-7644

Ministry of Education

Thanon Ratchadamnoen Nok Bangkok 10300 Tel. 281-7644

หยุดทบทวนความรู้ก่อนหะคะ

1. ข้อใดเป็นลักษณะของนามานุกรม

- ก. เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ทั่วไป
- ข. เป็นหนังสือที่ให้คำตอบเกี่ยวกับคำ
- ค. เป็นหนังสือที่ให้คำตอบเกี่ยวกับบุคคล
- ง. เป็นหนังสือที่อ่านได้เพลิดเพลิน สนุกสนาน

2. ข้อใดจัดเป็นหนังสือประเภทนามานุกรม

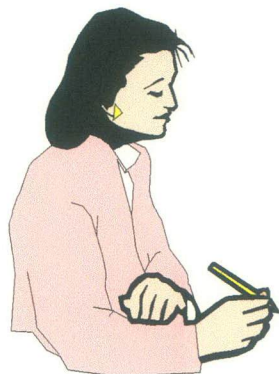
- ก. ความรู้ทั่วไป
- ข. ท่องเที่ยวเมืองน่า
- ค. ระบอบประชาธิปไตย
- ง. ทำเนียบนาม โรงเรียน

3. สมุดรายนามโทรศัพท์ให้ข้อมูลในข้อใด

- ก. ชื่อบุคคล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์
- ข. ชื่อบุคคล ประวัติการศึกษา เบอร์โทรศัพท์
- ค. ชื่อบุคคล ประวัติการทำงาน เบอร์โทรศัพท์
- ง. ชื่อบุคคล ผลงานที่ได้รับยกย่อง เบอร์โทรศัพท์

คำตอบที่ถูกต้องหน้าต่อไปจะ

คำตอบอยู่หน้านี้ค่ะ

- ข้อ 1 ตอบ ค เป็นหนังสือที่ให้คำตอบเกี่ยวกับบุคคล
 ข้อ 2 ตอบ ง ทำเนียบนามโรงเรียน
 ข้อ 3 ตอบ ก ชื่อบุคคล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์

ถ้าตอบถูกไม่หมด ลองกลับ
 ไปทบทวน ทำความเข้าใจใหม่จะคะ

กรอบที่ 10

หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์ (Geographical Sources)

หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์ (Geographical Sources)

หนังสือที่เป็นแหล่งข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรู้ด้านภูมิศาสตร์เกี่ยวกับสถานที่ ที่ตั้งของทวีป ประเทศ เมือง มหาสมุทร ทะเล แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิอากาศ ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างสังคม มนุษย์ ทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในภูมิภาคและสถานที่ต่าง ๆ ของโลก

หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

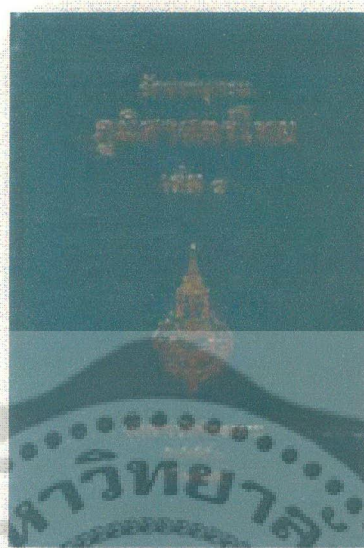
1. อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ (Gazetteer)

หนังสือที่นำชื่อทางภูมิศาสตร์ เช่น เมือง ประเทศ ทวีป มหาสมุทร ห้วย หนอง คลอง บึง ภูเขา แม่น้ำ สถานที่สำคัญ ๆ มารวมกัน เป็นต้น โดยจัดเรียงไว้ตามลำดับตัวอักษร และอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับชื่อนั้น ๆ

2. หนังสือแผนที่ (Atlases)

เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับที่ตั้งและอาณาเขตของทวีป ประเทศ เมือง มหาสมุทร ทะเล แม่น้ำ ภูเขา ฯลฯ

ตัวอย่างอักขรานุกรมภูมิศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *อักขรานุกรมภูมิศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*.

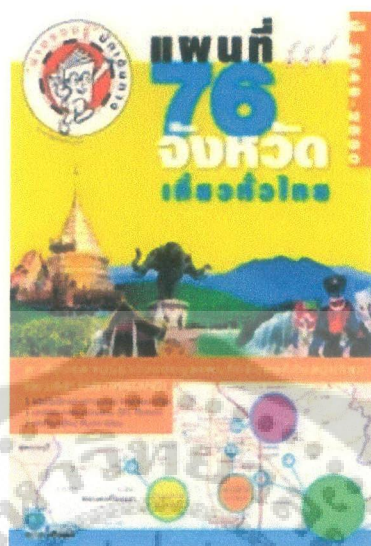
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

อักขรานุกรมภูมิศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ชื่อแรกของไทย เล่ม 1 มี 8 บท ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศทั่วไป ภูมิอากาศ พรรณไม้ประจำถิ่น พรรณสัตว์ ประจำถิ่น มีบรรณนิท้ายเล่ม เล่ม 2-5 อธิบายชื่อเฉพาะทางภูมิศาสตร์ของไทยเรียงตามลำดับอักษร ก-ฮ ได้แก่ ชื่อจังหวัด อำเภอ ตำบล แม่น้ำ มีแผนที่และตราประจำจังหวัด เล่ม 6 เป็นภาคผนวกให้ความรู้เรื่องภูมิศาสตร์ อย่างย่อของจังหวัดต่าง ๆ เรียงตามลำดับอักษรของชื่อจังหวัด

ตัวอย่าง

ทิวเขาคงพญาเย็น เป็นทิวเขาที่อยู่ต่อเนื่องไปจากตอนใต้สุดของทิวเขาเพชรบูรณ์ตะวันออก จุดเริ่มต้นของทิวเขาอยู่ที่เส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่าง อ.ลำสนธิ จ.ลพบุรี กับ อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

ตัวอย่างหนังสือแผนที่

นายรอบรู้. (2552). *แผนที่ 76 จังหวัด เที่ยวทั่วไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 10.

กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

หนังสือเล่มนี้ให้รายละเอียด 76 จังหวัดของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแผนที่แสดงที่ตั้งของจังหวัดแต่ละจังหวัด และสถานที่สำคัญในจังหวัดตลอดจนจังหวัดใกล้เคียง เรียงตามจังหวัดที่อยู่เหนือสุดมายังจังหวัดที่อยู่ใต้สุดของประเทศ ตอนที่ 2 เป็นรายละเอียดของแต่ละจังหวัดเกี่ยวกับด้านประวัติศาสตร์ ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ระยะทาง จากกรุงเทพฯ อาณาเขต การปกครอง สัญลักษณ์ประจำจังหวัด สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด ทั้ง 2 ตอนมีครรชนีเพื่อสะดวกในการใช้

จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. ข้อใดกล่าวถึงหนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์ ไม่ถูกต้อง
 - ก. เป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาณาเขตของประเทศต่าง ๆ
 - ข. เป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของประเทศ
 - ค. เป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของช้าง
 - ง. เป็นหนังสือที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความหนาแน่นของประชากร
ในบริเวณต่าง ๆ ในโลก
2. เชื้อนสัริกิติ์ ตั้งอยู่ที่จังหวัดใด ควรค้นหาจากหนังสืออ้างอิงประเภทใด
 - ก. สารานุกรม
 - ข. พจนานุกรม
 - ค. หนังสือแผนที่
 - ง. อักษรานุกรมภูมิศาสตร์
3. หนังสือไทยแอตลาส (Atlases) เป็นหนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์ประเภทใด
 - ก. หนังสือแผนที่
 - ข. หนังสือนำเที่ยว
 - ค. อักษรานุกรมทางภูมิศาสตร์
 - ง. หนังสือคู่มือท่องเที่ยวจังหวัดในประเทศไทย

คำตอบอยู่ที่ด้านไหนคะ

ข้อ 1

ค. เป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของช้าง

ข้อ 2

ง. อักษรานุกรมภูมิศาสตร์

ข้อ 3

ก. หนังสือแผนที่

ตอบถูกทุกคเลย เก่งมาก

แบบทดสอบหลังเรียน

วิชา ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ รหัส 30281 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย X ข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียวในกระดาษคำตอบ

1. หนังสือประเภทใดที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด
 - ก. หนังสืออ้างอิง
 - ข. หนังสือสารคดี
 - ค. หนังสือแบบเรียน
 - ง. หนังสืออ่านนอกเวลา
2. ข้อใดไม่ใช่หนังสืออ้างอิง
 - ก. สารานุกรม
 - ข. พจนานุกรม
 - ค. ประวัติศาสตร์
 - ง. พจนานุกรมเฉพาะวิชา
3. หนังสืออ้างอิงมีลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากหนังสือประเภทอื่น ๆ อย่างไร
 - ก. เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ
 - ข. มีสารบัญและดัชนีช่วยค้น
 - ค. ให้ใช้ภายในห้องสมุดเท่านั้น
 - ง. เป็นหนังสือที่รวบรวมความรู้ทุกสาขาวิชา
4. อักษรนำเล่มส่วนมากจะปรากฏอยู่ที่ส่วนใดของหนังสือ
 - ก. ปกหน้า
 - ข. ส่วนท้ายเล่ม
 - ค. สันของหนังสือ
 - ง. อยู่ด้านบนของแต่ละหน้า

5. ถ้านักเรียนต้องการค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่องราวต่าง ๆ ให้ละเอียดนักเรียนควรจะใช้
ส่วนไหนของหนังสือเป็นเครื่องมือนำทาง
- ก. คำนำ
 - ข. วรรณคดี
 - ค. สารบัญ
 - ง. บรรณานุกรม
6. ข้อใดเป็นจุดประสงค์ของการมีวรรณคดีหัวแม่มือ
- ก. เพื่อความสวยงาม
 - ข. เพื่อให้หนังสือน่าใช้
 - ค. ช่วยให้หิบบได้สะดวก
 - ง. ช่วยในการค้นหาได้สะดวกขึ้น
7. หนังสือที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของคำ การสะกด การออกเสียง
- ก. พจนานุกรม
 - ข. สารานุกรม
 - ค. นามานุกรม
 - ง. หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์
8. หนังสือที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของทวีป ประเทศ เมือง แม่น้ำ ภูเขา
- ก. สารานุกรม
 - ข. อักษรานุกรม
 - ค. หนังสือวรรณคดี
 - ง. หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์

9. หนังสือสารานุกรมมีลักษณะพิเศษช่วยในการค้นหาข้อมูลคือข้อใด

- ก. ครรชนี
- ข. คำนำทาง
- ค. อักษรนำเล่ม
- ง. ครรชนีหัวแม่มือ

10. เด็กหญิงชวัลระวีต้องการข้อมูลของหลวงประดิษฐไพเราะ ซึ่งเป็นนักดนตรีเอกของไทยควรใช้หนังสืออ้างอิงในข้อใด

- ก. สารานุกรม
- ข. นามานุกรม
- ค. อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย
- ง. อักษรานุกรมชีวประวัติ

ไปตรวจคำตอบ

กันเถอะจ๊ะ

กระดาษคำตอบ

เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

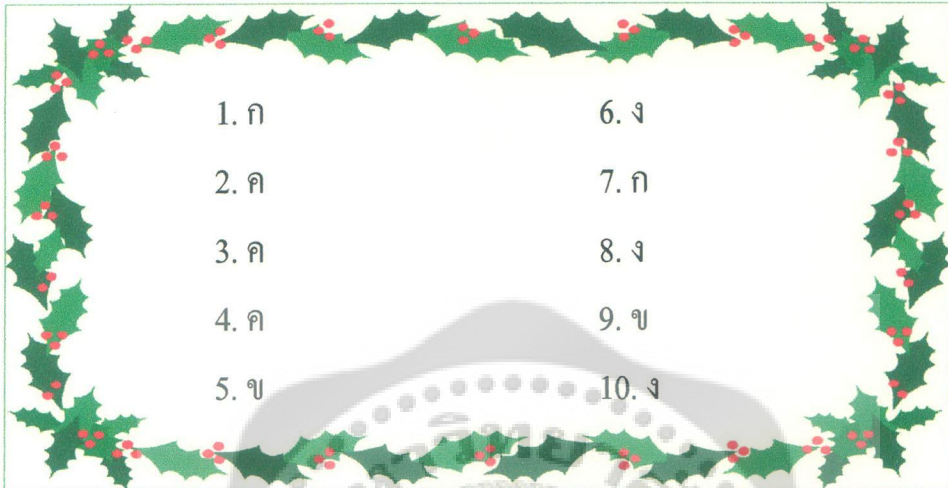
ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย X ในช่อง ก ข ค หรือ ง ที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง

ใช้เกณฑ์ตรงนี้นักเรียนได้ทราบว่าตนเองอยู่ในระดับใด

10-9

ดีมาก

8-7

ดี

6-5

ปานกลาง

4-3

พอใช้

2-1

ปรับปรุง

คะแนนเต็ม	10
คะแนนที่ได้	

คะอะไรเก่งจริง ๆ

สอบถูกทุกข้อเลย

บรรณานุกรม

คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. (2543). สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. (2528). พฤติกรรมการสอนวิธีใช้ห้องสมุด. กรุงเทพฯ:

บูรพาสาส์น.

พรเพชร เจริญสิทธิ; และคนอื่นๆ. (2550). เอกสารประกอบการเรียนวิชาห้องสมุด

และแหล่งเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี).

วัลลภ สวัสดิวัลลภ; และคนอื่นๆ. (2540). สารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า. พิมพ์ครั้งที่ 2.

นครปฐม: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.

ลมุล รัตตากร. (2520). การใช้ห้องสมุด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุด

แห่งประเทศไทย.

คันสนีย์ สุวรรณเจตต์. (2546). ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ. กรุงเทพฯ: พิธิษฐ์การพิมพ์.

สุกานดา ดีโพธิ์กลาง; และคณะ. (2540). ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า.

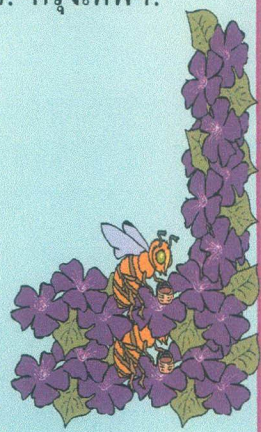
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มายด์ พับลิชชิ่ง.

สุนิตย์ เย็นสบาย. (2543). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

ศิลปาบรรณการ.

อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย. (2549). การเขียนรายงานและการใช้ห้องสมุด. กรุงเทพฯ:

โอเดียนสโตร์.

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุชีรา ทับทิมขาว
วันเดือนปีเกิด	1 ธันวาคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 7 หมู่ 1 หมู่บ้านสันดอน ตำบลวัดดาว อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 72150
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูผู้ช่วย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนทวีธาภิเศก 2 91/123 หมู่ 8 ถนนบางขุนเทียน-ชายทะเล แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 10150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบางปลาม้า “สูงสูดผดุงวิทย์” อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2549	ศศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2554	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ